BIBLIOTECARI*! POLIROM
A C T U A L

Scriitori contemporani,

voci şi
tendinţe în

literatura

universală de
azi

.Colecţia BIBLIOTECA POLIROM
este coordonată de Bogdan-
Alexandru Stănescu.
Sjon, *Rokkurbysnir*
Copyright O 2008, 201 1 by Sjon
All rights reserved

O 2019 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română
Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parţială,

multiplicarea prin orice mijloace
şi sub orice formă, cum ar fi
xeroxarea, scanarea,
transpunerea în format
electronic sau audio, punerea la
dispoziţia publică, inclusiv prin

internet sau prin reţele de
calculatoare, stocarea perma-
nentă sau temporară pe
dispozitive sau sisteme cu
posibilitatea recuperării
informaţiilor, cu scop comercial

sau gratuit, precum şi alte fapte
similare săvârşite fără
permisiunea scrisă a
deţinătorului copyrightului
reprezintă o încălcare a
legislaţiei cu privire la protecţia

proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Pe copertă: Olaus Magnus
(1490-1557), Carta *marina,*
1539 (detaliu)
www.poHrom.ro
Editura POLIROM

Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506 Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii
Naţionale a României: SJON
Din pântecul balenei /
Sjon; trad. din lb. engleză de

Anca Diaconu. - Iaşi: Polirom,
2019

ISBN: 978-973-46-7941-6

I. Diaconu, Anca (trad.)

821.113.3
Printed în ROMANIA
Sjon

Din pântecul balenei

Traducere din limba
engleză de Anca Diaconu
POLIROM
201
9„Și îndată începu să i se pară că
stelele devin oameni, oamenii, stele,

pietrele se preschimbă în animale, iar
norii, în plante."
Novalis, *Discipolii la Sai*

Preludiu

Mă întorceam de la
vânătoare. în mâna dreaptă
duceam plasa, în stânga,
felinarul, iar în spate, în tolba
atârnată în chingi, îmi căram

prada, un mistreţ uriaş cu colţi
de oţel care, înfuria lui
sălbatică, răvăşise ţinuturile din
nord până când vestea despre
stricăciunile lui a ajuns la

urechile noastre şi am fost
trimis să-i vin de hac. Nu era
prima dintre creaturile
monstruoase ale Nordului pe
care o dobo- ram - în plasa mea

căzuseră, rând pe rând, lupul ce
vărsa lacrimi de lapte, iepurele
de baltă cu un singur picior,
elanul cu mădular de aur şi
regina păstrăvilor păroşi -, dar

mistreţul acesta cu colţii cât
braţul era, fără urmă de
îndoială, fiara cea mai sălbatică
pe care o scuipase vreodată
Nordul din gâtleju-i îngheţat.

în loc să las stârvul pe
pământul însângerat, cum
cerea legea, l-am luat cu mine,
cu gândul să-l arunc la
picioarele fraţilor mei. Aşa,

tatăl nostru ar vedea cu ochii
lui care dintre fii trudește mai
din greu pentru bunul mers al
lumii noastre: cei care nu
părăsesc niciodată adăpostul

casei părinteşti şi-şi umplu
timpul cu felurite sarcini
administrative (un altfel de-a
descrie viaţa de curte) sau eu,

care colind în lung şi-n lat ca să
răpun monştri.
Neantul îmi scârţâia sub
picioare pe când mă grăbeam
către casă. Acolo mă aştepta
cina aşternută în splendidul

palat strălucitor ale cărui
turnuri şi turnulețe se înalță în
văzduh ca degetele bâjbâinde
ale unui soare nou. Intenţia
mea era să mă ridic de la masă
între felul principal şi desert şi

să scot din tolbă mistreţul cu
colţi de oţel în văzul fraţilor
mei. Dar nici n-am apucat bine
să mă apropii când am văzut că
lucrurile nu stăteau prea bine
în al Şaptelea Cer. Poarta era

nepăzită, nimeni n-a strigat de
pe metereze „Stai, cine-i
acolo?", dinspre sala de
festivităţi nu se auzea nici
muzică, nici zgomot de glasuri
şi nici o pereche de îndrăgostiţi

nu se furişase afară pentru o
îmbrăţişare grăbită. în schimb,
auzul meu de vânător a
surprins foşnete temătoare de
aripi şi gemete înăbuşite. Am
azvârlit cât colo plasa, felinarul

şi tolba şi dintr-un pas am fost
în curte, apoi m-am năpustit pe
scări spre sala tronului şi am
dat uşile de perete
.Priveliştea din încăpere
era de nedescris: mulţi îngeri

hohoteau de râs ca să nu
plângă; alţii plângeau în hohote
de râs amar; alţii, în fine,
râdeau şi plângeau învălmăşit.

Bătrâniĭ se despuiaseră de

[I] în original, Ophanim: una dintre cetele îngereşti (Tronurile), descrisă în Apocalipsă ca „douăzeci şi patru de

straie şi, îngenuncheaţi pe trep-

bătrâni care şed înaintea lui Dumnezeu pe scaunele lor" (Apoc. 11, 16). La profeţii Vechiului Testament (Iezechiel 10, Daniel 7) sunt reprezentaţi sub forma unor „roţi de foc arzător" între

tele reci ale tronului, cu fruntea
la pământ, se loveau peste
umerii înflăcărați cu bice din

---

heruvimi (n.t.).

frânghii înnodate. Cei mai mici dintre fraţi goneau bezmetic în jurul sălii ca nişte copii în joaca lor, strigând întruna numele Tatălui. Unii, mai sensibili, se

sprijiniseră ba de-o coloană, ba
de-o bancă şi, frânţi de mijloc,
vomitau spasmodic, umplând
podeaua azurie a Raiului cu
râuri năvalnice de ectoplasmă.

Şi peste tot acest spectacol
oribil se auzea un freamăt:
sunetul deznădejdii ce răzbate
până-n vârful aripilor, făcând
penele moi să tremure şi aerul

să vibreze la atingerea lor cu
nota ascuţită pe care-o scoate
un copil cântând din frunză.
Acesta era sunetul care
străpunsese zidurile palatului şi

ajunsese până la mine, pe
drumul de întoarcere spre casă:
adevăratul strigăt de alarmă al
îngerilor.
„A murit!"

Pentru o clipă, forța
acestei idei mi-a amorțit tot
trupul: se întâmplase ceea ce
era de negândit! Puțin a lipsit
să-mi pierd stăpânirea de sine

când am simțit mirosul. în nări
mi-a pătruns o miasmă
nemaiîntâlnită până atunci în
casa tatălui meu, o miasmă
interzisă în Rai. Căci lumile pe

care le crease, cu fiarele şi
ierburile lor, şi propria Lui lume
trebuiau să rămână separate ca
întunericul şi lumina, după cum
El însuşi hotărâse. Şi totuşi

duhoarea care împuţise aerul în
casa Lui era mirosul de sânge şi
urină, sperma şi sudoare,
mucus şi grăsime.

M-am uitat lung la Tatăl
meu, Care şedea netulburat pe
tron. Văzându-L cum Se poartă,
ai fi zis că în Rai totul merge
strună; cu creştetul strălucitor

ca zăpada înclinat uşor înainte,
privea atent un lucruşor ţinut în
palmă. în stânga Lui stătea
Mihail, singurul dintre fraţii
mei care părea să-şi ţină

emoţiile în frâu. Dar eu, care-l
cunoşteam mai bine ca oricine,
ştiam că zâmbetul care-i flutura
pe buze era, de fapt, aceeaşi
strâmbătură pe care o afişa pe

vremuri când se declara învins
la vreunul dintre jocurile
noastre. Mi-a făcut un scurt
semn cu capul, fără a-şi lua nici

o clipă ochii de la obiectul acela
din mâna Tatălui nostru.
Da, în mâna Lui erai tu,
cu genunchii la gură, respirând
atât de repede şi scurt, încât

tremurai ca o aripioară de
crăiete. Când Tatăl nostru te-a
sprijinit cu buricul unui deget şi
Şi-a înclinat cu grijă mâna, te-ai
întins şi te-ai rostogolit pe

spate. M-am apropiat să te văd
mai bine. Ţi-ai scărpinat nasul
cu pumnul strâns, ai strănutat -
ce sunet adorabil! - şi te-ai uitat
la mine cu privirea aceea

egoistă - şi cu gura larg
căscată. Am înţeles atunci că
gura aceea nu se va sătura
nicicând, că dinţii nu se vor opri
din mestecat, că limba va dori

mereu să se înmoaie în sângele
ce dă viaţă altor fiinţe. Apoi ţi-ai
mişcat buzele. Ai încercat să
rosteşti primul tău cuvânt, iar
acel cuvânt a fost „Eu". însă

Tatăl nostru ţi-a tăiat vorba şi mi s-a adresat pe un ton destul de prietenos, dar hotărât:

— Lucifer, iată Omul! Va trebui să te închini în faţa lui,

aşa cum au făcut şi fraţii tăi...
M-am uitat iarăşi la tine
şi în clipa aceea ai dat drumul
unui fir de excremente negre şi
cleioase. Fără să pierzi nici o

secundă, ţi-ai dus mâna la spate, ai înşfăcat un pumn din ce-ai găsit acolo şi l-ai dus la gură.

După cum ştie toată lumea, nu mi-am plecat genunchii în faţa acestei noi mascote a Tatălui, iar din acest motiv am fost alungat din Rai, împreună cu toţi cei care au ales să mă

urmeze. însă darul meu de
despărţire, Omule, este această
imagine a ta
.I
(Echinocţiul de toamnă,
1635

)Statură medie... Ochi mici
şi apropiaţi, ca două măr- geluşe
castanii pe fond palid... Plisc lung,
gros şi viguros, aproape vânăt, dar
mai deschis la culoare la rădăcină

şi uşor coroiat spre vârf... Gâtul
aproape că nici nu se observă; o
siluetă compactă, îndesată, cu
picioare scurte de forma unor fuse,
piept puternic şi pântec bombat...

Cap brun şi înspicat, cu un soi de
guler ce se ridică până-n creştet...
Strai cenuşiu-gălbui, cu un vag
lustru violet la asfinţit; pieptar
pestriţ, picioare îmbrăcate-n

galben viu... Băgăcios cu ai lui,
certăreț cu alții... Așa s-ar putea

descrie fluie- rarul[1], şi tot aşa sunt

[1] Mai exact, bătăuşul (*Philomachus pugnax),* pasăre din familia fluierarului (n.t.).

descris şi eu... Dar sunt pe lume
lucruri mai rele decât să fiu
asemănat cu tine, înaripatul meu
Ieremia, căci amândoi suntem
făcuţi de mâna aceluiaşi meşter,

dăltuiți cu aceeași daltă, tu-n a
patra zi, eu într-a șasea... Și dacă
era invers? Dacă eu aș fi intrat în
scenă odată cu zburătoarele
văzduhului, iar tu erai pus domn

peste pământ? Ar mai fi stat atunci
o pasăre pe stâncă, să se uite țintă
la omul fără minte care se
furișează grăbit de-a lungul
țărmului, cuprins de spaimă la

gândul că marea ce se trage înapoi
ar putea să nu se mai întoarcă
niciodată?... Om și pasăre, om cu
inimă de pasăre, pasăre 16 *Sjon*

cu creier de om, pasăre cu inimă
de om, om cu creier de pasăre...
Suntem la fel în mai toate
privințele... Și de ce n-am fi? Nu
demult am ținut în palmă un fârtat

al tău muşcat de un lup-de-mare[1] şi
mi-am plimbat degetele peste

[1] *Stercorarius sk.ua,* pasăre de pradă din zonele arctice (n.t.).

trupul lui... Sub penele de pe piept
se simţea sternul, apoi coastele,
apoi părţile moi care adăpostesc
rinichii şi celelalte măruntaie... în
acelaşi timp, cu mâna liberă mă

pipăiam pe mine, corpul meu cel
viu... Era de Zilele Câinelui, când
vremea bună a poposit puțin și pe
insula Gullbjorn, așa că m-am putut
cerceta nestingherit, căci eram

doar în costumul lui Adam... Nu mă
sfiam să umblu astfel pentru că n-
avea cine să mă vadă, afară doar
de Meşterul cel Mare, care oricum
îşi cunoaşte propriile creaţii mai

bine decât se cunosc ele pe sine...
Şi nu puteai să nu-i vezi mâna în
toate, căci trupul meu şi cel al prie-
tenului meu cu aripi erau turnate
în aceeaşi formă... Dar, deşi vasele

care ne poartă duhul sunt la fel,
drumul vieţii noastre seamănă cu
scrisul a doi copişti care au studiat
aceeaşi carte, iar acum aştern
literă cu literă, cu grijă să respecte

manuscrisul, doar că unul scrie sub
acoperişul prefectului din Ogur, iar
celălalt la episcopul din Holar...
Pentru cititorul care se pricepe,
„3"-urile celui dintâi, supus unui

tiran, vor fi mici şi chinuite, pe
când la cel de-al doilea, aflat la
adăpost de gheara celui rău în casa
unui om al Domnului, pana se
avântă liber, în curbe elegante...

Tu, pasăre, eşti litera măiestru
desenată în ceasurile de răgaz din
Rai, însă eu trebuie să rabd să-mi
văd imaginea ştearsă sau tăiată de
pe pergament de cei care mă

pizmuiesc şi-mi poartă pică: „Jónás
e un tâlhar, Jónás e viclean şi
înşelător, Jónás e un lăudăros,
Jónás e un mincinos, Jónás visează
cai verzi pe pereţi..." Da, aşa mă

Cât timp trăieşti, fluierarule, eşti o
adevărată încântare pentru ochi;
chiar moartea ta, oricum va fi fiind,
adesea ne-aduce bucurie... Ne-am
cunoscut demult, cu cinci ani peste

jumătatea unui secol, când o pană
desprinsă din trupul care putrezea
pe ţărm a fost purtată de vânt
peste mlaştini, apoi peste ogoare,
până pe dealurile unde cutreiera

bunicul meu, Hâkon Î>ormo3sson,
din neamul lui Salomon,
constructorul de bărci... Plecase la
cules de mure cu nepotul, Jonas, şi,
cum nu mă putea împiedica să mă

înfrupt din ele, îmi hrănea şi
mintea cu tot felul de cântecele
religioase, cum obişnuia să facă de
câte ori rămâneam singuri... în ziua
aceea cânta *Crinul* lui Eysteinn şi

tocmai ajunsese la partea care mă
făcea mereu să râd, când Lucifer
vine să-l vadă pe împăratul tuturor

căznin- du-se pe lemnul sfânt[1]...

[1] În *Crinul* monahului Eysteinn, scena respectivă este aceea a răstignirii lui Hristos, dar felul cum este descrisă aici

Aveam doar şase ani, dar ştiam că

---

trimite totodată la episodul din *Edda* în care este prezentat sacrificiul de sine al lui Odin în căutarea cunoaşterii: atârnat de Yggdrasil, Arborele Vieţii, şi rănit în coastă cu o lance, Odin rabdă

veselia ce mă chinuia era pe cât de

durerea, foamea şi setea timp de nouă zile şi nouă nopţi pentru a afla secretul runelor, împreună cu nouă incantaţii magice şi optsprezece farmece, multe dintre acestea având puteri vinde-

prostească, pe atât de păcătoasă...
Numai că, de cum auzeam primele
versuri, anticipam momentul în

---

cătoare (n.t.).

care bunicul va ajunge să rostească
„cu ochii ţintuiţi pe cruce", iar
teama că n-o să-mi pot stăpâni
râsul îmi îndepărta şi mai tare
mintea de la cele sfinte... Sigur, de

vină nu erau nici conținutul
poemului, în care se vorbea despre
mântuirea neamului omenesc, nici
alcătuirea dibace a versurilor, ci
expresia bunicului atunci când

rostea „ochii ţintuiţi": se lăsa uşor
pe spate, cu greutatea sprijinită pe
piciorul stâng şi cu cel drept
înainte, aşa încât umărul drept se
ridica, iar celălalt cobora,

oglindind la perfecție mișcarea
sprâncenelor încruntate, în timp ce
țuguierea buzelor contribuia la
efectul comic pe care-l producea
fără să vrea și, din fericire, fără să

ştie... Râsul meu izbucnea atunci
incontrolabil, alimentat de gândul
absurd că Fiul Omului ar fi putut
considera expresia fiorosului şarpe
Satan la fel de comică şi inofensivă

cum mi se părea mie cea a
bunicului când retrăia scena
descrisă... Plecam capul și-mi
duceam amândouă mâinile la gură,
dar hohotele de râs țâșneau printre

palmele încleştate ca o hoardă de
diavoli orăcăitori dintr-o turbincă...
De data aceea, însă, bunicul s-a
oprit deodată din cântat şi a
început să mă cântărească cu

privirea... Şi în aceeaşi clipă pana
de fluierar s-a aşezat cuminte pe
pământ, lângă piciorul lui...
Bunicul mi-a zis:

— Jonas, mi se pare că eşti înzestrat cu o bună ţinere de minte...

Apoi s-a lăsat pe vine - acum creştetul lui era la aceeaşi înălţime

cu al meu - şi, ridicând de jos pana, mi-a înfipt-o în păr, după urechea dreaptă.

— E vremea, aşadar, să înveţi buchea cărţii.

Pana ta cenuşie cu reflexe
violete am folosit-o, fluie- rarule, ca
arătător tot timpul cât a durat
această ucenicie... Iar întâlnirea
fericită între mâna copilului şi pană

a scos totodată la lumină
deosebirea dintre băiat şi pasăre...
Căci, deşi vârful penei tale se
plimba peste pergament pe măsură
ce-mi croiam drum printre cuvinte,

nimic din toată acea înțelepciune
nu s-a scurs în tine, fluierarule, ci
mi-a rămas întipărită în mintea
încă fragedă… Și asta în ciuda
faptului că până atunci amândoi nu

cunoşteam decât cu carnea,
simţind cum ne bate vântul, cum
ne udă ploaia... Of, măcar de n-aş fi
învăţat nicicând citi! Din acea clipă
blestemată şi-a început sărmanul

Jonas chinuitul drum peste
pământul cel scăpat din frâu,
pârjolit de focul Reformei şi de
rugurile pe care ardeau cruci şi
cărţi vechi, în timp ce mica

zburătoare își continua nestinghe-
rită traiul, fără să știe ce se
întâmplă-n lume... Nu am nici cea
mai mică îndoială, rod înaripat, că
Maica Domnului te va privi cu milă,

fie că lumina cea nestricăcioasă va
lumina cu mii de raze picăturile de
rouă care, în zorii zilei învierii,
acoperă aripa ce-ţi ascunde capul
fără minte, fie că luna străluceşte

palid pe pieptul tău ca neaua în
noaptea când ni s-a născut prunc
tânăr: adu-ţi aminte de acest
cuvânt când bucuria te înalţă sau
deznădejdea te coboară...

— Cip-cirip, îmi răspunde
fluierarul de pe stâncă şi-ndată îşi
ia zborul...
Aripile scurte bat viguros
aerul şi pasărea se îndreaptă către

larg, pe urmă cotește înapoi spre
mal, iar pentru o clipă, urmărind-o
cu privirea, zăresc uscatul ca o
dungă albastră... E o priveliște pe
care o văd arareori din cetatea

mea de scaun, pe această stâncă
aurită... Nu, nu-mi doresc nici
măcar să-mi îndrept nasul îngheţat
încolo... Ce mult mă tulbură când
privesc în zare ţărmul! E dureros

să simt parfumul şi duhoarea ce
vin îngemănate dintr-acolo... Am
fost trimis în surghiun pe-această
stâncă şi cale de întoarcere nu mai
există... Aici e casa mea, de-acum...

în zarea aceea albastră nu mă
aşteaptă decât obezi şi menghine,
bătăi şi ponegriri, otravă şi şerpi
despicaţi în două, pân la brâu, în
chip de oameni...

PRUNDĂRAŞUL PESTRIŢ: *este cea mai mică specie de pasăre, cam o treime din mărimea unui fluierar. Este împestriţată negru cu alb, ca pământul acoperit cu petice răzleţe de zăpadă. Marinarii scot uneori din valuri câte-o*

algă, lungă de douăzeci sau treizeci de picioare fără rădăcină, în care a cuibărit o păsăruică, dar e cu neputință de știut dacă aceea este un prun- dăraș pestriț sau altă zburătoare.

Cu patru veri în urmă, fraţii
şerpi m-au condamnat la surghiun,
zicând că toţi aceia care mă vor
ajuta vor împărtăşi aceeaşi
soartă... în ziua aceea de cumplită

amintire, locul judecății era scăldat
de luminile sângerii ale
amurgului... Când s-a citit sentința,
am văzut un om ridicându-se să
plece: era vicarul Brynjolfur

Sveinsson, Dumnezeu să-l aibă în
paza Lui, un bărbat plăcut la înfă-
țișare și plin de calități, pe vremuri
ucenic al lui Tycho Brahe și
studiind astronomia în

observatorul lui din Hven, un străin
pe aceste meleaguri, dar gata să
preia, cu smerită supunere, slujba
răposatului episcop Oddur
Einarsson... însă localnicii din sud

nu voiau să-l primească drept
păstor pe învăţatul Brynjolfur, după
cum nu acceptau nici puţina
alinare spirituală pe care sărmanul
Jonas o oferea spre vindecarea

beteşugurilor pământeşti ale celor
din jur... Pentru o clipă, o rază de
soare a străpuns întunericul ce
domnea peste haita aceea
reunită... în timp ce ajutoarele

năimite ale lui Petursson
Vârcolacul mă mânau spre poartă
cu îmbrânceli şi urlete de fiară,
fratele mai mic al vechiului meu
duşman, prefectul Ari Magnusson

din Ogur, s-a folosit de prilej ca să-
mi pună o piedică în cale, spre mai
marea veselie a acelor hiene... Aş fi
căzut cu faţa în noroi, dar am
simţit o mână moale prinzându-mi

lanţul la încheietură, acolo unde
mă julea cătuşa, şi aşa s-a făcut că
am plecat de-acolo nevătămat, cu
capul sus... Aruncând o privire
grăbită peste umăr, l-am zărit pe

Brynjolfur, oprit în pragul porţii,
cum îşi ascunde iute mâna dreaptă
în mâneca sutanei, dar am văzut şi
ce-i mişcase braţul: o altă mână, ca
laptele de albă şi blândă ca de

mamă - Sfânta Fecioară era cea
care-l împinsese să facă această
faptă creştinească pentru
nenorocitul pe care legea îl lipsea
de orice ajutor... Binecuvântat este

Misterelor, şi cu tribul lui păgân
din Septentrion... Oricum, aveam
doar nouă ani când am pornit în
căutarea acestei pietre şi se fac

curând cincizeci şi trei de ierni de
când mă ostenesc fără folos…
— Ia uite-l pe Hákon cu
nepotu-său; orice i-ar face, ăsta

micu o să-nceapă îndată să ne
împuie capul cu ciorile lui moarte...
Chiar şi atunci când
stăteam tăcut lângă bunicul, ascul-
tându-l cum vorbeşte cu alţi

bătrâni despre treburi bătrâneşti,
nu puteam să nu observ căutăturile
piezişe, tăcerea bruscă, întrebările
cu care ar fi vrut să mă încuie...
Dar rămâneam mut ca piatra până

la sfârşit, când îl trăgeam de mânecă pe Hákon şi ziceam:

— Bunicule, pot să dau o raită pe la cuhnii?

în jurul vetrelor găseam o
companie mult mai potrivită pentru
un tânăr care învățase să citească
pe cărțile lui Bombastus Paracelsus
și, prin urmare, cunoștea atât de

bine ce se petrece în pântec, încât
nu exista boală femeiască de care
să nu aibă habar - dădeam pe loc
rețeta potrivită pentru cataplasma
care putea să alunge răul... îmi

păstram, aşadar, şi cunoştinţele, şi
întrebările despre corbi morţi
pentru când mă aflam printre
femei, în fumul şi căldura vetrei...
Şi de pe urma acestor momente

petrecute pe la cuhnii am început
să fiu văzut ca vraci...

— Micule vraci Jónas,
am aici o umflătură, zicea câte-o
femeie, luându-mi mâna şi

călăuzind-o sub veşminte până mai
jos de pântec, unde o mişca în sus
şi-n jos peste micul dâmb de carne.
Iar eu închideam ochii şi
răsfoiam în minte cărţile de

medicină, filă după filă, până
dădeam de locul unde se vorbea
despre făptura plăsmuită de mâna
Domnului după asemănarea lui
Adam, femeia, care se supune

neîndoielnic aceloraşi legi ale
naturii ca bărbatul, căci acesta
este o lume-n miniatură, făcut din
aceeaşi plămadă ca întregul
univers, şi femeia e carne din

carnea lui... în acele pagini găseam
descrieri ale beteşugurilor
femeieşti pe care le comparam cu
cele descifrate de mâna mea pe fila
unui trup... Citeam astfel, în

acelaşi timp, cartea şi femeia, până
când cele două deveneau doar una,
iar atunci nu-mi rămânea decât să
dau remediul indicat în dreptul
bolii respective... Leacurile

trebuiau ba fierte, ba amestecate,
erau ba reci, ba calde, dar eu
sfârşeam întotdeauna prin a spune:
— La asta ar fi fost bun un bezoar...
îndată ce mi s-a aflat ţicneala, mă

pomeneam mereu cu câte-o
băbăciune care găsise, cine ştie
cum, stârvul putrezit al fârtatului
lui Huginn şi Muninn, tovarăşii lui
Odin, şi-şi dăduse osteneala să-i

smulgă capul şi să-l pună deoparte
„pentru Jonas"... Dacă trecuse
multă vreme de când nu mai
pusesem mâna pe vreun cap de
corb, împins de nerăbdare, mă

strecuram pe nesimțite afară și, de
cum ieșeam în câmp, scoteam
amnarul, adunam surcele și
dădeam foc prăzii... în această
privință, urmam întocmai

instrucțiunile maestrului
Bombastus... Când capul de corb
se făcea cenuşă, craniul fragil
putea fi spart cu mâna şi, dacă aş fi
avut noroc, înăuntrul lui aş fi găsit

un bezoar ascuns ca puiul în
găoace... Dar n-am avut noroc nici-
când... Şi de-ar fi să socotesc toate
căpăţânile de corb pe care le-am
ars şi le-am strivit la viaţa mea...

Da, asta era răsplata pentru
leacurile pe care le împărţeam prin
bucătăriile din Strandir, iar pentru
mine avea ceva însemnătate, căci
bunicul mă pusese să promit că

nici un corb nu va pieri de mâna
mea... Dar a venit şi ceasul când
femeile n-au mai vrut să le pipăi pe
sub fuste... Aveam treisprezece ani
de-acum şi tocmai consultam o

bătrânică mai aparte, a cărei
principală îndeletnicire era să
binecuvânteze vacile de pe imaşul
de la Holmskot când li se dădea
drumul dimineaţa la păscut...

Bătrânica se ruga pentru ele
Sfintei Benedicta şi se pare că se
bucura de atâta trecere încât, la
ferma aceea, nu rămânea nici una
fără lapte... Chiar şi-aşa, îmi ceruse

mie sfatul în loc să se încreadă
întru totul în sfinţii la care se ruga
de copilă, căci nu demult cinstirea
lor fusese scoasă în afara legii
pretutindeni în Islanda şi singurii

care-i mai pomeneau erau bătrânii,
printre care se număra şi această
Hâlotta Snaesdottir menită să-mi
trezească bărbăţia... Până atunci,
vindecările îşi urmaseră cursul

obişnuit: una câte una, femeile
fuseseră palpate cu blândeţe şi
fiecare îşi aflase boala, însoţită de
leacul potrivit şi urări de bine, iar
acum venise rândul Hâlottei, care

stătea într-un colț al încăperii cu
ochii la peștele uscat pus la
înmuiat... Abia ce m-am așezat
alături, că mi-a și înșfăcat mâna cu
gheara ei pătată și zbârcită,

îndesând-o pe sub fustă... Acolo nu
era nimic surprinzător, doar
obişnuitul pântec de femeie, cam
veştejit, dar încă-n bună stare... Ea
s-a apucat să-mi mişte mâna spre

locul dureros, în timp ce eu
ședeam ca de obicei, cu capul
plecat și ochii închiși, urmărind în
minte cartea deschisă, filă după
filă, dar chiar când era gata să dea

drumul mâinii vindecătoare,
degetele mele au atins partea de
sus a lui *mons pubis*... Nu era
prima oară când dădeam peste
ceea ce femeile numesc, doar pe

jumătate-n glumă, „păsărică", iar
felul în care trebuie să arate mi-era
prea bine cunoscut din desenele
găsite-n cărţile de medicină de la
Holar... Dar de data aceasta, când

degetele mele au atins într-un mod
atât de neașteptat zidul grădinii
bătrânei Hâlotta, m-am întărit... A
fost doar un răspuns scurt și
trecător, dar l-a simțit; la urma

urmei, ne găseam amândoi în
acelaşi punct al anatomiei
feminine... Apoi, ca şi cum ar fi
vrut să se convingă de situaţia
nefericită în care mă aflam, a dat

să-mi tragă mâna mai în jos, dar m-am opus cu îndârjire... Moment în care mi-a împins mâna la o parte de sub fustă şi a strigat cu voce ascuţită:

— Oooh! Băiatul ăsta n-o să mai pună mâna pe-acolo decât dacă mă cere de nevastă!

Şi uite-aşa, cu râsete voioase, s-a zis cu vârsta nevino-

văției mele, iar vremea pipăielilor a
luat sfârşit... A trebuit, deci, să
găsesc alte feluri de a le fi util
bătrânelor care aveau mereu la

îndemână capete de corb pentru
un naturalist începător...
LIMBA-CUCULUI: *[Botrychium]*
lunaria. Este una dintre ierburile cele
mai eficace în uşurarea naşterii: se

introduce în colul uterin, în pragul
părţii femeieşti de dinăuntru, îndată ce
au început durerile şi se scoate înainte
de a ieşi copilul, pentru ca nu cumva
să atragă după sine şi alte măruntaie.
în alte cazuri, consumarea ei alungă

letargia, liniştește şi întețește chiar plăcerea. Unii cred că aceasta este legendara iarbă a fiarelor. Crește în stare sălbatică pe lângă ziduri despărțitoare sau ruine, dar niciodată în pământ ud ori mlăștinos.

Are cam o jumătate de deget înălțime. Mi-a fost de mare ajutor când, când sufeream de tuse măgă- reasc㠎. Cu un adaos de rachiu și cimbru, o mestecam în gură îndelung, câte puțin de fiecare dată, și nu mi-a trebuit alt leac. Cinci

ani de zile nu s-a mai prins de mine nici guturai, nici tuse. Este cel mai des folosită dintre ierburile care ajută mistuirea, dar nu e bună pentru cataplasme. O tulpină poartă frunze - douăsprezece sau cu una în plus, în

funcţie de numărul de luni în ani cu clima blândă -, alta seminţe, la fel de multe câte săptămâni îşi poartă mama pruncul nenăscut. A se folosi cu mare grijă.

în casa bunicului Hâkon
exista obiceiul de a se copia din
cărţile care-şi făceau drum prin
ţinutul nostru acele părţi pe care le
găsea mai interesante şi de mai

mult folos... Metoda lui era să
strângă laolaltă toate legendele,
poemele, poveştile adevărate sau
închipuite pe un subiect anume,
adunate de pe ici şi colo din cărţile

pe care le împrumuta... Asta cerea
oarecare muncă, iar în scriptoriul
pe care şi-l crease trudeau un
cititor, un scrib şi cineva care făcea
cerneala şi se îngrijea de ascuţitul

penelor... Pe mine m-a dat ucenic
acestuia din urmă, Helgi Sveinsson
„Chiorul", o rubedenie mai
îndepărtată şi certată un pic cu
munca, dar care apăruse într-o

bună zi în pragul casei cu o ceată
de cerşetori ce colindau prin ţară...
Helgi Sveinsson nu era văzut prea
bine nici printre cei de cea mai
joasă teapă, care s-au descotorosit

pe loc de el când au aflat că era
neam cu stăpânul casei unde
poposeau...
Bunicul îi punea întotdeauna la
muncă pe săracii pe care-i omenea,

deşi din sudoarea frunţii lor abia
dacă strângeai o picătură, căci
aceştia nu erau oameni prea
pricepuţi sau doritori de lucru. însă
într-o gospodărie mare fiece pică-

tură are greutate; pisica pare că nu
face altceva decât să-şi lingă blana,
dar, dacă ar fi să-i punem pielea-n
băţ pentru atâta goală făloşie, ne-
ar năpădi curând guzganii... Dată

fiind firea bicisnică a acestei
rubedenii, relaţia dintre noi era
taman opusul a ceea ce te-ai
aştepta să fie cea între un om în
toată firea şi un băiat: eu eram

stăpânul, iar el, argatul meu. Dar
ne sileam să nu ne ţinem rangul
când era vorba de amestecat
cerneala şi nimeni nu a ştiut cine
dintre noi era mai sus până când

bunicul mi-a dat pe mână un
pupitru... Și astfel am făcut încă un
pas, mai plin chiar de primejdii, pe
calea blestemată care, pân la
urmă, m-a dus la surghiun în

propria mea țară... Dar despre ce
fel de surghiun e vorba, de fapt?
Sunt osândit să-mi las locul de
baştină, nimeni nu-mi poate întinde
o mână de ajutor, oriunde m-aş afla

e datoria oricărui bun creştin să
mă predea autorităţilor şi nu mi-e
îngăduit nici un popas, oricât de
mic, în nici un loc... De-ar fi să nu
mă supun acestei pedepse, mă

aşteaptă una şi mai aspră, şi-aşa
duşmanii mei mă vor împinge până
în buza iadului de flăcări...
— Jonas Pâlmason,
căpitane, numit de unii Jonas

învăţatul, vă doreşte ziua bună...
Aud că vă-ndreptaţi spre Englitera
cu postavul prefectului din Ogur -
se-ntâmplă oare să aveţi pe această

corabie semeață un loc și pentru
un amărât de vagabond ca mine?
Nicidecum... Nimeni nu are
curajul să-l ia pe Jónás de pe
aceste țărmuri... Nici măcar dacă

ticluiește versuri iscusite despre
copăile acelea putrezite care, după
cum și-ar dori fierbinte, l-ar duce
departe de Islanda... Căci un poet

poate descrie un vas smolit cu
chila găurită ca
Un falnic leu-de-mare, iară
pânza Se-ncoardă şi se-ntinde-n

asprul vânt, Al mării cântec
astfel îngânând.

Până şi cufundarea în adâncul mării, printre monştri, pe o epavă cum sunt vasele de-aci, ar

fi o soartă mai îndurătoare decât să
pieri ca prizonier pe ţărm... Aş vrea
atât de mult să merg prin ţări
străine... Adesea am visat c-o fac,
fie că aţipeam cu capul pe vreo

carte, fie că eram întins în pat, dar
m-am trezit întotdeauna în oraş, de
obicei în drum spre vreun consiliu
cu cetăţenii cei mai răsăriţi... în
mână am un lung pachet înfăşurat

în pânză; un dar de seamă, care n-
ar fi nelalocul lui în sălile unde
sunt expuse comorile cele mai
prețioase ale țării... Dar apoi aud o
voce care strigă-n islandeză:

— Ia uitaţi la Jónás!

Şi în aceeaşi clipă oamenii din jur se schimbă la înfăţişare: acum sunt viermi cenuşii care se târâie spre mine, şuierând:

— Ia uitați la Jónás!...

Și fiecare târâtoare are trei capete: unul este Vârcolacul, celălalt, Ari, Vulturul, al treilea, Ormur, care înseamnă Șarpe...

Visările diurne, mult mai
lesne de îndurat, erau nişte
ocheade aruncate prin ferestrele
cărţilor ce-au fost odată ale mele,
deşi dorinţa arzătoare de a vedea

aievea acele locuri n-a dus
niciodată la nimic, doar la lungi
oftaturi triste pentru soarta care-a
făcut să nu fiu altul decât Jónás
învăţatul... Poate sunt legat de

aceste ţărmuri reci prin însăşi firea
mea... Chiar dacă toţi prefecţii şi
cerşetorii din ţinut, toţi magistraţii
şi tâlharii, episcopii şi târfele,
moşierii şi ţăranii s-ar aduna să

punã mâna pe nefericitul Jónás şi
să-l trimită în largul mării, corabia
care l-ar purta nici n-ar apuca să se
depărteze mult de ţărm, că
echipajul ar fi nevoit să coboare o

barcă spre a-şi duce trista încăr-
cătură înapoi, într-atât l-ar trage
dorul casei... Ce, credeai că am
uitat de tine, fluierarule, Jónás
păsăresc, şi de cât de legată ne e

firea? Şi tu te-ntorci la ţărm când
nici n-ai apucat să zbori spre
mare... Aşa ai făcut adineaori, aşa
faci şi acum... Iar asta îmi aduce
aminte că am stat locului prea

mult... în Englitera ţi se spune
fluierar. Dar mie cum mi-ar spune?
Nu Jónás, Jonah? Jonah Palmson
cel învăţat. Mi-ar plăcea să pot
zbura într-acolo... Am auzit că au

ca regină o fecioară care îi
îndrumă cu atâta vrednicie, încât
supușii ei simt că au dobândit o
nouă maică după ce blânda Maria a
fost luată de la ei... Un om umblat

care-a văzut şi Londra mi-a
povestit cum a cunoscut acolo un
bătrân actor, Benjamin Jonson,
islandez pe sfert şi ştiind bine ce se
petrece şi-n palate, şi pe străzi...

Acesta i-a zugrăvit-o în culori
strălucitoare, zicând că Maiestatea
Sa Elisabeta domnea în feciorie,
căci carnea ei n-a fost pângărită de
vreo mână de bărbat, nici pântecul

n-a cunoscut sămânţa... Şi că nici
un nobil nu îndrăznea să se ridice
împotriva ei, de teama unei
răzmeriţe-n popor... Căci, deşi
sânu-i fecioresc nu semăna cu cel

PEŞTELE-LUNĂ: *este lung de vreo optsprezece coţi şi cel mai frumos dintre peşti; are cam aceeaşi înfăţişare şi greutate cu calcanul. Carnea lui e dulce şi bogată într-un ulei plăcut mirositor, mai ales când e lăsat să se*

închege peste noapte. Un astfel de
pește a rămas izolat, la un loc cu niște
păstrăvi, în estuarul unui râu din
Skardsstrdnd, dar nimeni n-a îndrăznit
să guste din el până n-am mâncat eu
primul, căci cunoșteam bine acest soi.

Bunica i-a zis într-o zi bărbatului ei: — Hai să-l luăm cu noi în seara asta şi pe domnişorul Bagă-Nasul, să vadă mielul lui Sân Petru...

Căci erau dintre aceia care păstraseră încă obiceiul de-a închina primul miel al verii Sfântului Petru... Era de Adormirea Maicii Domnului, ziua când Sfânta

Fecioară, ajunsă la sfârșitul vieții
pământești, s-a ridicat la ceruri ca
parfumul unui crin, întâmpinată
fiind de brațele deschise ale lui
Hristos Mântuitorul care, din

dragoste pentru maica Sa, a
coborât de pe tronul Lui de slavă
până aproape de pământ, însoțit de
un cor de îngeri intonând cântări.

De atunci n-a mai venit în preajma
noastră, dar în ziua aceea a purtat
în brațe sufletul Sfintei Născătoare
până la strălucirea Raiului... Și,
pentru a cinsti aceste întâmplări de

seamă, bunicii mei cei vârstnici
mergeau atunci să vadă mielul... La
drept vorbind, îl vedeau destul de
des, însă mereu după ce eu eram
deja în pat, iar interesul lor pentru

acea biată creatură părăsită nu mă
mirase niciodată, căci mi se părea
firesc să arate şi altor orfani
aceeaşi bunătate pe care mi-o
arătau mie... După cină, bunica a

venit cu mine în odaie şi m-a pus să
îmbrac rândul cel mai bun de
haine... Am făcut întocmai, şi la fel
şi ea... Apoi a făcut asupră-mi
semnul crucii şi a recitat imnul

preferat al oricărui băieţel de cinci
ani despre Sfânta Fecioară:
Ducându-se Maica blândă la
biserică, se-ntâmplă să dea
peste crucea sfântă; iar la

cingătoarea sa cheia Raiului
era... Domnul cu Sân' Petru sta
şi din cărţi aşa cânta: Iată,
soarele străluce peste sfântul
chip cel dulce... Fie soare

luminos peste dealul cel frumos unde Maria şedea, vacile de le mulgea...

Apoi m-a luat de mână şi ne-am dus să vedem mielul lui Sân

Petru... Dar când am ocolit
acareturile ca să ajungem la
bunicul, am dat peste o privelişte
neobişnuită... Toţi argaţii de la
fermă, bărbaţi şi femei, erau

adunați acolo, spălați și primeniți
ca bunica și cu mine, așteptându-
ne... Bunicul Hâkon a scos în față
un bătrân cu umeri cocârjați și
capul tremurând, îmbrăcat într-o

mantie cu gluga trasă peste ochi şi
ţinând un toiag lung în mână...
Bătrânul a pornit spre munte, cu
noi în urma lui... Cel dintâi mergea
bunicul Hâkon, cu bărbaţii după el,

toți purtând torțe care, în loc de
flăcări, aveau la un capăt vopsea
roșie ca focul:

— Ca să nu se vadă în tot ţinutul..., m-a lămurit unul dintre argaţi.

Femeile şi copiii veneau în urmă... Bătrânul cu toiag îşi croia

drum cu greu peste fânețe, dar
numai eu eram nerăbdător să iuțim
pasul... Abia așteptam să văd
mielul... Bunica mă ținea strâns de
mână, iar eu o trăgeam după mine

cu toată puterea, aproape înclinat
de mijloc din pricina efortului, ca
un câine neascultător ce trage de
funia cu care e legat, numai că nu
era chip s-o grăbesc nicicum... îmi

spuneam în sinea mea că mielul
acela trebuie să fie cea mai
extraordinară creatură de pe faţa
pământului, având în vedere toată
osteneala de a organiza acest

pelerinaj pe cât de solemn, pe atât
de tainic... Solemn, căci oamenii
care purtau torţele intonau cântări;
tainic, pentru că torţele nu puteau
fi aprinse, iar cântecul era abia

murmurat, ca să nu se audă la mai
mult de câţiva paşi... în această a
şaptea zi a lunii august, nopţile
erau încă luminoase, deşi silueta
muntelui începuse să se

albăstreasc̆ă pe înserat, iar în zori
iarba umezită de rouă de pe dealul
fermei mirosea mai puternic... Dar
dealul fermei nu era singura colină
din împrejurimi... Când am văzut

încotro se îndrepta procesiunea
noastră, am slăbit strânsoarea în
care ţineam încleştată mâna
bunicii şi am căutat adăpost
printre fustele ei... înaintea noastră

se ridica un deluşor cunoscut drept
Colnicul Măriei, de care copiilor nu
le era îngăduit să se apropie în
jocurile lor zgomotoase... Ni se
spusese că aici era sălaşul

ascunşilor, care-şi apărau adă-
postul cu farmece... Iar aceste
îndemnuri de a ne ţine departe
erau întotdeauna însoţite de
poveşti despre tineri nechibzuiţi

care, dorind cu orice preţ să-şi
arate vitejia, porniseră la luptă
împotriva locuitorilor de pe
colină... Toţi aceşti tineri, cu
minţile rătăcite, îşi sfârşiseră apoi

zilele legaţi în staulul animalelor şi
mugind în rând cu ele... Unii dintre
copiii mai mărişori auziseră astfel
de mugete în călătoriile lor spre
ţinuturi mai îndepărtate, la două

sau chiar trei ferme mai în jos spre
vale, şi mă treceau fiorii când îi
auzeam cum imită sunetele scoase
de acei neoameni... Acum mă
lăsam pe spate în mers şi-mi

înfigeam călcâiele în pământ, căci
procesiunea părea să se îndrepte
țintă într-acolo, spre
înspăimântătorul Colnic al Măriei,
unde oamenilor li se întuneca

mintea şi se preschimbau în
animale... Cum se face că nu
găsiseră alt loc pentru mielul lui
Sân Petru? Ce le venise să pună
bietul animal nevinovat într-o

asemenea primejdie? Şi în ce s-ar fi
putut oare preschimba dacă,
păscând pe coasta dealului, ar fi
căzut pradă farmecelor acelei
puteri nevăzute şi răuvoitoare? în

imaginația mea lua naștere un
monstru mare cât dealul de care
mă temeam, o namilă păroasă, de
neoprit, care se rostogolea la vale,
târând în urma ei tot ce-i stătea în

cale... Oameni şi animale
deopotrivă se încâlceau în viţele
ude ale lânii ei, tot mai aproape de
carnea palidă ca moartea şi
presărată cu ochi galbeni ca de

oaie, cu câte un vierme
zvârcolindu-se în fiecare... Acesta
ar fi ultimul lucru pe care l-aș
vedea înainte ca bestia să se
rostogolească încă o dată,

strivindu-mă de-o stâncă...
Imaginea de coşmar o brodasem
după stârvul umflat al unui berbec
înecat la Hraunlon, pe care copiii

mai mari mi-l arătaseră în vara aceea.

Am strigat deodată:

— Eu nu vreau să văd mielul!

ridic și m-a strâns lângă ea, fără să
se oprească nici o clipă din mers
sau din cântat... Nu era cale de
scăpare... Tot restul drumului am
rămas tăcut, în timp ce monstrul

mi se zvârcolea şi se rostogolea în
minte... Când procesiunea a ajuns
la Colnicul Măriei, oamenii s-au
strâns la adăpostul lui, ca să nu
poată fi văzuţi de la distanţă... Mă

aşteptasem ca mielul lui Sân Petru
să ne iasă în cale, behăind flămând
ca orice animal hrănit cu mâna,
dar acolo nu era nimic, doar
pantă... Toată mulţimea a căzut în

genunchi, cu mâinile împreunate,
în afară de bunicul Hâkon,
bătrânul cu chipul ascuns sub
glugă şi doi argaţi; cât despre
mine, am făcut întocmai ca

bunica... Printre degetele
încleştate, m-am uitat furiş prin
preajmă după miel... în loc de asta,
i-am văzut pe argaţi scoţând nişte
cazmale de sub veşminte şi, la

porunca bunicului, începând să
sape în coasta dealului... Cu
marginea tăioasă a cazmalei, au
făcut o brazdă orizontală printre
smocurile lungi de iarbă, apoi alta

dedesubt, şi între ele o linie la
mijloc, încât iarba semăna acum cu
două uşi de biserică înalte cât un
stat de om... Apoi fiecare şi-a înfipt
cazmaua sub una din uşi, ridicând

iarba de la rădăcină, şi a deschis-
o... Partea de-afară se sprijinea
acum pe coasta dealului, iar uşile
deschise semănau cu panourile
laterale ale unui triptic de altar,

între care se zărea un dreptunghi
de pământ negru... îndrăzneala
nechibzuită a bunicului nu mi se
părea deloc de admirat şi nu
înţelegeam de ce ţine morţiş să

tulbure acele puteri vrăjmașe care-
și aveau sălaș acolo, dar apoi
lucrurile au mers încă mai
departe... Bunicul a scos din taşca
de la brâu o perie deasă din peri de

mistreț, cu care a început să curețe
pământul la înălțimea capului... Am
închis ochii și mi-am lipit fruntea
de mâinile împreunate: duhurile
locului n-aveau să fie prea mulțu-

mite de aşa ceva... Dar în acel
moment am auzit alt sunet,
clinchetul slab al mătăniilor de
lemn... Din mânecile celor din jur
au apărut rozarii şi toată lumea a

prins a se ruga printre vaiete şi
oftaturi, stârnindu-mi un amestec
de haz şi groază despre care nu
credeam că ar putea vreodată să
existe... Peria fâşâia în mâna

bunicului Hâkon... Bătrânul cu
mantie şi-a dat pe spate gluga şi, în
sfârşit, i-am văzut trăsăturile, cel
puţin în parte: nas şi ochi, un smoc
de păr pe nas, ochi albaştri, goi...

înfigându-şi toiagul în pământul
moale, s-a sprijinit de el cu mâna
stângă, iar cu dreapta a scos din
punga de la brâu o cărţulie... Sub
peria bunicului, ultimele fărâme de

pământ au zburat deoparte, lăsând
vederii un strat de nisip pestriţ de
ţărm, pe care bunicul a început să-l
îndepărteze cu aceeaşi
îndemânare, lucrând din ce în ce

mai repede pe măsură ce stratul se
subţia... între timp, bătrânul cu
toiag, cu nas păros şi ochii bul-
bucaţi a început să recite, cu o
voce calmă şi surprinzător de

subţire, ca de băieţandru, din
cărţulia pe care o ţinea în mână,
fără măcar să o privească:

slăvită
împărătească a

Cerului şi a
Pământului,

Sfânta
Fecioară

Maria, a
trecut la cele

veşnice, erau
de faţă toţi

apostolii
Domnului…

Iar oameni
înţelepţi şi

demni de
crezare spun

că fiecare
dintre aceştia

a fost ridicat
de puterile

îngereşti din
locul în care

se afla şi adus
acolo unde se

săvârşise
Maica

Domnului…
Căci îngerul

Domnului a
fost trimis de

Ziditorul ca
să-l ia pe

fiecare de
unde se găsea

şi să-l poarte
prin văzduh

într-o clipită,
cale de multe

zile, până în
locul acela..

.Renunţasem să mai încerc
să înţeleg ce se petrece... De un
lucru însă eram sigur: dacă trebuia
să trec prin toate acestea doar ca
să văd mielul lui Sân Petru, mi se

făcuse deja lehamite şi eram
hotărât să nu mai vin şi altă dată,
dacă aş fi fost chemat... Mi-am
descleştat mâinile, simţind cum
sângele se pune în mişcare prin

degetele amorţite pe care le-am
întins şi le-am îndoit în aer... Cu un
strigăt sugrumat, bunica m-a prins
de braţul subţire ca surceaua... Mi-
a sărit ţandăra, căci nu făcusem

nimic ca să merit această
bruftuială, şi era cât pe ce să
lovesc mâna care îmi strivea fără
milă braţul, când am auzit şi alte
strigăte înăbuşite din mulţime...

Da, uite că-ncepea: duhurile rele
intrau în oameni şi dintr-o clipă
într-alta aceştia aveau să se
năpustească fără veste unii asupra
celorlalţi, mugind şi izbind, strivind

şi smulgând degete, urechi,
nasuri... Am sărit în picioare cu un
vaiet... Ştiam din experienţă că
lucrul cel mai înţelept ar fi fost să
caut scăpare la bunicul Hâkon, dar

dacă lumea îşi pierduse noima, el
ar fi fost cel mai sălbatic dintre
toţi, aşa că m-am hotărât s-o iau la
fugă de unul singur prin umbrele
albastre ale nopţii...

— înțelepții spun că Domnul le prorocise apostolilor dinainte că în ziua adormirii Preasfintei Născătoare se vor aduna cu toții în valea care se

cheamă a Iosafatului..., a recitat
mai departe bătrânul.
Nu puteam mişca un
deget... Bunica şi cu mine eram
prinşi în mijlocul mulţimii... Când

vocea recitatorului s-a stins, l-am
auzit pe bunicul Hâkon spunând:
— Arată-te în slavă,
Preasfântă Mărie, Maica Domnului,

care l-ai purtat în sânul tău pe
Domnul şi Mântuitorul Hristos!
Nu mi s-a părut că asta
sună a discurs demonic, aşa că mi-
am luat inima în dinţi şi m-am uitat

spre el. Peria se rotea cu iuțeală în
mâna bunicului, ca mai înainte, dar
acolo unde fusese doar nisip acum
se zărea vârful unui nas cu formă
delicată, făcut din lemn pictat, apoi

nişte obraji îmbujoraţi şi, în clipa
următoare, ochii albaştri, ridicaţi
spre cer, ai Preasfintei
Născătoare... încă o periere şi iată
întreg chipul, încă una şi nisipul se

desprinde de pe trupul înfăşurat în
văluri, curgându-i la picioare pre-
cum apa... Bunica a izbucnit în
lacrimi... Căci, după cum am
înţeles mai târziu, trecuse multă

vreme de când n-o mai văzuse pe
Sfânta Fecioară care-i fusese
sprijin în toţi anii când îşi purtase,
născuse şi crescuse copiii şi dusese
greul gospodăriei... Ei îi

încredințase toate grijile mărunte
de femeie care decurg din faptul
de a nu fi fost făcută după chipul
Ziditorului, ci după chipul unui
chip, din plămada bărbatului, făcut

la rându-i din ţărâna ce s-a ivit din
nefiinţă când Creatorul a rostit
cuvântul... Din această plămadă,
Ziditorul a făcut lumi din ce în ce
mai mici, până a ajuns la femeie şi

cele dinlăuntrul ei... Fiind şi ea o
fiică a Evei, Sfânta Fecioară
cunoştea măruntaiele femeii mai
bine ca oricine; a fost cea mai
desăvârşită dintre creaturi, totuşi o

făptură muritoare... Asta până
când apostolii au văzut cum se
înalţă din mormânt ca un nor
strălucitor, ridicându-se tot mai
departe în văzduh, până în braţele

Mântuitorului Care, dintre nori, Şi-
a purtat Maica până în cerul cel de
sus... Acum, purtând cununi de
slavă, şade de-a dreapta lui,
mijlocind pentru femeile de

pretutindeni... S-a dovedit apoi că
Doamna noastră nu era singura
statuie îngropată în acel sălaş de
elfi... Căci aici fuseseră ascunse
toate imaginile sfinte din ţinutul

nostru şi din împrejurimi,
sculptate, turnate sau pictate,
atunci când semnele amurgului s-
au lungit deasupra ţării,
îngropând-o ca un val de nea, ca

norii de cenușă din Hekla care
scuipă flăcări infernale și
pârjolește orice animal ce n-a ajuns
să-și afle adăpost... Căci ce altceva
suntem, Doamne, dacă nu turma

Ta? Ne pasc aceleaşi primejdii ca
pe vaca, oaia sau gâscă ce-şi caută
hrana în pământul ars de foc... De
aceea turma Ta şi-a ascuns
mântuirea sub pământ şi din

izvorul acesta se adăpa tainic,
păstrând cinstirea sfintelor chipuri
ferecată în inimi, până când
domnia uzurpatorilor avea să ia
sfârşit şi necredincioşilor avea să

le plesnească pântecul puhav
asemenea şobolanilor scăpaţi la
butoiul cu seu... Din ceasul acestei
tulburătoare întâlniri cu Sfânta
Fecioară la Colnicul Măriei, mintea

de copil a domnişorului Bagă-Nasul
îşi va forma convingerea de
neclintit că în fiecare deal, colină
sau movilă stau ascunse minuni

cerești... Cu puțin înaintea morții
sale, când aveam 44 *Sjon*
deja douăzeci și trei de ani, bunicul
Hâkon mi-a încredințat taina
semnelor care arătau unde anume

îşi îngro- paseră Adevăraţii
Credincioşi sfinţii, taină ce mi-a
deschis apoi poarta acelei cetăţi a
înţelepciunii care poartă numele de
Holar... Acolo am dat la schimb

secretul acelor semne pe educaţia
şi formarea pastorală a fiului meu,
reverendul Palmi GuSmundur
Jonasson... Bietul băiat nu s-a ales
cu cine ştie ce de pe urma faptului

că era odrasla lui Jonas învăţatul,
dar şi-a câştigat locul la Holar
pentru că tatăl lui ştia unde se
ascundeau cei scăpaţi de focurile
amurgului, deşi acesta n-a fost

preţul întreg: a trebuit să mai
adaug şi hârtia care dovedea
trădarea prefectului Ari din Ogur,
adică încheierea unui contract cu
spaniolii privind vânătoarea de

balene şi, prin urmare, încălcarea
edictului dat de suveran prin care
era interzisă cu strictețe intrarea
în apele islandeze a oricăror
corăbii străine, ale căror căpitani

erau descrişi drept nişte „tâlhari nemernici"...

CAP-DE-SCOICĂ *sau* **BALENA CU COCOAŞĂ:** *are capul acoperit aproape în întregime cu scoici şi alte crustacee. Dacă apa este*

destul de adâncă în apropiere de ţărm, vine şi se scarpină de stâncile pline de moluşte. Este cea mai periculoasă dintre balenele necomestibile, un adevărat flagel pentru oameni şi vase, căci atacă bărcile şi le frânge în două cu înotătoarele sau coada. Uneori li se

pune dinadins în cale, aşa încât
acestea nu mai apucă să schimbe
cursul şi se izbesc de ea. Iar atunci le
loveşte şi le azvârle-n aer, dacă poate,
măturând totul de pe punte, afară doar
dacă oamenii reuşesc să se ascundă
mai înainte, aşa încât, crezând că

barca e goală, să treacă mai departe.
Există însă un lucru pe care nu-l
suportă, iar acesta este sunetul unei
pile de metal, care o face să-şi piardă
minţile sau să-şi pună capăt zilelor.
Când aude sunetul unei lame de oţel,
ca lama de fierăstrău, răcâind

marginea bărcii, balena cu cocoaşă fuge înnebunită sau, dacă e aproape de ţărm, se duce de bunăvoie într-acolo şi se lasă să moară pe nisip. Dintr-o balenă cu cocoaşă se poate obţine o mare cantitate de untură, iar dinfanoanele ei se fac excelente

tălpige de sanie. Poate ajunge la o lungime de aproape şaizeci de stânjeni pescăreşti

.Da, fluierarule care sari de colo-colo, urmele tale pe nisip sunt un fel de alfabet; aşa îţi aşterni tu

în scris poveştile pe care nimeni nu
le păstrează-n minte şi descrierea
locurilor pe care le vezi în scurtele-
ţi peregrinări înaripate... Eu am
învăţat forma literelor şi

meşteşugul ornării de majuscule în
scriptoriul bunicului, unde mi s-a
încredinţat sarcina de a copia cărţi
şi a compila fragmente... La
început erau lucrări mărunte, fără

greutate în conținut sau formă... O
baladă-două, nişte povestioare
rimate de spus în jurul focului;
cărţulii utile despre cum se
pregătesc mâncăruri gustoase;

cărţi de rugăciuni; caiete în care
reproduceam ilustraţii din cărţile
împrumutate, care fie nu aveau loc
în copiile pe care le făceam, fie nu
puteau fi introduse pentru că

ţineau de gustul altui timp sau
erau împotriva noilor dispoziţii
ecleziastice... Mai copiam şi desene
anatomice din cărţi de medicină,
desene care arătau omul aşa cum

este: alcătuirea lui, locurile unde
carnea stă lipită de os şi unde se
îndepărtează de acesta, după cum
mâna Creatorului ne-a modelat

plămada ca pe lut... Și, pentru că
bătrânele de pe lângă vetre nu mă
mai lăsau să mă ating de trupul lor,
am strâns într-un volum tot ce-am
putut găsi despre vindecarea celor

mai multe boli care privesc
alcătuirea femeiască... Acolo, în
ordine alfabetică, erau descrise tot
soiul de stavile în calea bunei
funcţionări, tulburări ale umorilor,

otrăviri de sânge, febre, friguri,
umflături de măruntaie sau mai
sus... între acestea am mai copiat
vechi rugăciuni către Sfânta
Fecioară şi invocări ale sfinţilor

care se dovediseră de cel mai mare
ajutor în tămăduirea pântecului
islandez, împreună cu exorcisme şi
descântece de magie albă de folos
în lupta împotriva meşteşugirilor

diavoleşti şi a altor groaznice
puteri vrăjmaşe... Am copiat cea
mai mare parte a acestui material
din cartea de vindecări a bunului
episcop Jon Halldorsson, iar

pacientele mele se simțeau onorate
să asculte sfaturile înțelepte ale
unui om al Domnului răzbătând
prin obișnuita rumoare domestică:
bolborositul apei puse la fiert,

trosnetul focului în vatră, sfârâitul
uleiului din opaiţ, scrâşnetul
pietrişului care acoperea
podeaua... Spuneau adesea că se
simt ca şi cum episcopul însuşi ar fi

apărut în mijlocul bucătăriei
afumate anume ca să le
tămăduiască... Cu alte cuvinte, mi-
am văzut de meşteşugul meu de
vraci al beteşugurilor femeieşti şi

colecționar de capete de corb...
însă cartea aceea m-a pus într-o
asemenea strâmtoare, încât nu-mi
mai pot găsi drumul înapoi spre
oameni, ci sunt osândit să rămân

aici, fără altă tovărăşie decât
păsările care-mi ascultă vorbăria
fără şir... Căci oamenii, după ce l-
au ars pe rug pe unul, erau
nerăbdători să-i ardă şi pe alţii...

Când i-am îndrumat pe nişte
băieţandri să copieze cartea
vindecărilor şi să rostească numele
sfintelor femei spre care se
îndreaptă rugăciunile din ea, m-au

numit „învăţător într-ale vrăji-
toriei"... Hienele acelea cu două
feţe m-ar fi ars de bună seamă şi
pe mine dacă femeile pe care le
vindecam cu ajutorul bunului

episcop ar fi mărturisit ce se
petrece... Dar n-au spus nimic,
drept mulţumire pentru îngrijirea
ce-au primit-o... Şi totuşi, chiar
fără a fi ajuns să mă pârlesc pe

rugul lor, am simțit arsura
dușmăniei pe care mi-o purtau, ura
ce-l împinge pe om să-și arunce
aproapele în flăcări ca pe-o carte
interzisă... Căci ce deosebire există

între cele două? Nu e cartea
prelungirea minții omenești? Ele,
păzitoarele vetrei afumate, știau
bine acest lucru atunci când îmi
spuneau că li se pare că aud vocea

episcopului însuşi în zugrăvirea
suferinţei pe care-o îndurau şi se
dezlănţuiau împotrivă-mi dacă le
spuneam că eu însumi alcătuisem
textul cărţii, din fragmente luate

de ici-colo... Era un joc al nostru...
Şi cu toate acestea... Nici n-aş
putea visa să mă compar cu sfântul
episcop Jon, la fel cum ţie,
fluierarule, nu ţi-ar da prin gând să

asemeni biata suflare de aer iscată
de bătaia aripilor tale scurte cu
pala de vânt stârnită de vulturul în
zbor... Să privești cum arde o
carte... Ochii mă ustură de lacrimi

stăpânite... în mijlocul pârjolului
aud răsuflarea celui care a gândit
textul, a celui care l-a așternut pe
pergament, a celui care îl citește...
Aud această treime unită într-un

singur suflu, respirând egal până
când flăcările o înăbuşă şi îi
despart pe cei pe care cartea i-a
hrănit, aşa cum pământul hrăneşte
multe feluri de roade... Şi multe au

fost sufletele îngemănate care au
ars la Helgafell când s-a pus foc
vechii biblioteci a mănăstirii, iar în
flăcări au pierit şi cele câteva
sfinte moaşte şi statui de sfinţi care

scăpaseră până atunci de valul de
distrugeri... Vai mie, mă aflam de
față!... Dar ce-ar fi putut face
bruma-mi de putere împotriva
rugului uriaş care părea să ardă cu

furia a trei vulcani, atât de
puternică era căldura acelor flăcări
diavoleşti?... Şi cine a fost domnul,
stăpânul şi judecătorul care a
poruncit această faptă? Nimeni

altul decât cel pus să-şi lumineze
turma, reverendul SigurSur
Petursson, un tânăr venit de
curând la cârma parohiei... Avea
chipul deschis şi vesel, trupul zvelt,

mișcările agile și multă dragoste
pentru soția lui și pruncul nenăscut
pe care aceasta îl purta în pântec...
Nu trecuseră nici patru luni de
când era acolo, că și-a pierdut

minţile... asta se întâmpla cu
şaptesprezece zile înainte de
pârjol... în ziua cu pricina s-a trezit
în zori, deja pradă tulburării...
îmbrăcat doar în cămaşă de

noapte, a alergat la bibliotecă, s-a
încuiat pe dinăuntru şi a început să
arunce cărţile de-a valma pe
podea... Servitorii, privind uimiţi
pe fereastră, au văzut cum s-a

despuiat şi, azvârl- lindu-se peste
maldărul de cărţi, se rostogolea de
colo-colo ca o potaie puricoasă în
ţărână... Urlând, înşfăca la întâm-
plare cărţi şi-şi freca de ele trupul

gol în modul cel mai ruşinos... Dar
când a început să rupă pagini şi să
şi le îndese pe unde apuca,
servitorii au spart uşa, de teamă că
avea să se înăbuşe cu ele...

împreună, au reuşit să-l
stăpânească şi l-au legat de pat...
Cauza nebuniei s-a dovedit a fi o
statuetă cât un deget, sculptată din
os de balenă şi reprezentând-o, se

pare, pe Sfânta Varvara cu turnul
ei, pe care soţia preotului o găsise
printre vechiturile călugărilor şi o
luase pentru pruncul nenăscut...
Jucându-se în patul conjugal cu

statueta sculptată, după cât se
pare, de un groenlandez botezat de
curând, o strecurase fără să-și dea
seama sub perna preotului, iar
acesta dormise cu ea sub cap în

noaptea în care i se înceţoşase
mintea... însă după şaptesprezece
zile, când au fost desfăcute legă-
turile care-l ţineau priponit în pat,
mintea reverendului era mai

limpede ca niciodată... I-a poruncit
dascălului să adune toate cărţile
eretice din bibliotecă şi să le
scoată afară, în câmp, unde a
ridicat cu ele trei ruguri pe care le-

a aprins cu mâna lui... Pronia
cerească m-a îndreptat spre
Helgafell în ziua aceea... Mi-a fost
menit să fiu martor al acestei
tragedii... Eram în drum spre

StaSarstaSur, unde trebuia să
pictez un retablu pe care îl
sculptasem peste iarnă... Văzând
cum fumul se înalţă peste Helgafell
de parcă dealul însuşi ar fi fost

cuprins de flăcări, m-am lăsat
mânat de curiozitate şi-am luat
drumul parohiei... Dacă aş fi avut
aripi de pasăre, m-aş fi mulţumit să
mă înalţ în zbor peste culmea

dealului, să văd ce se întâmplă...
Dar aşa, a trebuit să fac întregul
drum pe jos şi am ajuns tocmai
când flăcările începuseră să se
înalţe - văzându-le, am căzut în

genunchi în faţa rugurilor şi am
plâns... în ziua aceea, Jonas
„învăţatul" a văzut noi abisuri de
ticăloşie în privirea altor oameni...
Dar aceştia nu vedeau acelaşi

lucru... Sau, dacă îl vedeau, nu
pricepeau ce se întâmpla sub ochii
lor... Când maldărul de cărţi din
mijloc, cel mai mare, a ajuns doar o
grămadă de cenuşă, o pală de aer

ca un suflu diavolesc a aţâţat
pentru o clipă vâlvătaia, iar din
mijlocul rugului s-a auzit un
trosnet... Toţi cei de faţă au tresărit

speriați, căci nu știau să se fi 50
Sjon
pus în foc și praf de pușcă... în
timp ce se uitau uimiți unul la altul,
eu am rămas cu privirea ațintită

către flăcări... Şi am văzut atunci
cum o carte se ridică din cenuşă,
zburând peste cărbunii încinşi,
neatinsă, cu faţa în jos şi paginile
deschise de-o parte şi de alta, ca

nişte aripi... în clipa următoare s-a
făcut de un alb strălucitor, iar fata
cea mai mică a preotului a strigat
cât o ţineau puterile:

— Tati, uite pasălea!

Şi chiar atunci cartea s-a descompus într-o ploaie de scântei... Pe care valul de căldură le-a purtat spre cer... Un an mai târziu, reverendul SigurSur s-a dus

cu barca să adune puf şi ouă de
păsări de pe o insuliţă de pe lacul
Helgafell, împreună cu doi dintre
fraţii lui… între timp, devenise atât
de sigur pe el în probleme

spirituale, încât nici nu-i păsa de blestemul despre care se spunea că protejează insula... Dar iată că fundul bărcii s-a spart chiar în mijloc şi s-au înecat toţi trei... O,

păsăruico, nu lăsa răutatea Omului
să te mâne prea aproape de
rugurile lui, căci ţi-ai putea pârli
aripile... Trebuie să ne păstrăm
mintea limpede, frate Ieremia...

MUSCA-DE-BĂLEGAR: *depune nişte ouă lunguieţe din care ies viermi; dacă sunt păstraţi într-un corn de bou peste iarnă, primăvara se transformă în musculiţe care sunt o momeală excelentă pentru păstrăvi. Musca-de-bălegar e o*

muscă grasă, cu corpul cam cât buricul unui deget

.II

(Solstiţiul de vară, 1636

)Iarna trecută am fost la fel de singur precum Adam în primul

său an în Rai, doar că insula asta
pe timp de iarnă nu aduce nici pe
departe cu grădina desfătărilor. E
rece şi mohorâtă şi nu-ţi vine să
ieşi din casă decât ca să-ţi goleşti

oala de noapte, şi nici atunci de
tot: crăpi uşa doar cât să încapă
oala. Semănăm mai mult cu un biet
şoarece ghemuit în vizuină decât
cu un om făcut după chipul lui

Dumnezeu. Sfrijit şi cocârjat ca
această rubedenie a şobolanului,
nu drept şi mândru ca Adam
stăpân pe domeniul lui. O, da,
Adam era înalt şi falnic. De la

înălțimea lui vedea întreaga lume,
căci, la aproape cincisprezece
stânjeni, îi depășea cu mult pe
urmașii lui de astăzi, iar părul
bogat îi curgea în valuri pân la

brâu. Era cea mai măreață dintre
făpturile create de Domnul din
țărână. Și-n timpul acelui an cât a
cutreierat de unul singur pământul
peste care fusese pus stăpân, a fost

ars şi pârjolit de soare ca lutul în
cuptor. întreg pământul era nou pe-
atunci: copacii prindeau rădăcină,
creşteau, apoi îşi pierdeau frunza
şi rămâneau goi pentru prima oară.

Lebedele se ridicau în zbor de prin
bălţi şi-şi auzeau glasul pentru
prima oară. Crinul înflorea,
parfumând aerul pentru prima
oară. Albina se aşeza pe-o răchiţică

să se înfrupte din nectarul dulce,
apoi își lua zborul către altă floare.
Și asta se întâmpla pentru întâia
oară. Totul era nou în ochii omului,
și el însuși era o noutate pentru

sine. Plămădit de Creatorul din cele patru elemente din care se alcătuiește universul, era mai aproape de originile sale decât avea să fie vreodată pe urmă. Prin

sânge încă îi curgea apă de mare,
în carne îi mai rămăsese piatră, în
mușchi și tendoane avea împletite
rădăcini, iar sămânța care începea
să se formeze în testicule era

vâscoasă ca o pânză de păianjen şi
spumoasă precum creasta unui val.
Aşa cutreiera pământul, văzându-i
marginile de oriunde se afla.
Noaptea, cerul înstelat i se rotea

deasupra ca un spectacol viu,
strălucitor, iar ochii omului-copil au
început să tragă linii între acele
puncte de lumină, căutând
asemănări cu ceea ce vedeau în

peregrinările din timpul zilei: o
lebădă, un berbec, un şarpe. La
amiază, globul orbitor al soarelui i
se ridica deasupra capului, iar
căldura lui îi storcea sudoarea din

piele. în cea mai lungă zi din
primul an al lumii, lui Adam i s-a
făcut atât de cald, încât
transpirația îi curgea în valuri
peste trupul uriaș. Mare parte a

fost absorbită de coama aurie de
păr care-l acoperea, iar ca să scape
de ea Adam s-a scuturat așa cum l-
a văzut făcând pe câine - singura
făptură care începuse să-l urmeze

pretutindeni -, dar, orice-ar fi făcut,
sudoarea continua să curgă din
izvoru-i omenesc. Adam s-a aplecat
și, cu mâinile căuș, a prins apa
care i se prelingea pe frunte

precum ploaia. A privit cum căuşul
palmelor se umple iute cu apa cea
sărată care, înainte de a se revărsa
pe de lături, a rămas o clipă
liniştită, iar în acea clipă Adam a

zărit în oglinda limpede o imagine
nemaivăzută: s-a zărit pe sine.
Setea nu-l îndemnase încă să caute
un izvor şi nu cunoştea foamea,
căci pentru omul cel nemuritor un

an trecea precum un ceas în
vremea noastră. Aşa că nu s-a
recunoscut în ochii care-i întorceau
privirea din oglinda de sudoare, n-a
ştiut că faţa netedă, strălucitoare e

a lui, n-a ştiut ce e nasul dintre
ochi. Cuprins de spaimă, a strigat,
ridicând mâinile spre cer. Iar când
şi-a făcut curaj să se uite iarăşi la
figura aceea, n-a mai văzut ochii

care-l priviseră înainte, căci
oglinda se sfărâmase în mii de
stropi şi-apoi, cu toate că a
încercat să adune iar în mâini
sudoare, suprafaţa n-a mai fost

destul de netedă ca să-i arate
imaginea întreagă, pentru că
mâinile îi tremurau de nerăbdare.
După un timp a renunţat să mai
încerce şi a rămas acolo nemişcat,

uitându-se în zare fără ţintă, cu
braţele atârnând pe lângă corp.
Soarele cobora spre asfinţit şi
Adam simţea căldura care mai
devreme îi bătea în ceafă ducându-

se spre umeri, apoi tot mai jos pe
şira lungii spinări. Şi atunci s-a
întâmplat altă minune, un lucru pe
care nici nu l-ar fi băgat de seamă
dacă imaginea de mai devreme nu

l-ar fi făcut să înţeleagă că lumea
văzută poate ascunde mai mult
decât ceea ce e nemijlocit prezent:
a văzut la picioarele lui o făptură
care părea să crească din el însuşi.

La început era doar un contur
palid, ca o băltoacă fără apă, dar
cu o formă pe care n-o mai văzuse
până atunci; un timp şi-a spus că
trebuie să fie alt lichid care curgea

dintr-însul, dar când peticul de
soare care-i bătea în spate i-a ajuns
la şale, a început să recunoască
forma: capul teşit, umerii largi, un
trunchi puternic, braţe lungi,

picioare scurte. S-a uitat mai bine:
întocmai aşa arătau maimuţele
care-şi aveau sălaşul în partea cea
mai însorită a grădinii lui. Spre
deosebire de câine, acestea nu-i

arătau decât dispreț, strâmbându-
se și uitându-se urât la el ori de
câte ori se apropia. Adam nu știa
pe-a- tunci că Ziditorul lăsase pe
pământ aceste jumătăți grotești de

oameni ca să-i amintească omului
de sine atunci când o să cadă în
păcat. Avea să treacă multă vreme
până să-și vadă propriul chip în
fețele lor schimonosite atunci când

îl încerca mândria, invidia, furia, trândăveala, desfrâ- narea, dorinţa de avuţii sau lăcomia. Dar, cum încă nu cunoştea păcatul, Adam nu vedea rostul acestor creaturi

viclene şi păroase şi se întreba
adesea de ce li se îngăduise să
existe. De data aceea, însă, când
primul om a făcut un pas îndărăt,
creatura întunecată s-a mişcat la

fel cu el, urmându-l pas cu pas de
parcă i-ar fi fost lipită de călcâie,
iar când Adam s-a îndreptat, în
sfârşit, de spate după ce încercase
zadarnic s-o alunge a văzut că

crescuse atât de mult, încât
aproape că îl ajungea în înălţime. I
se întâmplase adesea să stea întins
pe spate şi să-şi cerceteze trupul,
pipăindu-şi braţul de la umăr pân

la palmă, apoi de-a lungul fiecărui
deget, şi la fel picioarele până la
gleznă, apoi degetele, talpa...
Cunoştea, deci, forma propriului
său trup şi, pentru prima oară, a

recunoscut asemănarea în făptura
ca o umbră neagră. în momentul
acela a înțeles că este singur, iar
singurătatea i-a zdrobit sufletul
încă neîncercat: în grădină, peste

tot în jurul lui, vedea toate
făpturile formând perechi, lei, oi,
şopârle, ţestoase, în ape foci şi
balene, calcani şi somoni, în timp
ce două lebede şi doi vulturi

zburau deasupra, în văzduh, iar în
desişul de mesteceni două presuri-
de-omăt îşi umflau pieptul ca să
cânte despre bucuriile tovărăşiei.
Adam s-a uitat cu luare-aminte

spre toate marginile lumii: era oare
cu putinţă să nu-şi fi văzut încă
perechea? Nu, căci în peregrinările
lui se uitase sub fiecare piatră,
scotocise fiece adâncitură,

răscolise până şi grămezile de alge:
nicăieri nu exista ceva care să
semene cu el. însă, tocmai când
dezamăgirea începea să-l
copleşească, împreună cu

sentimentul păcătos al
nerecunoştinţei faţă de cel care-l
crease, privirea i-a căzut din nou
asupra imaginii de la picioarele lui
şi un alt sentiment, mai puternic, i-

a luat în stăpânire mintea, dar şi
trupul. Pentru că se întâmplase ca,
atunci când imaginea cu pricina
luase fiinţă de sub tălpile lui, Adam
să se afle între pământ şi mare, pe

ţărmul nisipos plin de adâncituri şi
dâmburi, de şănţuleţe şi curbe moi.
Silueta de la picioarele lui avea,
prin urmare, contururile mult mai
îndulcite, nisipul denivelat

adăugând rotunjimi în plus la
coapse şi la piept. Aşadar,
sentimentul care i-a cuprins mintea
i-a cuprins şi trupul. Mădularul
dintre picioare s-a umflat şi,

cabrat, s-a avântat în față, ca
brațul puternic al unui comandant
trimițându-și trupele în bătălie:
„înainte, până vom învinge!" Fără
să stea pe gânduri, Adam s-a supus

îndemnului acestui membru
imperios. S-a aruncat peste silueta
de pe jos, împingând cu nădejde
între coapsele ei, tot mai adânc în
nisipul umed, şi a împins, şi a

împins până când un jet gros de
sămânţă a ţâşnit din trupul lui cu
forţa unui val izbindu-se de stâncile
unei faleze. Acest moment de
apogeu a fost atât de intens, încât

curcubeul pe care-l vedea în dosul
pleoapelor închise s-a sfărâmat în
ţăndări şi culorile au străbătut
văzduhul ca nişte meteori,
colorându-l ba în violet, ba în

albastru ca marea, ba în galbenul
strălucitor al soarelui, în timp ce
sămânța lui umplea fiecare
adâncitură din pământ, fiecare
crăpătură din stâncă, fiecare fisură

de pe suprafaţa rocii cristaline.
Unindu-se cu propria lui umbră,
Adam a fecundat întreaga lume. Şi
din această uniune s-a născut rasa
celor care trăiesc în lumile

întunecate de sub pământ. Câți să
fi fost cei care au luat ființă la
această primă fecundare? De trei
ori câte trei sute de mii? Acesta să
fie motivul pentru care, oriunde se

aşază omul, găseşte fiecare deal,
colină, munte şi colnic deja
populate de numeroase triburi de
făpturi invizibile care i-au luat-o
înainte? Dar Ziditorul a văzut că

acesta nu era un lucru de dorit: ce
poate fi mai nefiresc decât ca omul
să fie cuprins de dorinţă pentru
propria umbră şi, mai mult, ca din
această abominabilă uniune să

rezulte un asemenea potop de
creaturi de fiecare dată când
sămânţa lui se scurge în pământ?
în scurtă vreme, aceşti locuitori ai
lumii subterane n-ar mai încăpea în

lăcaşul lor întunecos şi s-ar năpusti
afară cu aceeaşi forţă cu care
ţâşnea sămânţa dintre coapsele
părintelui lor. Aşa încât primul
lucru pe care l-a făcut cel care l-a

creat pe om a fost să-l lipsească de
umbră până când va rezolva
problema. Şi, în timp ce Adam
cutreiera înnebunit pământul,
căutând pe cineva cu care să se

împreuneze, iar gemetele lui de
dorinţă îşi găseau ecoul în urletele
câinilor care-l însoţeau la fiecare
pas, Creatorul lumii a născocit
femeia, având mare grijă să-i

plămădească pântecul în aşa fel,
încât să nu poată purta mai mult
de trei prunci deodată. Şi, în afară
de asta, neamul lor avea să scadă
cu vreo două degete la fiecare

generație, până când omul avea să
atingă înălțimea acestui nevrednic
descendent al lui Adam care,
împreună cu umbra-i gârbovită,

şade aici, pe ţărm, punând în vorbe
toate aceste gânduri.
îţi mulţumesc, soare, că te
supui poruncii Creatorului şi-ţi
lungeşti drumul pe cer în timpul

verii. Dacă n-ar fi așa, noi, cei care
trăim pe acest petic neprimitor de
lavă din nordul depărtat, ne-am
pierde mințile cu toții. Căci așa ne
este nouă dat, ca un sfert din an

cerul să fie pururi luminos, alt sfert
mereu întunecat, iar jumătate între
cele două. Așa arată anotimpurile
noastre. în lumina nepieritoare a
verii, avem răgazul să ne gândim în

liniște la lunga și cumplita noapte
friguroasă căreia îi spunem iarnă și
la răul care se ascunde într-însa.
Apoi, împovărați de aceste gânduri,
întoarcem fața către cer, închidem

ochii şi lăsăm seninul să ne legene-
n iluzia că va fi mereu aşa sau că,
cel mult, cerul se va înroşi ca
obrazul unui flăcăiandru, dar nu se
va mai întuneca nicicând. Căci

avem nevoie de lumină atunci când
amintirile sunt sumbre, știu asta
din amara-mi experiență. Astăzi am
fost încercat doar de gânduri negre
și apăsătoare. Și totuși am atâtea

motive să mă bucur: căldura verii,
orizontul larg, ţipătul păsărilor şi
scheunatul puilor de focă, atât de
asemănător cu scâncetul unui
copil. Iar soaţa mea, SigriSur

i>6r61fsdottir, este cu mine - biata
femeie care a crezut că, măritându-
se cu mine, se însoţeşte cu un om
muncitor şi destul de înstărit.
Acum, după treizeci şi cinci de ani,

și-a mai schimbat părerea. Au
adus-o astă-primăvară, sub cuvânt
că se stingea de dorul meu, săraca.
Într-adevăr, Sigga-i o epavă,
perechea potrivită pentru

naufragiatul Jonas. M-am gândit că
venirea ei o să-mi uşureze viaţa, că
o să-mi mai ia din grijile de zi cu zi,
iar astfel o să-mi rămână mai mult
timp să mă gândesc la lucruri

importante, la forma în care aş
vrea să mi le întipăresc în minte.
Căci le reţin mai uşor dacă am cui
să le spun. Dar de la o vreme
încoace lui SigriSur îi sare ţandăra

când încerc să-i împărtăşesc câte
ceva şi amândoi sfârşim prin a
schimba cuvinte grele.

— Iar începe! zice ea
întorcând privirea cu scârbă, de

parcă aş fi fost pe cale să produc un jet de urină, nu un şir de gânduri.

Nu răspund nimic. Dar îndată urmează inevitabilul:

— Aceleaşi prostii din pricina cărora am ajuns aici.

E adevărat ce spune, deşi n-are dreptate când vorbeşte

de prostie; dimpotrivă, ar fi mai
potrivit de zis că tocmai
înzestrarea mea intelectuală ne-a
pricinuit necazul. Sau, mai
degrabă, mi l-a pricinuit doar *mie;*

a fost alegerea ei să îi pună s-o
aducă până aici ca să împărţim
aceeaşi soartă. Biata de ea! Dar
poate e mai bine să fii nevasta lui
Jonas şi să stai cu el pe-o stâncă

stearpă decât să-ți duci veacul
printre străini. Cel puțin așa mi se
pare mie, judecând după felul în
care-i vorbeau pe când eram încă
printre ei. Dar lucrul cel mai greu

de îndurat e faptul că nu sunt
vrednic de această bunătate. De
când ne cunoaștem, i-am făcut
doar rău. Nu a fost de acord când
am hotărât să dau ascultare

chemării lui Lâfi I>or3arson
Vrăjitorul, celălalt nume al
expertului și poetului I>6rolfur,
care m-a îndemnat să merg cu el
către apus ca să-i venim de hac

acelui spirit îndărătnic. Acesta a
fost începutul pătimirilor mele. Aşa
am ajuns să pierdem totul. Dar
cum de ni s-au încrucişat cărările?
Dacă mi-aduc bine aminte, s-a

întâmplat în vremea eclipsei de soare. Nu îndrăznesc să mă consult cu ea; femeile consideră că bărbații ar trebui să-și amintească astfel de lucruri. Ultima oară când

m-a ocărât pentru ideile mele
nesăbuite, am întrebat-o de ce s-a
întors la mine, dacă nu ca să
reînnodăm firul de unde l-am lăsat
când a trebuit să caut adăpost de

unul singur împotriva prigoanei pe
care Vârcolacul şi prefectul Ari o
porniseră împotriva mea şi a fiului
meu, reverendul Palmi. Care era
rostul prezenţei ei alături de mine,

dacă nu să mă ajute în cercetările
mele despre mersul lumii? Căci aşa
a fost dintotdeauna. însă acum s-ar
zice că vrăjmaşii mei au însărcinat-
o să mă facă să-mi „vin în fire",

după cum se exprimă mulţi dintre
cei care-mi vor răul. Doar că asta
nu este chiar întru totul adevărat,
căci zilele trecute, când i-am dat de
înţeles acest lucru, mi-a răspuns:

— Jonas
Pâlmason,

dacă există
cineva pe

lumea asta
care ştie că

nici nu mai
poate fi vorba

de-acum să-ţi

vii în fire, eu
sunt aceea

.Sigga era cea mai costelivă
fată pe care am văzut-o în viaţa
mea. Am auzit vorbindu-se de ea
pentru prima oară când un oaspete
ne-a povestit mie şi bunicului

Hâkon despre bătăile de cap pe
care le provoca o fetişcană la
Bakki, în SteingrimsfjorSur. Era
lunatică, dar nu ca aceia pe care-i
ştim cu toţii şi care, cu mintea

rătăcită, n-au alt rost mai bun pe
lume decât cerşitul. Pe ea, această
smintealã o făcea stăpână pe sine
şi chibzuită, dar obsedată de
lumina lunii şi de drumul ei pe

firmament, de aspect şi faze. Când
au dat peste patul gol, au găsit-o
într-un târziu lângă zidul unui
grajd, calculând cu degetul prin
aer cât crescuse umbra lunii faţă

de noaptea dinainte. Iar dacă
reușea să pună mâna pe ceva de
scris, începea îndată să aștearnă
linii și cifre. Preotul chemat s-o
vadă a spus că scrierile acelea

dovedeau o bună cunoaştere a
matematicii. în schimb, nimeni n-a
putut afla de unde anume învăţase
toate acestea, căci n-avea cum să
le fi deprins de una singură, iar cei

ai casei erau convinşi că trebuie să
le fi aflat de la vreun vagabond în
trecere pe-acolo, în schimbul „cine
ştie cărui fel de plată". însă mintea
ei de femeie n-a putut face faţă

acestei ştiinţe şi s-a rătăcit, după
cum se putea vedea din faptul că
începuse să îndrăgească luna,
această creaţie a naturii despre
care se ştie că atrage spiritele

tulburate. Cel vinovat de această
mârşavă faptă n-a fost niciodată
dat în vileag, deşi era bănuit un
fost student la Holar, alungat din
şcoală pentru că azvârlise în

episcop cu Sfânta împărtăşanie în ziua învierii - numele lui era I>6rolfur I>orSarson, cunoscut de toţi ca „Lâfi Vrăjitorul". Aceasta a fost întâia oară când Lâfi a avut o

înrâurire decisivă asupra vieții
mele. Căci, dacă nu ne-ar fi adus
fără să știe pe mine și pe Sigga
împreună, dacă n-ar fi trebuit să-i
fim recunoscători că ne-a dat

ridicam cu toţii când un argat s-a
năpustit înăuntru şi, aruncându-se
în patru labe, a început să urle în
timp ce-şi croia drum printre fuste:
— Se stinge, jur, se stinge!

OLEANDRU: *plantă otrăvitoare care crește de-a lungul râului Lagarfljot, între Gnenamo și Jorvikurrimi. Animalele care o pasc mor pe loc, cu pântecul umflat. Frunza frecată între degete prinde o culoare verde-găl- buie și e uleioasă la atingere*

.Mi-am zărit viitoarea soață
pentru prima oară în licărirea
fantomatică a eclipsei. în clipa în
care soarele fusese deja acoperit
pe jumătate, privirea mea a fost

atrasă de ochii lui SigriSur - ochi
care erau o oază de pace în nebu-
nia ce cuprinsese întreaga fermă.
Căci şi eu eram la fel de năucit
precum câinii care începuseră să

urle, pisicile care scuipau, corbii
care se târau pe pământ şi vacile
care cutreierau imaşul.
Descumpănit ca toţi ceilalţi,
înfricoşat de calamitatea prevestită

de eclipsă, de soarta cumplită pe
care o anunţa, de morţi, de bolile
ce aveau să ne atingă ţărmul, de
erezii, de întunecarea minţii; eram
şi eu la fel de tulburat precum cei

care alergau plângând în jurul
curţii sau îşi lipeau faţa de pietrele
pline de noroi, smul- gându-şi
hainele sau părul, atât cât mai
aveau, sau văr- sându-şi

măruntaiele în plin *Tatăl nostru.*
Da, eram atât de speriat, încât
până şi măduva din cele mai firave
oscioare îmi tremura ca aripile
unei libelule - căci omenirea era

pierdută, prizonieră în scena
descrisă de Apostolul Marcu în
cuvinte şi întipărită, s-ar fi zis cu
fierul roşu, de preoţi în minţile
enoriaşilor în timpul predicilor din

Vinerea Mare: ultima oră din viața
Mântuitorului, ceasul al nouălea
când întunericul se lasă la amiază,
când, pradă chinurilor, Acesta Se
crede părăsit de milostivul

Dumnezeu. Iar dacă până şi Fiul
Său Unul-născut şi slăvit în vecii
vecilor a fost cuprins de spaimă,
cum puteam noi, bieţi păcătoşi, să
ne mai păstrăm mintea întreagă?

Dovadă că nici nu ne-am păstrat-o,
în afară doar de SigriSur. Deodată,
din casă s-a auzit un strigăt:
— Minune, minune! A
înviat!

Şi îndată după aceea trei
bărbaţi s-au năpustit pe uşă,
purtând trupul răposatului şi
zgâlţâindu-i membrele deja atinse
de putreziciune, încât bătrânul

părea să-şi înalţe braţele
descărnate către cer, cu capul dat
pe spate şi falca atârnând pe piept,
lăsând vederii limba vânătă,
umflată. Nu trebuia să fii un mare

medic ca să înțelegi că bătrânul
rămăsese mort și țeapăn ca mai
înainte. Dar mulțimea a început să
se strângă în jurul celor trei care
purtau lamentabila povară. Unul îi

susţinea gâtul şi braţul stâng, altul
mijlocul şi braţul drept, iar al
treilea, care era cel mai puternic,
sprijinea cadavrul din spate, cu
ambele braţe petrecute în jurul

pântecului umflat, şi-l ridica de la
pământ, încât aveai impresia că
acesta înaintează în salturi spre o
destinaţie anume, adică spre
acoperişul încăperilor de locuit.

Acesta este alt simptom al
nebuniei: faptul că oamenii
săvârşesc împreună acţiuni la care
nu s-ar fi priceput sau nu s-ar fi
gândit înainte de a fi cuprinşi de o

rătăcire colectivă şi pe care, când
rătăcirea ce i-a stăpânit a trecut,
nu înţeleg cum le-au putut face. în
timp ce argaţii îşi croiau drum spre
acoperiş cu leşul bătrânului,

SigriSur m-a tras deoparte. Luase
deja măsuri pentru a mă salva din
tot acel vălmăşag. Cu ochii aţintiţi
asu- pră-mi, s-a apropiat şi m-a
apucat de mână, iar când privirea

mea a părut să şovăie şi să se
întoarcă spre mulţime şi nebunia-i
contagioasă, s-a pus între noi şi
aşa, pas cu pas, m-a atras spre ea,
în aura de seninătate care o

înconjura, până când m-am lăsat
dus de acolo. Odată ajunşi la
oarecare depărtare de fermă, mi-a
spus că ştiuse că urmează să aibă
loc o eclipsă de soare; sigur, nu îşi

dăduse seama exact când, doar că
este pe cale să se întâmple. Am
înlemnit, mi s-a uscat gura și întreg
trupul mi-a fost scăldat deodată de
o sudoare rece. Zâmbind, m-a

— Când se va întâmpla asta, vom avea o eclipsă de lună.

Cu o tulpină subțire de iarbă-neagră, a început să deseneze raze pornind de la Soare şi

îndreptându-se spre Pământ, apoi
mi-a arătat cum acesta, din poziţia
în care se afla, îşi arunca umbra
asupra Lunii. După care a socotit
de câteva ori pe degete,

murmurând numere şi nume de
luni. Calcula data la care trebuia să
aibă loc următoarea eclipsă de lună
şi mi-a spus-o.

— O să vezi; oriunde te vei afla pe cuprinsul ţării, o să te convingi că am dreptate, dacă vremea va fi senină.

Apoi a început iarăşi să mute pietricelele în timp ce spunea, cu vocea ei limpede de fetiţă:

— Pe de altă parte, eclipsele de soare sunt imposibil de calculat cu exactitate, deşi e de aşteptat să aibă loc la anumite intervale de timp, mai mult sau mai

puțin precise. Aștept de-o grămadă de vreme una.

De-acum devenisem mult mai atent la buzele ei, la forma lor schimbătoare, decât la cuvintele pe

care le rosteau. M-am apropiat ca
să le văd mai bine. SigriSur s-a
oprit din vorbit şi, scoţând din
buzunarul şorţului un ciob de sticlă
albastră, l-a dus la ochi şi s-a uitat

spre soare. Păsările tăcuseră,
câinii încetaseră să latre, iar oame-
nii de pe acoperişul căptuşit cu
brazde înierbate lăsaseră cadavrul
în pace; peste întreg ţinutul se

aşternuse tăcerea şi am simţit cum
mă ia cu frig. Departe, foarte
departe de Pământ, discul Lunii şi-
a încheiat traiectoria pe orbita
Soarelui şi, în acelaşi timp, ceva s-

a desăvârşit în adâncul meu. Nici
SigriSur, nici eu nu ne-am uitat
înspre fermă atunci când căpriorii
au cedat şi acoperişul s-a prăbuşit
cu un trosnet sub greutatea celor

care cărau leşul. Declaraţia
noastră de dragoste a fost o
neîntreruptă conversaţie despre
originea aştrilor, despre natura
solului şi a apei, despre

comportamentul animalelor mari şi
mici şi, chiar dacă nu vorbeam în
ebraică sau în limba îngerească
folosită de Adam şi Eva, acesta era
totuşi un imn pe care-l înălţăm

Creației. Am rămas împreună până
spre dimineață, urmărind minunate
jocuri de lumini și umbre: ce se
întâmplă cu umbra mâinii tale
atunci când umbra mâinii mele o

acoperă? Devin una? Sau poate a
ta dispare pentru o clipă? Iar dacă
e așa, unde se duce? Eram în stare
să vorbim astfel zile în șir, dar
acum s-a terminat. SigriSur a tăcut

atunci când duşmanii mei,
nemulţumiţi să mă atace doar pe
mine, au început să-l prigonească
şi pe fiul nostru, reverendul Palmi
GuSmundur, lipsindu-l de veşmân-

tul preoțesc și împiedicându-l să-și
urmeze chemarea. Acum este silit
să rătăcească de colo-colo ca un
cerșetor, cu soața lui mereu
însărcinată - cum face, vai, și tatăl

lui. Şi pe mine mă doare la fel de mult ca pe SigriSur să văd cât de puţine foloase mi-a adus tăria cu care am rezistat.

DIACODUS: *această piatră posedă multe proprietăţi utile. Dacă este pusă*

în apă, face să apară o mulțime de spirite cu chip de om, cărora li se poate cere să prezică viitorul. Piatra a fost descoperită în Islanda. Iată un exemplu: pe când locuiam în Uppsandar, soția mea, SigriSur, se plimba într-o zi pe țărmul stâncos al

mării, într-un loc cunoscut sub numele de Fellshraun. În vârful unei stânci teșite de care se spărgeau valurile, a zărit, într-un ochi de apă, ceva rotund care i-a părut a fi o piatră cu însușiri magice

.în mijloc avea un punct trandafiriu înconjurat de un cerc stacojiu, iar partea cufundată în apă părea verde. Sigridur a luat piatra şi a pus-o într-un alt ochi de apă. Deodată, a văzut apărând în unde o mulţime de forme omeneşti. Aducându-şi aminte că citisem undeva despre o astfel de piatră, a vrut s-o apuce repede cu mănuşa şi să mi-o aducă. Dar înainte de a reuşi să-l înfăşoare în mănuşă, diacodusul a căzut pe pietrişul plajei cu un trosnet puternic şi a dispărut de îndată. Sigridur nu mi-a spus niciodată ce i-au arătat spiritele, dar presupun că le-a cerut să-i dezvăluie soarta care o aştepta.

Vai, cum m-a mai implorat Sigga să nu plec spre apus ca să-l întâlnesc pe i>or61fur! O, câtă dreptate avea când mi-a spus că eram împins de demonul mândriei! I-am zis că voiam să-mi sporesc renumele, aşa încât să crească numărul celor care îmi cereau ajutorul. Cum tot ce ştiam învăţasem de unul singur, trebuia să-mi dovedesc priceperea prin fapte. Iar cel care va reuşi să stăpânească un spirit atât de puternic, încât să sminteaască în bătaie pe orice preot care se apropie de el, acela va fi preţuit atunci când flăcările amurgului, întinzându-se peste întreg ţinutul, vor chema mânia Domnului asupra turmei care a rătăcit calea. Dacă îmi amintesc bine, cam asta îi spusesem lui SigriSur, la care ea mi-a răspuns:

— Dar aceia pentru care vrei să săvârşeşti această faptă nu sunt oare cei împotriva cărora se va stârni mânia Domnului?

Şi totuşi... Poate că discuţia asta am avut-o mai târziu, în orice caz, până la urmă m-a lăsat să plec, căci întâlnirea noastră i se datora lui Lâfi Vrăjitorul. în timpul acestui drum înspre apus de-a lungul coastei din Snjâfjoll mi s-a întipărit în minte

catalogul de imagini, albumul de călătorie care mi se deschide mereu în faţă atunci când compar lumea bunicului meu Hâkon, o lume a credinţei şi faptelor bune, cu cea în care m-am născut, unde faptele bune nu valorează nimic, iar împăunarea orgolioasă cu propriile virtuţi este de-ajuns pentru a le asigura unor tirani cunoscuţi de întreaga ţară un loc la picioarele lui Hristos cel înviat. Limbile lor se învârt neostoite în timp ce rodul vieţei se veştejeşte când e încă în pârg. în călătoria mea spre apus am urmat drumul mare, cel pe care îl străbătea toată lumea în peregrinările de-a lungul coastei şi care, asemenea altor cercuri, n-are nici început, nici sfârşit. Care era nevoia arzătoare ce mâna această mulţime zdrenţăroasă de la un capăt la altul al ţării? Dorinţa de-a căpăta ceva de mâncare sau o haină veche, speranţa de-a simţi căldura unei mâini străine, de-a avea parte de o purtare milostivă, de-a fi trataţi ca nişte oaspeţi dragi şi nu ca nişte nepoftiţi, de-a se bucura de-o părticică din bunurile acestei lumi - ceva din toate astea. Da, aceşti oameni îşi doresc să fie trataţi ca nişte creştini printre fraţii lor, fie doar şi pentru scurtă vreme, pe durata unei sărbători de seamă. Călătoria mea a început îndată după Paşti, un praznic care şi-a pierdut însemnătatea odată ce postul a încetat să mai fie respectat, iar oamenii mănâncă tot ce le cade în mână. Fâşii putrede de carne le atârnă dintre dinţi atunci când cască zdravăn în timpul predicii din Vinerea Mare, gingiile lor sunt roşii şi umflate acolo unde au prins deja să putrezească şi totuşi, în loc să se cureţe de resturi, le sug şi ling, zgândărind cu vârful limbii umflăturile dureroase,

oftând când puroiul le ţâşneşte printre dinţi, purtând cu el bucăţelele de carne care hrănesc acest ospăţ al putrejunii. Dar nu toată lumea are norocul să se înfrupte de Paşti cu asemenea bucate. Mieii Domnului, mieii lui Hristos, mieii lui Sân Petru: odinioară, aceste cete de cerşetori rătăcitori ştiau unde se ascund făpturile purtând asemenea duioase nume şi când, în răstimpul unui an, pot fi văzute. Flămânzi, lipsiţi de toate, dădeau ocol ţării aşa cum planetele se învârt pe o orbită de metal în jurul unei machete a Pământului; aşa era pe vremea când Sveinn Scuipătoare îşi ducea mâna streaşină la ochi, privind spre Gaulverjabaer, în ţinutul Floi, sau Sigurgeira cea Şchioapă şedea în Eyjafjorâur, măsurând distanţa până-n Laufâs. Meniţi de Domnul pentru masa de Crăciun sau Paşti, mieii purtând aceste nume ieşeau să-i întâmpine pe nevoiaşi, părăsindu-şi staulul, lepădându-şi lâna şi pielea, zburdalnici, graşi şi fragezi, mergând fără popas în timp ce carnea li se rumenea la foc, străbătând curţile, scăldaţi în grăsimea lor încinsă, ca să-i aştepte pe oaspeţi la răspântii, rotindu-se sub ochii lor ca să lase să se vadă coapsa macră, aurie sub stratul ei de seu, şi umărul de unde sângele ţâşnea în valuri de-a lungul spinării. Apoi, mieii o rupeau la fugă către casă, urmăriţi de gloata înfometată cu dinţi rânjiţi şi guri căscate. în ocol, mieii se opreau, privind în urmă la mulţimea amărâtă, apoi se scuturau ca ieşiţi din apă, împroşcând în jur şuvoaie de grăsime ce se revărsau pe chipurile celor nevoiaşi, care goneau cu limba scoasă, asemenea unor copii încercând să prindă-n gură fulgii de zăpadă, lingân- du-şi de pe

faţă picăturile de seu, culegând grăsimea prelinsă pe ochi şi pe obraji. Odată ajunşi acolo, mieii erau mânaţi de argaţi şi bucătari către bucătărie, unde se roteau pe frigările încinse, iar din gâtlejurile rumenite ieşeau aburi şi behăieli stinse ce anunţau că în curând îşi vor încheia glorioasa misiune, că peregrinările lor vor sfârşi pe lungile mese sprijinite pe căpriori în sala mare, la care vor fi omeniţi vagabonzii, cerşetoarele şi costelivele lor odrasle, că astfel vor atinge ţinta lungii lor călătorii, împlinindu-şi datoria către Domnul, căci vor pătrunde în gurile deschise şi se vor măcina în dinţi până când carnea rumen-aurie li se va desprinde de pe os şi seul va luneca pe limbi şi pe gâtlejuri. Dar asta se va întâmpla doar în ziua învierii. Până atunci, Sveinn Scuipătoare şi Sigurgeira cea Şchioapă vor posti, cum a făcut Mântuitorul, ostoindu-şi foamea cu peşte uscat tăvălit prin unt. Şi acest lucru îşi avea partea lui de bucurie, era o formă de evlavie, o participare la misterul întrupării. Dar când mi-am început călătoria către Snjâfjoll, aceste vremuri erau de mult apuse. Mulţimii de zdrenţăroşi desculţi nu i se mai întindeau ospeţe, nu mai primea fripturi de miel închinate unui sfânt, ba nici măcar pieliţe de peşte, nu i se oferea un acoperiş deasupra capului, nici mănuşi pentru mâinile crăpate. Nici pomeneală. Acum fiecare îşi vedea de ale sale, iar ceea ce avea păstra doar pentru sine şi ai săi. Ceilalţi n-aveau decât să rabde. Şi răbdau. Pe când mă apropiam de ferma cea bogată care pe vremuri primea săracii creştineşte, am dat cu ochii de o priveliţte cumplită: cerşetorii, copii şi oameni în putere deopotrivă,

zăceau pe marginea drumului ca nişte schelete învelite în piele tăbăcită de soare şi de ploi. Corbii şi vulpile le sfâşiaseră carnea de pe feţe şi mâini şi, scurmând cu ghearele sub zdrenţe, se înfruptaseră din trupurile acelea slăbănoage. Da, iată adevărul, fie că te naşti sărac sau nobil, fie că eşti robust şi sănătos sau zvelt ca o nuia, când îţi sună ceasul rămâne din tine doar carcasa goală: când sufletul îţi părăseşte trupul, acesta nu-i decât o mână de oase într-un sac de piele.

MONSTRU MARIN: *nu voi spune nimic despre asemenea monştri, căci nu am citit prea multe despre ei, deşi am văzut destui înainte să dispară în iarna marii foamete din anul Domnului 1602, o iarnă pe care oamenii din Vestfirdir o numesc „Chinul", iar ceilalţi, „Ciomagul".*

Lâfi Vrăjitorul nu era nici zvelt, nici costeliv. Era scund şi lat în şolduri, cam cocârjat, deşi încă tânăr, cu obraji dolofani, ochi albaştri, apoşi şi vii, capul rotund şi părul negru, ce părea mereu ud din pricina uleiului de peşte cu care îl ungea. Era mereu atât de binedispus, încât purtarea lui părea a unui ins sărac cu duhul. Pocnea întruna din degete şi fluiera în timpul mersului, rotin- du-se deodată pe călcâie, bătând din palme şi exclamând: „Hei-ha, soare şi nea!" sau alte asemenea năstruşnicii.

Era o prezenţă plăcută, iar limba lui de poet îl ajuta să intre în graţiile moşierilor din apus, cărora le oferea serviciile lui ca însoţitor în timpul călătoriilor, distrându-i cu glume şi versuri comice compuse pe loc, ori de câte ori apărea o ocazie favorabilă. De asemenea, le punea cataplasme calde pe încheieturile umflate, le lua sânge, le tundea bărbile şi părul din urechi. Şi, nu în ultimul rând, căuta să dejoace urzelile tâlharilor care ar fi putut

plăti vrăjitoare în stare să asmuţă asupra lor demonii pe care-i aveau în stăpânire. De data aceasta, Lâfi mă chemase să-l ajut să scape de un spirit care tulbura ţinutul de coastă Snjâfjoll. Acesta era atât de viclean, încât Lâfi nu se încumeta să-l înfrunte de unul singur. Se spunea că este fantoma unui fiu de pastor pe care tatăl său şi mama vitregă îl trataseră cu multă cruzime, bătându-l şi batjocorindu-l până când, în cele din urmă, l-au trimis pe un viscol cumplit să caute nişte oi care, în realitate, se aflau la adăpost într-o peşteră de pe muntele din preajma fermei. Păstorul care le avea în grijă renunţase să le mai aducă acasă pe o asemenea vreme, iar pastorul îşi îndemnase fiul să arate că are mai mult curaj decât el. Nu că i-ar fi voit răul: era lucru ştiut că atât păstorul, cât şi fiul pastorului îndrăgeau aceeaşi slujitoare, iar aceasta înclina spre cel dintâi, care avea braţe mai puternice şi favoriţi mai stufoşi. Fiul pastorului, pe de altă parte, era un tânăr firav, care mai mult plutea decât mergea şi care se arăta la fel de puţin înzestrat pentru efortul fizic ca şi pentru cel intelectual. Fusese foarte legat de răposata lui mamă, pe care o ajuta cu lucrul de mână. Acum, înfofolit în câteva rânduri de haine, cu cizme groase în picioare şi o căciulă din blană de urs polar pe cap, ţinând un baston ghintuit în mâna dreaptă, o pornise la drum, înaintând grijuliu pe zăpada întărită. Privitorii făceau haz de mersul lui săltat, din pricina căruia îi luase aproape o zi întreagă să urce coasta muntelui, un drum pe care oricine altcineva l-ar fi străbătut în două ore. Ajuns acolo, a dispărut din vedere şi, îndată după aceea, a căzut

de pe o stâncă, şi-a rupt piciorul în trei locuri şi pe
urmă a murit de frig unde zăcea. Nu după multă
vreme, însă, s-a întors să se răzbune pe tatăl şi
vecinii lui, devenind fantoma cea mai tangibilă care
cutreierase vreodată ţinutul; mulţi au fost răniţi de
loviturile sale şi de pietrele pe care le azvârlea la
adăpostul serilor întunecoase de iarnă. Dacă se
stingea cumva vreo lampă în timpul cinei, mânca tot
din farfurii înainte ca lumina să fie din nou aprinsă.
Era la fel de rău şi atunci când nu făcea altceva
decât să ciupească femeile de părţile intime şi să-i
lovească pe bărbaţi între picioare, sperând astfel să-
i împiedice de a mai avea urmaşi, aşa încât ţinutul
să cadă în părăsire. Lâfi încasase de la el o lovitură
atât de puternică, încât unul dintre testicule îi
fusese zdrobit ca o afină pe care o storci în dinţi,
după cum mi-a fost îngăduit să mă conving cu ochii
şi mâinile mele. însă străduniile lui de a exorciza
acest spirit nu fuseseră cu totul zadarnice. Timp de
câteva luni, fantoma s-a ţinut deoparte, aproape
fără să se mai atingă de nimeni, deşi îi auzeai
uneori urletele prin hornurile de la bucătării. Dar,
când a venit vara şi oamenii au descoperit că
spiritul culcase la pământ un cioban tânăr şi îi
sfâşiase nădragii, Lâfi s-a declarat învins: o fantomă
care nu avea nevoie de adăpostul întunericului
pentru a-şi săvârşi nemerniciile nu putea fi
stăpânită doar cu propriile-i puteri. Iată-mă deci
venind în ajutorul lui pentru a întoarce spiritul în
mormânt - ce se întâmpla cu el după aceea nu mai
depindea de noi. Lâfi urma să fie plătit pentru
această vânătoare de fantome, iar banii avea să-i
împartă cu mine. Ni s-a dat de mâncare şi de băut,

precum şi un loc de dormit destul de confortabil în casa parohială din StaSur. Dar, întrucât vremea era neobişnuit de frumoasă în anul acela, dormeam mai mult afară, într-un cort pe care Lâfi îl căpătase de la un vânător de balene spaniol. Ne-am început căutările mergând din fermă în fermă şi întrebând dacă fantoma trecuse pe acolo şi ce făcuse. Pretutindeni eram primiţi cu bucurie şi, în schimbul acestei ospitalităţi, îi distram pe localnici cu cântecele şi ghici- torile noastre, precum şi cu poveştile mele despre oamenii din ţinutul îndepărtat unde mă născusem. în timpul acestei călătorii am compus *Poemul păsăresc* pe care astăzi îl cunoaşte toată lumea. în acele zile însorite şi nopţi petrecute în Snjâfjoll, Lâfi şi cu mine am fost mereu gând la gând. El era cel care începuse poemul şi compusese primele trei strofe, dar înainte de venirea mea îi secaseră şi repertoriul de păsări, şi inspiraţia. în drumul nostru de la o fermă la alta, am luat obiceiul de-a intona versurile împreună. Lâfi începea cu strofele compuse de el, nu fără pricepere, iar eu preluam ritmul cu uşurinţa cu care limba alunecă în orbita unui ochi de oaie bine fiert. Versurile se înmulţeau văzând cu ochii şi fiecare pasăre zburătăcea speriată înainte de a-şi ocupa locul pe listă. Zilele şi nopţile luminoase de vară se topeau una într-alta şi, liberi de orice constrângeri, nu cunoşteam odihna atunci când muza ne purta pe acele culmi cunoscute uneori drept extaz poetic, o stare asemănătoare cu fericirea nebună, căci cei aflaţi sub stăpânirea ei tind să facă mişcări iuţi şi bruşte, scuturaţi de râs şi de accese de isterie în timpul cărora o rup deodată la fugă sau încep să

strige vorbe fără şir, ba spre apus, ba spre răsărit, în sus, în jos, în spate şi în faţă şi azvârlindu-se apoi la pământ ca şi cum ar vrea să strivească demonul care-şi iţeşte capul la auzul acestui neaşteptat mesaj, pentru a cădea apoi în prostraţie şi a se legăna dintr-o parte în alta, bolborosind cuvinte care, la început fără legătură, se unesc treptat între ele până formează un vers isteţ şi meşteşugit. Şi tot aşa până aţipeam cu jumătatea unui vers pe buze, dormind duşi până trecea de amiază. Doar că, din păcate, lucrurile nu se petreceau mereu astfel, iar majoritatea versurilor s-au născut asemenea oricărei conversaţii între oameni învăţaţi. Am adăugat chiar câteva specii de păsări de pe alte meleaguri, pe care Lâfi nu le cunoştea, cum ar fi nobilul pelican, care-şi cuibăreşte puii în propria guşă, hrănindu-i cu sângele din pieptul său sfâşiat, sau papagalul, pasă- rea-Babel ce vorbeşte toate limbile pământului. Ori de câte ori îşi exprima îndoiala cu privire la aceste stranii făpturi, îi răspundeam:

— Cine ştie dacă nu cumva vreuna din aceste zburătoare n-a fost purtată pe aceste ţărmuri de vânt sau de furtună, ori adusă în bagajul unui căpitan străin dintre cei care vin mereu încoace cu fel de fel de ciudăţenii? Serios acum, nu crezi că cine ne-ar vedea pradă acceselor noastre de nebunie ar găsi mai uşor de acceptat faptul că există păsări albastre cu aripi roşii care ştiu să sporovăiască în latină decât că oameni ca noi fac umbră ţării noastre?

— Bine..., spunea Lâfi, dar de bună seamă că struţul nu poate să existe; cum poţi fi într-o clipă o

pasăre uriaşă, care nici măcar nu zboară, iar în clipa următoare, un tufiş de pene?

în sfârşit, ultimul vers a fost gata pe când ne apropiam de locul unde fantoma făcuse cele mai multe stricăciuni. Nu cred că limba mea s-ar fi dovedit atât de pricepută în timpul întâlnirii dintre Jonas învăţatul şi răposatul Jonsson cel Fantomatic dacă n-aş fi exersat-o în săptămâna ce trecuse cu *Poemul păsăresc.*

Unde l-am întâlnit prima oară pe băiat? A, da: ador- miserăm într-o vâlcea cu iarbă moale, la umbra stâncii negre numite Hafsteinn sau Piatra Mării, şi mai degrabă m-aş fi aşteptat să văd acolo un oaspete misterios ieşit din măruntaiele ei decât o făptură ivită din mormântul rece ca să ne chinuiască. Zăceam în nesimţire după unul dintre accesele noastre de extaz poetic, când am fost deşteptat de o mişcare pe pietrişul de deasupra noastră, spre răsărit, ca şi cum un pas ar fi desprins din loc bucăţele de stâncă şi le-ar fi făcut să se rostogolească cu un zornăit sec în josul coastei. Crezând că pe lângă noi se furişa o vulpe, am rămas nemişcat, aşteptând ca animalul să treacă mai departe. Dar zgomotul nu s-a mai repetat, aşa încât am socotit mai înţelept să arunc o privire spre acest călător necunoscut. Ţinându-mi răsuflarea, mi-am încordat din răsputeri auzul. Un răstimp îndelungat n-am desluşit nici un sunet în afară de piuitul unui scoicar abia trezit din somn, care ţopăia pe ţărmul golfului de dedesubt. Apoi am auzit un pas târşâit pe muşchiul gros de pe cealaltă parte a stâncii. Mi-am dat seama imediat că trebuie să fie fantoma ieşită în întâmpinarea noastră, căci nici un muritor

n-ar fi putut să coboare astfel, dintr-un salt, de pe buza stâncii pe panta acoperită cu iarbă-neagră unde ne găseam. Mi-am închipuit-o şezând acolo răşchirată ca un iadeş, cu un picior pe stâncă şi altul afundat în muşchi. Am aşteptat, aşa cum aştepta şi ea. Abia mai răsuflăm, încercând să nu fac nici un zgomot. Apoi am auzit trosnet de oase când piciorul fantomei, ridicat pe stâncă, s-a izbit de cel pe care se sprijinea. Această lovitură ar fi fost dureroasă pentru o făptură vie, dar mortul n-a lăsat să-i scape nici măcar un geamăt. Lâfi s-a trezit şi el la auzul trosnetului. Şi-a înălţat capul, gata să mormăie adormit un „Ce, ce, ce?", când i-am făcut semn să tacă. S-a supus şi s-a întors spre mine, în aşteptarea unei lămuriri. Pe cât de încet şi tiptil am putut, ne-am îndreptat amândoi capetele spre locul unde se ascundea demonul în umbra stâncii. Mi s-a părut că văd mişcându-se acolo umbra unui om; era limpede că fantoma aştepta, cu ochii aţintiţi spre noi.

Ni se punea răbdarea la încercare. în general, morţii arată mai multă tărie decât viii, după cum se vede din faptul că rămân ţepeni în mormânt, în timp ce viii aleargă de colo-colo ca nişte şoareci speriaţi, tremurând ca ei în rarele momente când se întâmplă să se oprească-n loc, dar de această dată nu ca un şoarece-de-câmp, ci ca un guzgan de casă care a scăpat din ghearele pisicii şi, ascuns într-o crăpătură din perete, pândeşte zgomotul de paşi, sperând că mâţa se va plictisi de aşteptat, dar neavând de unde să ştie dacă a plecat sau e încă acolo, căci şi felinele pot rămâne nemişcate multă vreme fără să înţepenească. Era

foarte posibil ca răposatul fiu al pastorului Jon să ne învingă la orice întrecere care presupunea o lungă aşteptare. L-am auzit pe Lâfi oftând şi l-am văzut cum îşi îndreaptă ochii de la coasta stâncii către cer, în timp ce eu îmi oţeleam voinţa pentru ce urma să vină. Şi a venit: pentru o fracţiune de secundă, o privelişte cumplită mi-a apărut dinainte, asemenea feţei unui tovarăş de popas ce plu- teşte-n întuneric ca o mască purpurie după ce-a suflat în lumânare: un, doi, trei, apoi a dispărut. Aşa s-a întâmplat şi cu groaznicul chip al acestei arătări, care s-a iţit pentru o clipă din spatele stâncii, măsurându-mă cu ciudă. Avea pielea albă ca varul, cu o vânătaie de mărimea unui pumn întinzându-se de la tâmplă până-n colţul drept al gurii, obrajii putrezi şi şuviţe de păr răşchirându-se ca nişte gheare deasupra unor ochi injectaţi, sălbatici, fioroşi. Spiritul cel rău şi-a căscat falca în care se vedeau dinţii rupţi şi sfărâmaţi de căzătura care-l ucisese; plescăind din limbă, a dispărut îndată ce Lâfi s-a uitat la el. întorcându-se spre mine, Lâfi a început să gâfâie şi să se vaite de spaimă, căci apariţia aceea îmi întipărise pe chip o asemenea expresie de groază, încât a fost de ajuns să-şi piardă firea, înţelegeam acum de ce nu avusese curajul s-o înfrunte singur. Dar înainte să-mi duc gândul până la capăt, cât Lâfi încă se mai văita, fantoma s-a năpustit asupra noastră.

Suindu-se pe buza stâncii dintr-un salt, s-a ghemuit acolo şi şi-a lăsat nădragii în vine. înainte de-a apuca să ne ferim, a revărsat asupra noastră un şuvoi de mizerie umană şi de alte feluri: scârnă de oameni şi vite, căcăreze de oaie, ouă stricate şi oase

mistuite, pielițe de pasăre pline de viermi, spârcâieli de bebeluși, mațe de pește, zdrențe putrezite și alte împuțiciuni. Ne-am luptat să ne ridicăm sub torentul care ne împroșca, apărându-ne cu brațele de ploaia diabolică ce a mai continuat încă multă vreme după ce fugiserăm în jos pe panta mlăștinoasă. Lupa de care mă slujeam la citit rămăsese îngropată sub acel morman de scârnăvii, dar nu m-am încumetat s-o scot de acolo, nici Lâfi nu s-a lăsat convins să mi-o aducă. Aveau să treacă ani îndelungați până să mai găsesc asemenea lentile și vă dați seama cât m-a încurcat această lipsă în studiile mele. Terminându-și treaba, fantoma a scos de pe buza stâncii un urlet care-ți îngheța sângele-n vine. Să mai spun că soarele strălucea pe cerul fără nori, deasupra trupurilor noastre scăldate în șuvoiul de mizerii, și că plantele de pe acel pământ mustind de apă împrăștiau parfumul dulce al zilelor de vară? Eu, în schimb, puteam ca răsuflarea unui mort. Despuindu-ne lângă cel mai apropiat pârâu, ne-am spălat scârna de pe trup și de pe haine și, cât așteptam să ni se zvânte veșmintele, am îmbucat ceva și am început să facem planuri. Era limpede că fantoma nu putea fi stăpânită și nu asculta nici de legea omenească, nici de altă putere mai înaltă; fusese izgonită nu doar de pe tărâmul celor vii, ci chiar și dintre morți. Trebuia deci să-i arătăm unde-i era locul.

— Cred că cel mai bine ar fi să ne folosim de exorcismul practicat pe vremuri de preoții papistași, adică să-i povestim acestui spirit istoria întregii lumi, a oamenilor și a duhurilor bune

şi rele. Aşa, va ajunge să înţeleagă unde se cuvine să se afle în planul Creatorului şi va vedea că acum nu este la locul potrivit. Căci cum ar putea un mort să facă diferenţa dintre el şi vii, atâta vreme cât e în stare să umble, să se lupte şi să bântuie de colo-colo? De unde să ştie că nu-i un spiriduş? Asemenea lor, trăieşte în afara societăţii. De unde să ştie că nu-i un buştean putred? Asemenea lui, se cojeşte şi miroase. Sau un câine vagabond? Amândoi sunt alungaţi de pretutindeni. Sau poate o piatră care se rostogoleşte pe o pantă? Doar şi de asta ne ferim la fel.

Şi am continuat cu insistenţă:

— Nu, trebuie să-i găsim acestui leş umblător un loc de odihnă potrivit, raftul cuvenit în cabinetul de curiozităţi al lumii, trebuie să-l aşezăm alături de cei asemenea lui, aşa încât atât el, cât şi toţi ceilalţi să-i înţeleagă adevărata natură, iar astfel şi noi, şi el să ne eliberăm de teamă şi de suferinţă. Căci un lucru aşezat în categoria potrivită este un lucru îmblânzit.

Aşadar, Lâfi şi cu mine urma să-i arătăm răposatului fiu de pastor mersul lumii şi locul care i se cuvenea într-însa, după care speram să-şi afle singur calea pe care trebuia să apuce - în cazul de faţă, copârşeul. Dar, pentru ca strategia noastră să reuşească, trebuia să-l intimidez cumva. Lâfi a aruncat o privire furişă către spirit şi, cu o înclinare a capului, mi-a sugerat că acesta se strecoară prin spatele meu. M-am întors şi, într-adevăr, l-am zărit acolo, hidos şi putred. Mi-am lansat deci provocarea:

Hristos pe cruce a murit spre-a noastră mântuire. Ia seama, spirit învrăjbit, şi-ascultă cu uimire...

Şi am continuat:

*Din zori şi până pe-nserat cu versuri potopindu-l, acest blestem noi l-am curmat cu vorbele lovindu-l.*De îndată ce am rostit aceste versuri, falca de jos a fantomei s-a izbit de cea de sus cu o asemenea forţă, încât i s-au clătinat dinţii din rădăcină. Oricum nu mi-ar fi putut răspunde, căci limba îi era prea putredă ca să facă altceva decât să mormăie şi să scuipe. Iar acum nici asta nu mai putea, deşi urletele sugrumate îi scuturau gâtlejul şi îi ţâşneau înfundat pe nas pe măsură ce tresărea sub şfichiuirea stihurilor care îl loveau cu atât mai tare, cu cât erau mai potrivite şi mai dibace. Cât timp eu intonam acest poem, Lâfi se asigura că fantoma nu se îndepărtează prea mult, căci, de bună seamă, căuta să se ferească de vorbele mele ca un câine de sudălmi şi, după cum am spus şi mai devreme, era neobişnuit de iute de picior, dată fiind marea deschidere a pasului. Mortăciunea o rupsese aşadar la fugă şi nu se oprea decât ca să culeagă câte o piatră de pe jos sau să arunce în mine cu mizerii şi căcăreze de oaie calde încă, dar mă ţineam hotărât pe urmele sale, recitând cât mă ţinea răsuflarea tăiată de oboseală, în timp ce Lâfi o încolţea la rândul lui, încercând să-i taie calea sau să o mâne spre un teren mai abrupt, care ar fi încetinit-o. în cele din urmă, am reuşit s-o îndreptăm spre o zonă mlăştinoasă, unde s-a afundat până la mijloc în nămol. Am izbutit astfel să zugrăvesc în faţa ochilor săi putreziţi imaginea cetei de demoni căzuţi atunci când Lucifer a fost izgonit

din Rai. Aceste legiuni de diavoli sunt numeroase ca firele de praf plutind într-o rază de soare (căci răul roiește, căutând ceva de care să se agațe) sau ca picăturile unei ploi ce toarnă neîncetat de nouă zile. Apoi l-am consolat pe bietul spirit, spunându-i că nu face parte dintre ei. I-am descris cum cerurile se ridică şi coboară ca răspuns la fazele lunii, căci trei sunt deasupra ei şi alte trei dedesubt. în aceste ceruri locuiesc spirite celeste de diferite naturi, unele bune, altele duşmănoase, dar toate se pot dovedi primejdioase dacă sunt înghiţite, deci acest lucru trebuie evitat de oricine, cu excepţia experţilor ca mine şi ca Lâfi. Fantoma se zbătea sub acest torent de vorbe ca un lup prins în capcană, înfigându-şi unghiile în mușchiul îmbibat de apă şi încercând zadarnic să iasă din nămol. Am continuat cu cei asemenea lui, explicându-i că fantomele sunt spiritele unor morţi care în timpul vieţii păcătuiseră blestemându-i pe alţii şi că trupurile acestor amărâți lasă larg deschise o sumedenie de porţi pe unde diavolul însuşi ar putea pătrunde. Ceea ce şi face cu dragă inimă, punând astfel stăpânire pe trupul pe care-l mână fără milă, asemenea unui călăreţ ce-şi îndeamnă calul cu lovituri de pinteni, doar că în acest caz şaua e inima plină de ură în care şade călăreţul blestemat, cu pintenii adânc înfipţi în plămânii ce prinseseră să putrezească. Odată ce l-am descris pe Prinţul întunericului, care pusese stăpânire pe trupul fiului de pastor, acesta s-a înmuiat de tot, ca o pânză fără vânt. Spinarea i s-a cocârjat, brațele i-au alunecat pe lângă corp şi s-a aplecat în față, reţinut doar de strânsoarea mlaştinii în care se afla, asemenea unui călăreţ care, cuprins

de aburii beţiei, adoarme în şa, cu părul încâlcit fluturând în vântul serii. Şi astfel a prins să întţepenească, după cum se şi cuvenea oricărui leş. O tăcere de moarte s-a lăsat peste întreg ţinutul, adierea vântului îmi mângâia obrajii şi mi-am spus că acea cavalcadă diavolească se încheiase în sfârşit. Şi un timp a părut că am dreptate. Apoi gura cadavrului s-a deschis şi, din locul unde mă aflam, am văzut cum o foaie-grasă care creştea în mijlocul unui smoc de iarbă i-a imitat mişcarea; corola i s-a deschis cu un pocnet surd şi din ea a ieşit o musculiţă ce se prinsese acolo când liniştea s-a lăsat asupra lumii. Insecta nu fusese încă paralizată de sucurile digestive ale plantei, aşa încât, cu un bâzâit sinistru, şi-a luat zborul, intrând drept în gura căscată a fantomei. Trupul mort şi-a pierdut rigiditatea îndată ce diavolul a pătruns din nou în el sub chipul musculiţei. Cu un urlet cumplit, s-a smuls din mlaştină şi a luat-o iarăşi la goană către munte, cu noi pe urmele lui. Dar versurile mele menite să-l înspăimânte îl storse- seră de vlagă în asemenea măsură, încât Lâfi l-a prins înainte de a fi reuşit să se strecoare într-o crăpătură a stâncii. Apucându-l strâns de picioare, îl trăgea îndărăt din răsputeri, în timp ce spiritul, pe jumătate afundat în gura văgăunii, se ţinea îndârjit de rădăcini. Era limpede că demonul căuta să ajungă acolo unde se simţea mai bine, adică în iad. Văzând acestea, am prins iarăşi să-l ameninţ, poruncindu-i să elibereze sufletul fiului de pastor spre a fi judecat de Tatăl Ceresc, căci doar atunci va putea străbate cele cincisprezece trepte care despart tărâmul oamenilor de adâncul iadului. La auzul acestor

ameninţări, lupta a încetat şi misiunea noastră a luat sfârşit. Am târât leşul afară din crăpătura stâncii şi i-am şters mizeriile de pe faţa care, deşi la fel de învineţită şi viermănoasă cum fusese mai înainte, avea acum expresia plină de pace a cuiva mort cum se cuvine. L-am purtat amândoi pe braţe până la casa parohială, unde pastorul şi soţia lui ne-au mulţumit, copleşindu-ne cu sărutări şi strigăte de recunoştinţă pentru că l-am izbăvit pe tânăr de diavolul care-şi aflase sălaş în trupul lui. Lâfi şi cu mine ne-am încasat preţul acestei isprăvi, care nu era cine ştie ce sumă odată ce l-am împărţit la doi, dar sporea considerabil prin faima dobândită în urma succesului astfel obţinut. Nu am rămas la cină, căci duhoarea cadavrului ne tăiase pofta, dar am acceptat merindele oferite şi ne-am îndreptat spre munte ca să ne instalăm acolo cortul. Era cea mai lungă zi din an şi ultima noapte pe care o petreceam cu Lâfi, condiţii propice pentru poezie. A doua zi urma să mă îndrept spre sud, la Sigga şi Palmi GuSmundur, întâiul nostru născut. Mintea îmi era plină de planuri îndrăzneţe, hrănite de faima pe care avea să mi-o aducă distrugerea acelui spirit rău; anticipam renu- mele ce urma să mă înalţe pe culmi ameţitoare de respect, de unde lumea întreagă avea să mi se întindă la picioare. Şi tocmai când mă legănam cu astfel de gânduri, am tresărit la auzul unui glas ursuz care spunea:

— Halal folos ai mai tras de pe urma faimei!

E sărmana şi bătrâna mea soţie, SigriSur.

Fără să-i răspund,
bat uşor cu mâna
peticul de iarbă de
alături şi stăm
amândoi aşa, privind
cum soarele îşi
încheie mersul pe
boltă. Urcă pe cerul
presărat de nori ca o
mare înspumată,
descrie un arc de
cerc până la orizont
şi rămâne atârnat
acolo pentru o clipă,
ca un puf de păpădie
care poposeşte pe o
piatră udă înainte ca

vântul să-l ia şi să-l poarte mai departe

.Oxalatul

Lumină orbitoare: atunci când văzduhul zilei e de un alb-albăstrui atât de strălucitor, încât cerul nu mai este fondul pe care se străvede soarele arzând, ci acesta e jarul ce dă naştere la orizont unei perdele scânteietoare, argintii, care acoperă întreaga lume; când crestele muntoase de la miazănoapte, apus şi miazăzi pâlpâie ca mirajele într-un deşert, uneori în plină lumină, alteori cufundate în umbră, dar mişcându-se întruna; când marea e o întindere de catifea unduitoare de la ţărmurile insulei până la poala cerului, în zare, iar insula însăşi scânteiază pe cuprinsul ei ca un nasture de aur pe o pernă de puf ce aşteaptă dulcea greutate a capului acestui prunc ceresc; când tot acest peisaj este tivit cu fire sclipitoare de mătase măiestrit cusute de acul care străpunge orice, pământ şi mare, cer şi soare arzător. Dar ochiul omenesc nu pune preţ pe modelul cusăturii de lumină, căci, deşi liniile se nasc una dintr-alta ca vinele pe-o frunză de mesteacăn, pe dosul unei mâini sau pe faţa unei pietre, acest splendid joc e aşa de neînsemnat la scara eternităţii, încât pentru a-l putea distinge pe de-a-ntregul ar trebui să treci pragul altei lumi şi să stai lângă tronul Celui care la începuturi a deschis gura şi a spus: „Să fie lumină!"

Şi a fost lumină orbitoare.

Jonas învăţatul stă pe o stâncă de pe ţărm, privind la lumea concentrată pe tăcute într-un

singur punct strălucitor. Nu şi-a luat ochii de la el de când s-a aşezat şi l-a zărit cum prinde formă pentru prima dată, iar acum pupilele parcă i-ar fi presărate cu nisip, perdeaua de lacrimi care face pleoapa să lunece cu uşurinţă s-a uscat; trebuie neapărat să clipească, dar nu îndrăzneşte de teamă ca viziunea să nu dispară înainte de a fi fost fixată-n amintire în cele mai mărunte detalii - lucru esenţial pentru a şti apoi cum trebuie înţeleasă. Dar până la urmă n-are de ales: ori închide ochii, ori orbeşte. Clipeşte. Totuşi, în loc să dispară, iată că imaginea se îmbogăţeşte-n amănunte: departe, spre nord-vest, la cotul unui golf unde pământul întâlneşte marea ca-ntr-un miraj strălucitor, apare un punct negru mişcându-se încet pe faţa apei. Cu grijă să nu-l piardă din vedere, Jonas îşi schimbă poziţia pe tronul său tare de piatră, răsuflând adânc: aşteptarea ar putea să fie lungă. Deschide larg ochii şi rămâne aşa până când un spasm cumplit de dureros îi cuprinde toţi muşchii craniului, de la colţul gurii până-n creştet, iar chipul i se schimonoseşte într-o expresie de suferinţă grotescă, dar între timp punctul a ajuns de mărimea unei unghii de copil şi spectatorul îndrăzneşte să clipească iar. Când priveşte din nou spre el, punctul a luat forma unui diamant întunecat ce lunecă pe suprafaţa mătăsoasă a apei: este prora unei bărci ce se apropie de ţărmul insulei.

La prora stă un bărbat - privitorul de pe ţărm îşi mijeşte ochii, în speranţa că-l va recunoaşte (poate i se aduc provizii?), dar lumina îi bate din spate, deocamdată este doar o siluetă care îşi ridică braţul drept cu un gest larg, ca şi cum ar vrea să-l

salute pe Jónás Pálmason cel învăţat. Jónás e gata să-i răspundă la salut, însă lasă mâna să-i cadă moale în poală când înţelege că salutul acela nu i se adresează lui. Căci îndată ce braţul bărbatului se ridică până deasupra capului, se aude de pretutindeni un foşnet de pene, de parcă toate păsările Nordului s-ar apropia deodată, purtate de vânt din toate direcţiile, dinspre ţărm şi dinspre mare, pentru a se supune acestui ordin. Mari şi mici, pestriţe sau cu picioare negre, cu ciocuri scurte sau cu picioroange, purtând în guşă seminţe de iarbă-neagră sau anghile de nisip, păsările răspund chemării bărbatului şi-l înconjoară ca un vârtej de pene, ţipând, piuind, ciripind, până când fiecare îşi găseşte locul. După ce ninsoarea de fulgi se potoleşte, Jónás vede că păsările au alcătuit un evantai viu deasupra bărcii, aranjate pe perechi (bărbătuş şi femelă), după mărime, de la sfredeluşul care zburătăceşte pe lângă umărul bărbatului până la papagalul-de-mare care dă de zor din aripi ceva mai sus, de la culicul cu glas ascuţit ce pluteşte între raţa sălbatică şi vulturul cel crud până la perechea de lebede ale căror aripi imaculate aproape se confundă cu argintiul cerului.

După ce contemplă un timp această imagine, Jónás clipeşte, iar atunci bărbatul îşi coboară braţul şi arată înspre apă. Într-o clipă, aceasta devine limpede ca aerul în serile reci de toamnă, iar barca pare suspendată în văzduh, căci oceanul e de-acum atât de transparent, încât i se zăreşte fundul până hăt, la orizont. Jónás vede că insula arată ca un vârf de stâncă, iar locul unde şade nu mai este un bolovan de pe ţărm, ci buza unei prăpăstii. Apoi

marea limpede ca sticla începe să bolborosească şi din adânc prind să se adune peştii, cu bătăi viguroase de cozi şi înotătoare, dinspre răsărit şi miazăzi, de lângă maluri şi din genuni. Erau acolo bibani roşii şi merlani, rechini şi cambule, scorpioni şi vatoşi spinoşi, scrumbii, cod şi halibut, toţi peştii cunoscuţi de Jónás şi alţii pe care nu-i ştia. Asemenea păsărilor, şi aceştia sunt dispuşi după mărime între chila bărcii şi adâncul mării, de la plevuşcă la caşalot, perechi după perechi, încât mulţimea lor se străvede prin limpezimea apei ca o imensă cochilie de scoică, reflecţie strălucitoare a evantaiului de păsări din văzduh. Privirea lui Jónás se plimbă necontenit de sus în jos, înregistrând aceste imagini, observând asemănările de culori şi forme între păsări şi peşti...

între timp, barca s-a apropiat tot mai mult de insulă, mişcându-se parcă de la sine, căci nici o pală de vânt nu agită aerul limpede şi luminos, iar dacă Jónás s-ar fi uitat acum la silueta de la prora, ar fi văzut că aceasta aparţine unui bărbat la vreo patruzeci de ani, îmbrăcat într-o haină maroniu-cenuşie de postav ţesut în casă, cu o şapcă din acelaşi material pe cap. Sub cozorocul ei, ochii par să-i strălucească asemenea unor mărgele de sticlă. Bărbatul şi-a mişcat din nou braţul, distrăgând atenţia naturalistului de la peşti şi zburătoare: acum arăta înspre pământ. Ca prin vis, Jónás vede cum fiecare specie de plantă crescută din solul islandez, de pe ţărmul mării până pe creasta gheţarului, de la mărunta nu-mă-uita până la tufa de scoruş, se smulge din ţărână şi pietriş şi se înalţă-n aer, uşoară ca aburul de pe suprafaţa unui

iezer. Sus, în văzduh, ierburi şi flori se aşază iar după mărime, formând o ghirlandă împletită peste pământul gol, cu un parfum atât de dulce, încât Jónás e gata să leşine. Dar trebuie să-şi ţină firea, căci spectacolul continuă: acum, călcând pe muşchiul ce căptuşeşte stânca, intră în scenă diverse animale, şoareci-de-câmp şi vulpi, cu rozătoarele căţărate fără grijă pe spinarea vulpilor.

Bărbatul din barcă repetă gestul, legănând din nou spre ţărm braţul întins. Şi iată că pământul se deschide. Sfărâmăturile de stâncă de pe pantele muntoase se trag îndărăt ca o perdea, lăsând vederii mărunţaiele bogate în minereu, pietre preţioase şi cristale licărind în straturi, multe vechi, altele mai noi, scăldate în lumina şuvoaielor de lavă şi în apa izvoarelor de sub pământ.

— Da, da... O, da!

Jónás Pâlmason cel învăţat se leagănă pe tronul lui de piatră. Da, iată-l aici, în cel din urmă strat, în punctul cel mai înalt, metalul scump pe care-l bănuise ascuns în adâncul acestui sol neprietenos al ţării sale: aur, sângele pământului!

— N-am spus eu aşa? Dar ei...

Şi se opreşte. De sus răsună glas de trâmbiţă.

— Aaa-aaa-aaa!

E perechea de lebede ce-şi încearcă vocea. Toate celelalte creaturi rămân tăcute; păstrăvii de mare clatină încet din coadă, corbul bate alene din aripi. Trâmbiţele înaripate răsună încă o dată. Jónás se uită înspre barcă şi vede că s-a apropiat de ţărm. Se ridică să iasă în întâmpinarea ei, încheindu-şi haina şi trecându-şi o mână prin păr. Dar îndată

înţelege că acest semnal nu vesteşte apropierea bărcii. De departe, din largul mării, către nord, se iveşte o ceată de balene ce străbate cu iuţeală golful.

— Aaa-aaa!

Glasul de trâmbiţă le dă binete. Mişcându-se la unison, ca într-un dans acvatic, nou-veniţii se cufundă pe sub barcă şi ies de partea cealaltă, iţindu-şi capetele din unde: sunt doisprezece narvali din Groenlanda. Îşi înalţă spre cer colţii răsuciţi, lungi de aproape paisprezece picioare, îi izbesc unii de alţii şi apoi îi încrucişează, asemenea halebardelor unei gărzi de onoare, intonând în acelaşi timp o melopee stridentă, însoţită de plescăitul apei lovite cu înotătoarele. Acest spectacol completează un blazon complicat, al cărui desen meşteşugit se compune din:

păsări în aer, animale în mlaştini, peşti în adâncul mării, plante pe ţărm. Pietre în pământ, oameni în mijloc, monştri zgomotoşi de-acum nesupuşi?

Lumina orbitoare juca pe retina lui Jonas Pâlmason cel învăţat, care nu mai văzuse o asemenea minunăţie în toţi cei şaizeci şi trei de ani de viaţă. încă de când atinsese vârsta bărbăţiei, îşi dorise în taină ca bunul Dumnezeu să-i dezvăluie ordinea lucrurilor, să-i îngăduie să vadă cum e alcătuit imensul mecanism al lumii. Odinioară, pe vremea când trăia cu Sigriöur la Uppsandar, a crezut că desluşeşte în văzduh umbra unui picior uriaş, sprijinit pe globul pământesc. Talpa mărginea mările, iar călcâiul se odihnea pe podişul de la poalele gheţarului, în timp ce glezna abia dacă se

zărea undeva, departe, la înălţimea soarelui aflat în crucea amiezii. Trebuie să fi fost un înger.

Jónás a căzut în genunchi, cu ochii plini de lacrimi şi limba uscată lipită de cerul gurii. Apoi s-a întins pe-o rână, cu genunchii strânşi la piept; are pielea de găină, îl doare capul, iar muşchii şi măruntaiele îi zvâcnesc. E căldat de o sudoare rece. Simţurile i-au fost încercate dincolo de măsura puterii omeneşti.

— Ajută-mă, Doamne, să rămân cu mintea întreagă! Trebuie să-mi ţin firea, ca să pot transpune viziunea aceasta într-un poem…

Nisipul scrâşneşte sub greutatea unui pas. Lângă capul lui a apărut un picior încălţat în cizmă. Jónás priveşte în sus: necunoscutul e acolo. Barca lui e trasă pe un pat de alge. în rest, nimic. Omul şi barca, doar atât se vede. Cerul şi marea au revenit la forma lor dintâi. întins cât e de lung, Jónás îl vede pe străin înconjurat de-un nimb de nori tot mai întunecaţi pe măsură ce coboară spre pământ. Se aude ţipând un pescăruş. Stă să plouă.

Străinul i-a întins mâna - o mână lată, elegantă, cu un inel de argint inscripţionat pe degetul mijlociu. Acceptându-i ajutorul, Jónás se ridică în picioare. Fără să-i dea drumul, străinul îl priveşte cu interes şi spune:

— Ziua bună, Jón Guömundsson cel învăţat.

Jónás nu i-a întors privirea. Era atât de concentrat să descifreze inscripţia de pe inel, încât nici n-a observat că străinul i s-a adresat cu un nume greşit. Cu mintea-n altă parte, răspunde:

— Da, ziua bună...
înainte de-a apuca să descifreze primul cuvânt al inscripţiei de pe inel, străinul i-a dat drumul mâinii şi, întorcân- du-se cu spatele, a continuat pe un ton autoritar:
— Am venit să te iau. Pregăteşte-te de drum.
Jónás, care îşi scutura hainele de nisip, s-a oprit deodată. Oare nu se înşală? Chiar e liber?
Bărbatul vorbeşte mai departe:
— Ia cu tine mina de plumb pentru desen şi cuţitul de sculptat lemnul; o să-ţi fie de folos în locul în care urmează să iernezi.
— Şi unde ar fi ăsta?
— Ne îndreptăm spre Copenhaga...
Jónás simte cum îi saltă inima în piept; de bucurie, face câteva sărituri pe loc, apoi o ia la fugă spre colibă, strigând:
— Sigriöur, plecăm! Suntem liberi!
Dar Sigriöur í>órólfsdóttir nu e acolo. Jónás se uită în jur, apoi urcă panta din vârful căreia se vede întreaga insulă. Sigriöur nu-i nicăieri. O strigă pe nume, iar şi iar. Aplecat peste marginea bărcii, străinul nici nu-l bagă în seamă. Jónás se repede la el şi-l apucă de pulpana hainei, scâncind:
— Unde-i? Ce i-ai făcut?
Bărbatul nu-i răspunde. Nici măcar nu ridică ochii. Fără grabă, fixează una din vâsle într-o scobitură din mijlocul bărcii, ca pe un catarg. Jónás, surprins, rămâne fără grai. Profitând de tăcere, necunoscutul spune:
— Fă ce ţi-am zis, adu-ţi bagajul.
— Şi Sigriöur?

Străinul se întoarce spre el, iar Jónás îi vede pentru prima oară chipul. Se trage înapoi. Capul bărbatului e mic, cu o faţă ce se îngustează mult înspre bărbie. Poartă barbă şi mustaţă, iar favoriţii îi acoperă obrajii pe jumătate. Ochii sunt ascunşi de nişte lentile fixate într-o ramă cu braţe care trec peste urechi. Cum Jónás se apropie să vadă instrumentul mai de-aproape, străinul întinde mâna stângă, îl apucă de cămaşă şi-l trage către el. Cu buzele lipite de urechea lui Jónás, îi şopteşte:

— Sigriöur stă în pragul colibei. Eşti încă pradă viziunii pe care ai avut-o mai devreme, de asta n-o zăreşti.

Uitându-se împrejur, Jónás se convinge că lucrurile stau, într-adevăr, aşa. în pragul colibei nu se vede nimeni, îşi pierde echilibrul, măruntaiele îi zvâcnesc din nou şi simte că leşină. Vrea să se întindă, să se cuibărească pe nisip. Strângându-l mai tare de cămaşă, bărbatul îl ajută să se ţină drept şi îi şopteşte:

— O să avem grijă s-o găseşti aici când te întorci...

Cu mâna dreaptă îi desface cămaşa şi, depărtându-şi
degetele, îşi trece iute ca fulgerul unghiile îngrijite peste o coastă din dreapta - a cincea, fie că numeri de sus sau de jos - şi, sfâşiindu-i carnea până la os, desprinde coasta de spinare, apoi, scuturând-o zdravăn, rupe cartilajul care leagă celălalt capăt de stern. în ciuda sângelui care ţâşneşte din rană şi scaldă mâna străinului, Jónás nu simte durerea. Bărbatul îi scutură coasta în faţa ochilor. Spre surprinderea lui Jónás, osul e acoperit cu un strat

subţire de grăsime: vara s-a arătat îngăduitoare cu el şi Sigríôur. Folosind un vicleşug, reuşise să depărteze un pui de focă de vreo două luni de turma care poposise pe perioada împerecherii în sudul insulei. Fusese un ospăţ în toată legea. De fapt, mâncaseră mai multă carne decât aveau de gând şi puseseră mai puţină la uscat pentru iarnă. Jónás e încântat să vadă cât din grăsimea focii reuşise să consume.

Azvârlind coasta peste umăr, bărbatul spune:

— Iată unde o vei găsi!

Osul cade în pragul colibei, iar de acolo sare pe un pat de iarbă-neagră din marginea cărării, unde se opreşte. Străinul dă drumul cămăşii lui Jónás şi, cu o batistă albă, începe să-şi şteargă sângele de pe mână.

— Hai, grăbeşte-te...

Jónás îşi afundă picioarele în pietrişul de pe ţărm şi pipăie rana deja vindecată; în locul ei n-au mai rămas decât o cicatrice rozalie şi golul de unde lipseşte coasta, încheindu-şi cămaşa la loc, se grăbeşte spre colibă. îndeasă într-o boccea ciorapi, rufărie, pantaloni, o vestă de lână, căciulă şi mănuşi. în tolbă pune instrumentele de scris, cuţitele, nişte foi albe, o cutiuţă cubică din os de focă şi o carte. Asta e tot ce ia cu el în lunga călătorie care-l aşteaptă. îşi pune pe cap pălăria de piele. Bărbatul stă lângă barcă, gata să-l ajute să se urce. Jónás coboară pe cărare către ţărm. Când ajunge lângă osul căzut în iarbă, nu se poate stăpâni. Aruncându-se la pământ în patru labe, scaldă coasta în lacrimi şi în sărutări fierbinţi:

— Bună, cea mai bună dintre soţii, iubită adorată, maica pruncilor mei, Sigríöur ! >órólfsdóttir, fie ca Domnul să te apere şi să te binecuvânteze în vremea pe care o vei petrece singură şi, nefiresc pentru natura femeiască, fără cârmuirea unui bărbat... Fie ca El să te ocrotească şi să dea ascultare rugăciunilor unei biete văduve, de se va întâmpla să cad pe mâna piraţilor... Fie să-ţi dea putere să rabzi vestea că urzelile duşmanilor m-au condus în robie... Fie să te mângâie dacă sunt înjunghiat de pumnalele tâlharilor... Fie să te acopere cu dreapta Lui mângâietoare dacă vreun fioros şarpe de mare se va încolăci în jurul bărcii, sfărâmând-o în bucăţi şi pe noi cu ea... Fie ca mila Lui să ne îngăduie să ne reunim pe veci în Rai dacă, nemaiîndurând răutăţile oamenilor, va hotărî să distrugă făpturile pe care le-a creat cât timp ne vom afla încă departe, despărţiţi de pământ şi ape, tu aici şi eu acolo... Fie ca părinteasca Lui privire să vegheze asupra ta...

Deodată, cerul se întunecă şi începe să cadă o ploaie măruntă. Străinul se apropie în grabă de Jonas, îl ridică în picioare şi, cu o mână petrecută în jurul umerilor lui, îl sprijină pe drumul către barcă, urcându-l în ea şi aju- tându-l să se instaleze în mijloc, cu mâna strânsă pe vâsla înălţată ca un catarg. Cu cealaltă vâslă împinge barca de la ţărm. Chila zgârie nisipul, vâsla trosneşte. într-un târziu, barca plutește liberă, legănându-se pe valuri. Bărbatul trage vâsla, o întinde de-a lungul marginii bărcii şi se aşază pe banca de la pupa.

Barca se îndreaptă spre sud-est în penumbra tot mai deasă a înserării. Cei doi pasageri nu-şi

vorbesc. După o vreme, Jonas își dă seama că Mântuitorul a fost străpuns cu suliţa în acelaşi loc de unde lui Adam îi lipsea o coastă. Se pregăteşte să înceapă o conversaţie pe tema asta, dar vede că străinul moţăie la locul lui. O să discute mai târziu. întunericul se îndeseşte. Uitându-se în jur, Jónás observă că în vârful catargului flutură un pavilion: o aripă roşie pe fond alb. E batista purtând amprenta mâinii străinului, pătată cu sângele lui Jónás.

Este aproape beznă când necunoscutul se foieşte pe bancă şi arată cu vârful cizmei drepte spre o ladă lungă şi îngustă, legată zdravăn la prora. Din ea se aude un soi de croncănit nesuferit. Bărbatul spune:

— Asta-i pentru Ole Worm...

Nici nu-şi termină bine vorbele, că bezna e deplină, atât de tenebroasă, încât nu se poate compara decât cu strălucirea orbitoare de la începutul viziunii lui Jónás.

în primele zile ale lui septembrie 1636, Jonas Pâlmason cel învăţat a fost luat de pe insula Gullbjorn şi dus în taină în sudul Islandei. După o călătorie de cinci zile, a ajuns la Bakki, un punct comercial de pe coasta sudică, unde s-a îmbarcat în aceeaşi seară pe o navă comercială ce urma să plece în zori. Nu ştia cine organizase acest transport, dar era tratat mai bine decât în alte dăţi când fusese în mâinile autorităţilor, iar condiţiile de la bord erau mult peste aşteptările unui condamnat: în loc să fie închis în cală, i s-a dat voie să doarmă la un loc cu mateloţii. întreaga călătorie era un mister pentru el. Mai demult, după ce fusese judecat pentru cartea de vrăji pe care, chipurile, ar fi

alcătuit-o şi pentru şcoala de necromanţie pe care, chipurile, ar fi condus-o, iar procesul se încheiase cu o condamnare la exil prin care i se interzicea oricui să-i dea ajutor sau adăpost, Jónás încercase zadarnic să părăsească ţara. Străbătuse Islanda de la un capăt la altul, împreună cu soţia şi copiii, oprindu-se oriunde ar fi putut ancora un vas şi rugându-se să fie luaţi la bord, dar nimeni nu-i primise. Nu vom şti niciodată dacă acest lucru se datora fricii de a urca pe vas un vrăjitor, răutăţii sau unei urzeli a vrăjmaşilor lui - care ar fi putut obţine o pedeapsă şi mai aspră, poate chiar moartea, dacă Jónás încălca termenii sentinţei -, dar refuzul de a-i permite să-şi execute condamnarea l-a făcut să rătăcească prin propria lui ţară timp de cinci ani îndelungaţi, până când, fără veste şi fără explicaţii, s-a pomenit pe vasul care-l legăna acum în rada portului din Bakki.

Odată cu prima geană de lumină, pe când corabia ridica ancora, un alt pasager a fost adus la bord. Jónás, trezit din somn, a văzut cum un om cu capul acoperit cu un sac de pânză a fost condus prin cabina echipajului între două gărzi aflate în slujba lui Pros Mund, guvernatorul danez al Islandei. După ce i-au ordonat să se aşeze într-un loc aflat în diagonală faţă de hamacul lui Jónás, gărzile l-au slobozit din fiare şi au plecat. Gemând sfâşietor, nou-venitul se lupta să desfacă nodul care strângea sacul, dar mâinile lui, vinete de strânsoarea cătuşelor, bâjbâiau neputincioase. Jónás s-a dat jos din hamac şi l-a ajutat să îl scoată. De sub învelitoarea de pânză s-a ţiţit un chip acoperit de o barbă blondă, cu ochi albaştri, trişti. Era fiul lui

Jónás, reverendul Pálmi Guömundur Jónasson. Tatăl şi fiul s-au îmbrăţişat vărsând râuri de lacrimi şi au plâns atâta în cabină, încât un matelot i-a scos pe punte, unde au continuat să plângă până când pământul aproape că a dispărut la orizont - o privelişte captivantă, dar totodată înspăimântătoare.

După o călătorie fără peripeţii, au ajuns amândoi în port.

în cele câteva ore care trecuseră de la debarcarea în Copenhaga, Jonas învăţatul a văzut mai mulţi oameni decât îi fusese dat să întâlnească până atunci în viaţă şi, deopotrivă, mai multe şorţuri, pălării, cizme, pui, porci, cai, roabe, câini, soldaţi, tunuri, căruţe, acoperişuri, clădiri, ferestre şi uşi. A văzut şi multe altele pe care le cunoştea doar din imagini: mori de vânt şi pompe de apă, turnuri şi pieţe, biserici şi castele, sculpturi şi frize, copaci şi heleşteie, croitori şi pantofari, vânzători de brânză şi catârgii. A încercat din răsputeri să ţină toate acestea undeva la marginea conştiinţei, după cum a încercat să ignore şi clădirile noi, căci tânjea mai mult decât orice după iluzia că ar fi ajuns pe tărâmul lui Gormur cel Bătrân, vechiul rege al danezilor. Acest sentiment începuse să-l cuprindă de când zăriseră, în timpul călătoriei, ţărmul Insulelor Feroe. în sfârşit, vedea cu ochii lui unul dintre locurile pe care le desenase pe harta lumii, schiţată uneori drept mulţumire pentru găzduirea sau hrana primite în timp ce se afla pe fugă, cu Sigga şi copiii. Dar acum, în loc să stea aplecat peste hârtie, privind de sus ca pasărea în zbor, el însuşi se afla pe hartă. Şi astfel s-a născut

convingerea că, atunci când va păşi pe pământ danez, toate drumurile i se vor deschide în faţă. Căci Jonas ajunsese în punctul unde se termină bordura albă a hărţii - întinderea pe care desenatorul se simte îndemnat s-o împodobească cu monştri, cai-de-mare şi urşi polari plutind pe câte un gheţar, ca nu cumva ochiul să obosească străbătând întinderea pustie a oceanului -, trăsese la ţărm într-un loc ce îi era, în mod straniu, cunoscut, deşi până acum nu-l văzuse decât ca rod al trudei mâinii sale, făcut din sevă de mesteacăn şi culoare; culori pale, se înţelege, pentru ca numele locurilor să poată fi citite. Obişnuit să vadă lumea ca un desen care poate fi îndoit şi vârât în buzunar sau ca un tratat de geografie scris de un savant medieval, avea impresia că din locul unde se afla acum nu era decât un pas până la tărâmurile evocate de istorici: la sud, Constantinopolul şi Ţara Sfântă, la est, Suedia şi pământurile Tartariei, iar mai departe, Novaia Zemlea şi Asia.

Dar toate aceste privelişti nu erau nimic pe lângă zgomotele care-i asaltau urechile, căci fiecare lucru avea propriul sunet: zornăieli, cotcodăceli, strigăte, dangăte, lătrături, clinchete, nechezaturi, râgâieli, trosnete, gemete, vaiete, pocnituri şi zgomotul asurzitor al paşilor de oameni şi animale fugind, şchiopătând, mergând şi tropăind. Într-adevăr, dacă Jonas îşi putea limita câmpul vizual păşind imediat în urma reverendului Palmi GuSmundur, cu ochii aţintiţi într-un punct aflat între omoplaţii acestuia - în ciuda reproşurilor repetate ale fiului său, care se plângea că-l calcă -, nu se putea feri de zgomote. Nu avea cum să-şi astupe

urechile, căci ambele mâini îi erau ocupate. într-una ducea o boccea cu haine aparţinând călăuzei lor, un student din sudul Islandei care, în schimbul acestui ajutor la bagaje, se învoise să-i conducă la un han decent, iar în cealaltă căra lada lunguiaţă care-i ajungea până la glezne.
Ca să înăbuşe vacarmul oraşului, ar fi trebuit să-şi pună ceară în urechi.

Jónás Pálmason cel învăţat era unul dintre acei oameni pe care soarta îi poartă mereu de colo-colo. Abia ajuns în port, era azvârlit din nou pe marea tulburată, pe o corabie mereu mai şubredă decât cea dinainte. Tatăl şi fiul au tras la un han numit Sommerfugl,

„Fluturele", căruia
Jónás îi spunea
Fluierarul, după
vestitorul verii pe
meleagurile sale;
hanul acesta era un
loc respectabil pen-
tru oameni
cumsecade şi un
semn că Providenţa
părea hotărâtă să se
poarte cu mănuşi de
acum încolo. Popasul
la han a fost atât de
plăcut în comparaţie
cu exilul său pe
insulă sau cu
călătoria zbuciumată

pe nava comercială,
încât Jónás a refuzat
să iasă din cameră
timp de o săptămână,
mulţumindu-se să
stea toată ziua în pat,
citind cu întreruperi
dintr-o ediţie recentă
a *Fabulelor* lui Esop. în
plus, aici se afla la
adăpost de zgomotul
oraşului. în schimb,
reverendul Pálmi
Guömundur cutreiera
capitala în lung şi-n
lat, încercând să
rezolve situaţia în
care se găseau, căci,

la urma urmei, acesta era scopul întregii călătorii: să obţină un decret regal care să anuleze acuzaţiile împotriva lor. De aceea, se străduia să-i întâlnească pe compatrioţii care le-ar fi putut privi cauza cu ochi buni, cerându-le sfatul despre cum să prezinte această chestiune în faţa regelui, căci era neapărată nevoie de un document ograf

purtând sigiliul Maiestăţii Sale Cristian al IV-lea pentru a-i determina pe judecătorii islandezi să modifice sentinţa, iar acesta nu era uşor de obţinut. Mai mult, reverendul Pálmi Guömundur descoperise că veni-rea lor în Danemarca se datora unui grup de savanţi sătui de eternele întrebări ale lui Ole Worm despre Jónás învăţatul, care,

după cum bănuia
profesorul danez,
deţinea cunoştinţe
vaste despre vechiul
alfabet runic. Timp
de şase ani îi
răspunseseră acelaşi
lucru, şi anume că
despre Jónás se ştiau
puţine în afară de
faptul că era mereu
pe fugă din faţa
autorităţilor şi că
necazurile lui se
răsfrângeau asupra
tuturor celor cu care
intra în legătură.
însă, în cele din

urmă, cum doctorul Wormius convinsese consiliul Universităţii să susţină cauza lui Jónás şi, dacă era nevoie, pe a fiului său, colegii lui islandezi nu mai puteau ignora solicitările confratelui lor, cu atât mai mult cu cât acesta era un prieten apropiat al regelui, drept pentru care organizaseră o chetă ca să-i plătească drumul. Şi aranjaseră

ca fiul lui să-l însoţească, în speranţa că aceşti doi încurcă-lume nu vor mai pune niciodată piciorul în Islanda

.Reverendul Pálmi Guömundur a reuşit într-un târziu să-l convingă pe tatăl lui să părăsească hanul şi grădina alăturată şi să viziteze Copenhaga momindu-l cu promisiunea că va vedea expusă o maimuţă la un stabiliment din port. De când citise fabula lui Esop despre vulpe şi maimuţă, Jónás se străduia să descifreze paradoxul după care animalul cel mai asemănător cu omul era întrecut în isteţime de un patruped cu inteligenţă omenească. Şi, dat fiind că văzuse destule vulpi la viaţa lui, tânjea acum să ştie cum arată o maimuţă. Dar înainte de-a apuca să-şi vadă dorinţa împlinită, maşinăria Sorţii s-a pus încă o dată în mişcare: tatăl şi fiul au aflat că duşmanii islandezi ajunseseră înaintea lor la Copenhaga şi începuseră deja să-i calomnieze. Aceştia alcătuiseră un document care conţinea cele mai murdare acuzaţii la adresa lui Jónás, cele mai multe extrase din polemica scrisă împotriva lui de reverendul GuSmundur Einarsson din StaSarstaSur şi cunoscută îndeobşte drept *Tratatul,* dar pe care el însuşi o denumise *În versutias serpentis recti et tortuosi* sau, altfel spus, „mic tratat despre

înşelăciunile şi vicleniile Diavolului, care acţionează când prin mijloace directe, când pe căi întortocheate pentru a primejdui mântuirea omenirii". Acuzaţiile cele mai sfruntate erau însoţite de avertismente adresate localnicilor, îndemnându-i să nu arate milă acestui ticălos şi, cu atât mai puţin, să-i îngăduie să intre în ţară sau, Doamne fereşte, să se adăpostească în capitală, al cărei primar, un anume Juren, era chinuit de mult de o boală misterioasă pe care încercase s-o trateze cu leacuri scumpe şi cure dureroase ce nu făcuseră decât să-i prelungească agonia. Dar, întrucât se zvonea că boala era pricinuită de o vrajă, vinovatul trebuia găsit cu orice preţ. Pe acest fundal, nu era greu pentru duşmanii lui Jonas să stârnească împotrivă-i bănuielile şi ura localnicilor. Drept pentru care, într-o zi de la mijlocul lui octombrie, pe la amiază, câţiva agenţi ai forţei de poliţie au pătruns în han şi l-au arestat în numele Maiestăţii Sale.

A fost dus direct la primărie, în faţa unui magistrat; acolo s-a dat citire cu glas tare documentului calomniator şi mincinos, care n-a fost pus la îndoială în ciuda calităţii sale inferioare - îi lipsea nu numai coada, ci şi amândouă picioarele dinapoi -, iar Jonas a fost condamnat la deportare în Islanda. însă, cum nici un vas nu mai mergea într-acolo până primăvara următoare, avea să rămână deocamdată în arest. Magistratul n-a luat în seamă argumentele acuzatului sau, mai degrabă, ale reverendului
Pálmi Guðmundur, căci Jónás avea în gât un nod cât pumnul şi nu putea vorbi, care a încercat să explice că motivul venirii lor în Danemarca este de-a

clarifica o eroare judiciară a cărei victimă fusese Jónás în Islanda şi, în plus, că acesta este purtătorul unui dar deosebit pentru Olaus Wormius însuşi, care încă nu-l primise. Reputatul profesor putea chiar să confirme că Jónás nu era nici pe departe criminalul periculos descris în document. Ştia oare onorata instanţă că lui Jónás i se mai spunea şi „învăţatul"? Onorata instanţă nici nu se sinchisea, după cum nu ascultase nimic din ce invocase reverendul în apărarea tatălui său. însă, în cele din urmă, darul pentru stimatul rector Ole Worm a înclinat balanţa în favoarea suspiciunilor stârnite de Jónás, căci acest dar era un pinguin nordic viu.

Pinguinul provocase deja îngrijorarea celorlalţi oaspeţi de la han, căci nu semăna cu nici o altă pasăre pe care o mai văzuseră până atunci: nu doar că era mai mare şi mai puternic, dar mai avea şi un croncănit aspru ca hor- căiala unui spânzurat. în primele zile, Jónás adusese lada cu el în sala de mese, ţinând-o lângă scaun, cu capacul scos, ca să poată hrăni pinguinul cu bucăţi de scrumbie, peşte care se găsea din belşug în Danemarca. Pasărea aprecia această mâncare la fel de mult ca danezii înşişi, dar stomacul lui Jónás se întorcea pe dos numai gustând din mâzga aceea grasă. După cină i se dădea voie să scoată pinguinul la aer în grădină. Nu risca să-l piardă, căci acesta nu putea să zboare şi, fiind greoi, era uşor de prins. Tocmai aceste plimbări provocaseră îngrijorarea celor de la han; felul în care pasărea, dacă se putea numi aşa, se mişca printre găini, dreaptă ca un manechin de ceară, stârnea amintiri cumplite, îngropate adânc în minţi, despre oameni care abia dacă scăpaseră cu

viaţă din ghearele vrăjitoarelor în timpul nopţilor valpurgice, muţi, desfiguraţi şi cu mintea rătăcită, o povară pentru ei înşişi şi pentru familiile lor, precum şi poveşti despre demonii cu care vrăjitoarele cu pricina se însoţeau. Aceşti demoni erau adesea un amestec de om şi animal, asemenea creaturii care bântuia prin ograda orătăniilor, scăldată în lumina lunii, ca o vrăjitoare cu nasul coroiat înveşmântată într-o mantie cernită. Căci pinguinul era singur în tot ţarcul; găinile se ascundeau cu toatele-n coteţ, strânse laolaltă şi tremurând de frica acestui musafir suspect. Cel puţin aşa a mărturisit hangiul când i s-a cerut să descrie purtarea lui Jonas Pâlmason cel învăţat în timpul celor două săptămâni în care-l găzduise. Nu au mai fost chemaţi alţi martori; condamnatul a fost pus de îndată în fiare şi dus în închisoarea administrată de temnicerul Rasmussen, unde condiţiile de viaţă erau mult mai rele. Acolo a descoperit că şi Copenhaga putea fi ca Soarta: crudă pentru mulţi, dar mai cu seamă pentru el.

A venit timpul să prezentăm aici un contemporan al lui Jonas Pâlmason cel învăţat, un om care nu numai că scrisese

un tratat de istorie naturală intitulat *Istoria unui animal care a căzut din cer pe teritoriul Norvegiei şi, în scurtă vreme, a consumat iarba şi porumbul locuitorilor, provocându-le pagube însemnate,* ci a şi dedicat studiului antichităţilor mai mult timp decât orice alt învăţat din prima jumătate a secolului al XVII-lea, dobândind astfel porecla de Părinte al Antichităţilor Nordice. Acest om este poate cel mai bun exemplu al savantului acelui

secol: spirit polivalent, însetat de cunoaştere, care cercetase aproape toate domeniile ştiinţei, aşa încât nu exista ramură de studiu care să-i fi rămas străină. Mai mult decât atât, opera lui are o asemenea importanţă pentru literatura islandeză, iar relaţiile sale cu Islanda au fost atât de apropiate, încât numele lui merită

pomenit. Este vorba despre profesorul şi naturalistul Ole Worm

.Miercuri, 15 aprilie 1637, după ce consiliul Universităţii şi-a anunţat verdictul în cazul lui Jonas Pâlmason cel învăţat, proaspăt achitatul încurcă-lume a fost scos din celula lui de sub sala Consistoriului şi adus în grabă în laboratorul rectorului Worm, care prezidase procesul în persoană. I se acordase deplină libertate de mişcare pe teritoriul Universităţii, fiind astfel scutit de a-şi petrece timpul în adâncul temniţei, după cum se obişnuia, aşteptând ca regele Cristian al IV-lea să confirme achitarea. Din temniţă a fost dus mai întâi la spălătorie, unde i s-au scos cătuşele şi a fost puricat şi despăducheat cu forţa, apoi vârât într-o căldare uriaşă în care, în mod normal, se fierbeau scheletele şi pieile de animale şi de păsări exotice pe care profesorul Worm le achiziţiona de pretu-tindeni pentru a-şi îmbogăţi colecţia. După baie, acela dintre servitorii profesorului Worm care semăna cel mai mult cu Jonas, un ins mărunt cu un început de pântec, a fost pus să-i împrumute un rând de haine curate. Când a ajuns acasă, Worm şi-a găsit musafirul în bucătărie, singur la masă, dar urmărit de toată servitorimea, căci şederea în temniţă nu-i şlefuise manierele, ci tocmai dimpotrivă. Victimă a unei farse puerile, primise mai departe de mâncare mult după ce se săturase,

căci servitorii se amuzau să-l vadă înfulecând cu poftă şi fără măsură, hămesit cum era după luni întregi de închisoare. Worm a înţeles pe loc că, dacă lucrurile continuau în felul ăsta, lui Jónás îi va plesni stomacul. Aşa că prima lor întâlnire s-a dovedit mai intimă decât prevăzuse savantul. Acesta a poruncit ca pacientul să fie transportat în încăperile-spital în care examina şi trata crema societăţii capitalei şi, după ce s-a convins că imensa cantitate de mâncare îi atârna ca un bolovan în pântec, i-a administrat un vomitiv şi o clismă. Drept consecinţă a acestei purgaţii radicale, servitorul rotofei a fost pus să-i aducă alte haine şi, pentru că pacientului i se făcuse iarăşi foame, i s-a dat de mâncare sub supravegherea medicului.

A doua zi, devreme, Jónás învăţatul a fost chemat în cabinetul de studiu al lui Ole Worm, unde a aflat că şederea sa în Turnul Albastru fusese scurtată şi din alte pricini decât simpla bunăvoinţă. Abia ce se aşezase pe un scaun în faţa binefăcătorului său, că acesta l-a şi potopit cu întrebări pe subiecte dintre cele mai diverse, mai ales despre rune şi alte lucruri din poveştile păgâne ale vechii Islande. „Ce ştii despre alfabetul folosit de spiritele de sub pământ?" „Cine era Bragi?" „Ce înseamnă *fudark?*" Tot mai neliniştit, Jónás făcea pe prostul, pretinzând că nu pricepe chiar şi când Worm îi vorbea în daneză sau răspunzând doar prin „ăăă" şi „mmm" şi, câteodată, „păi..." Această farsă a durat până spre prânz, când Worm a trimis după reverendul Pálmi Guömundur, care i-a explicat tatălui său că interesul profesorului pentru trecutul islandez păgân era de natură pur academică şi

nimic din ceea ce avea să spună între zidurile Universităţii nu va fi folosit împotriva lui. Jónás rămânea în continuare rezervat, dar reverendul adusese cu sine şi lucrurile lui: vopselele, cuţitele, hârtiile şi cărţile, plus pinguinul nordic de care se îngrijise în timpul iernii. Colecţionarul s-a arătat încântat să primească un specimen din această curiozitate ornitologică şi l-a îmbrăţişat pe reverend cu efuziune, sărutându-l de mai multe ori. Apoi s-a scuzat faţă de Jónás că-l copleşise cu întrebări pe nepusă masă, dar bucuria de a-l întâlni pe învăţatul islandez în carne şi oase fusese atât de mare, încât nu putuse să-şi stăpânească nerăbdarea. I-a arătat şi răspunsurile pe care le primise la numeroasele scrisori unde cerea veşti despre el, iar reverendul Pálmi Guömundur le-a tradus din latină în islandeză. De pildă, Magnús din Laufâs scria: „Din câte înţeleg, vei primi în curând vizita celui mai bun cunoscător al alfabetului runic, un mare savant în ciuda condamnării pentru vrăjitorie pe care a primit-o - îmi pare că se află deja la bordul navei căpitanului Rosenkrantz. El îţi va da prin viu grai răspunsuri la interpretările care au rămas încă neclare şi, cu ajutorul lui, vei putea, dacă aşa doreşti, să cauţi «aurul îngropat sub bălegarul lui Ennius». Numele lui este Jónás Pâlmason şi i se spune «învăţatul», iar din câte mi s-a povestit are cunoştinţe vaste în multe alte domenii". Spre finalul scrisorii, Jónás se ridicase pe vârfuri de plăcere. Rezultatul acestei lecturi a fost că s-a arătat de acord să rămână în casa rectorului Worm, în timp ce reverendul Pálmi Guömundur a plecat să-şi pre-

gătească apărarea pentru audierea pe care urma s-o aibă în curând în propriul caz.

Zilele se scurgeau de-acum în discuţii despre rune şi vechile poeme islandeze. Ole Worm i-a pus multe întrebări încuietoare despre *Edda* şi poezia scaldică culeasă de Snorri Sturluson, la care Jónás a răspuns fără să ezite. Cu un an în urmă, Worm publicase o istorie a scrierilor runice intitulată *Danica literatura antiquissima, vulgo Gothica dicta,* iar acum i se confirma suspiciunea că multe dintre cele menţionate acolo erau date obscure sau greşite. Dar profesorul avea şi alte obligaţii pe lângă aceea de a sonda cunoştinţele lui Jónás, iar acesta a avut astfel ocazia să-i studieze colecţia de curiozităţi naturale şi artefacte cunoscută drept Museum Wormianum. Colecţionarul adunase un număr impresionant de specimene şi obiecte din numeroasele domenii pe care le studiase: medicină, paleontologie, filosofie, istoria naturală a animalelor, plantelor şi mineralelor, dar şi antichităţi şi opere de artă. Cei mai buni dintre studenţii lui preferaţi alcătuiau inventarul colecţiei, aranjau obiectele în sertare şi pe rafturi, le atârnau pe pereţi sau din tavan ori le expuneau pe nişte etajere anume construite. Aici, Jónás a avut ocazia să vadă multe minuni ale naturii despre care doar citise: bucăţi mari de corali, ouă de struţ, piei de leming şi dinţi de dragon pietrificaţi - căci această colecţie era nu doar cea mai mare din lume, ci şi unică prin faptul că se întemeia pe principiile ştiinţifice cele mai stricte, nu pe fascinaţia ignoranţilor pentru tot ce străluceşte sau pe bucuria copilărească de-a acumula obiecte specifică unor

colecţii ale reginelor sau principilor electori. Ole Worm se pregătea să publice un catalog al curiozităţilor ce alcătuiau muzeul, iar studenţii consemnau numele şi proveniența obiectelor în conformitate cu sistemul conceput cu grijă de savant şi căutau gravuri ce le reprezentau în opere ştiinţifice mai vechi ori făceau desene după cele care nu se găseau în nici o carte tipărită până atunci. însă nu toţi aceşti tineri erau la fel de talentaţi la desenat şi, ca urmare, ilustraţiile cărţii avansau mai greu decât fusese prevăzut, până când unul dintre ei a dat peste Jonas învăţatul, aflat de unul singur în bibliotecă, cu vopselele la îndemână, care copia, ca să-şi treacă timpul, cu îndemânarea-i obişnuită, imaginea femeii cu barbă din *Monstrorum historia* a lui Aldrovandi. A fost recrutat îndată ca desenator şi pus să facă schiţe în creion, pe care alţii le copiau apoi în peniţă. Worm şi-a lăudat echipa pentru creşterea numărului şi calităţii desenelor, iar Jonas a putut astfel să-şi continue ocupaţia favorită, studiind totodată curiozităţile şi cărţile lui Worm. Şi lucrurile au mers aşa până când a venit momentul să se inventarieze un obiect păstrat sub cheie într-un dulap din cabinetul naturalistului. Această achiziţie preţioasă fusese adusă la muzeu cu mare pompă, iar uşa era păzită de doi lăncieri din gărzile regale. Obiectul era lung de vreo zece picioare şi înfăşurat într-o cuvertură de catifea stacojie pe care era cusut cu fir de aur blazonul lui Cristian al IV-lea; desigur, rectorul Worm se ocupa el însuşi de manipularea şi catalogarea lui, căci i se oferise permisiunea de a-l împrumuta în scopuri de cercetare din colecţia

personală a Maiestăţii Sale. Studenţii s-au îngrămădit în jurul mesei lungi ca să vadă cum Worm îşi trece mâinile înmănuşate peste învelitoare, dând-o îndemânatic la o parte şi descoperind privirii un splendid corn de unicorn. Dar acesta nu era un specimen obişnuit din podoaba de pe fruntea miticului animal, căci cornul era încă fixat într-un fragment de craniu. Spectatorilor li se tăiase răsuflarea, fiindcă nu se întâmpla aproape niciodată să se găsească şi alte rămăşiţe de unicorn în afară de cornul minunat şi răsucit; alte fragmente de oase erau o raritate, iar savanţii căzuseră, în general, de acord că cele aflate prin muzee erau false. Dar aici exista o parte din osul frontal şi din bolta craniană, deci capul unicornului putea fi comparat cu cel al altor specii cu copita despicată, întrucât se considera că ruda sa cea mai apropiată ar fi ibexul.

Jónás Pâlmason cel învăţat a izbucnit într-un râs nestăpânit. Picioarele lui scurte s-au îndoit sub greutatea trupului scuturat de hohote şi s-a prăbuşit pe

podea, gemând de parcă l-ar fi copleşit durerea. Studenţii au schimbat priviri; de la Jónás se aşteptau la orice, căci erau obişnuiţi să-l audă vorbind singur sau răspunzând cu fraze fără nici o legătură cu nimic, dar această veselie dezlănţuită era stranie şi nelalocul ei în prezenţa rectorului şi a comorii regale. Gărzile, care nu-l mai întâlniseră până

atunci, dar se considerau în stare să recunoască un nebun cu aceeaşi precizie ca erudiţii, au început să se foiască, strângându-şi mâinile pe lănci. Cu toţii aşteptau reacţia savantului şi amabilului, însă severului rector Worm. Depărtându-se de masă, acesta s-a aplecat asupra lui Jónás cel scuturat de râs, mângâindu-şi barba lungă ca şi

cum ar fi meditat la
natura unei boli
nemaivăzute

.După un lung răstimp de gândire, profesorul s-a îndreptat, spunând:

— Da, ar fi trebuit să-mi dau seama...

Şi a izbucnit la rândul lui în râs. îndoindu-se de mijloc, a întins mâna ca să-l ridice pe Jonas, continuând să spună printre hohote de râs:

— Desigur, da, desigur!

Chicotind, le-a cerut studenţilor să înfăşoare din nou cornul în învelitoarea sa şi să-l ducă la locul lui, în cabinet. Odată această treabă încheiată, s-au închis amândoi acolo, râzând în continuare. Studenţii au prins a-şi imita profesorul şi a spune „Desigur, da, desigur!", deşi era evident că nu aveau habar ce i se părea acestuia aşa de limpede. De un lucru, însă, erau siguri: hohotele de râs ale lui Ole Worm însemnau că făcuse o descoperire importantă. Avea o pasiune atât de profundă pentru cunoaştere, încât niciodată nu era mai vesel decât atunci când constata că se înşelase.

Poate ar fi o exagerare să spunem că Ole Worm, *Doctor Medicince* şi *Professor Regius* al Universităţii din Copenhaga, se înşelase cu privire la existenţa unicornilor. în realitate, avea de mult îndoieli în legătură cu originea şi natura acelor splendide coarne. începuse prin a se întreba de ce mărturiile despre unicorni erau atât de rare în timpurile moderne; cele mai recente declaraţii ale unor martori oculari erau deja vechi de un secol şi mai bine, iar la aceasta se adăuga dilema legată de absenţa totală a altor rămăşiţe în afara cornului

însuşi. Nimeni nu punea la îndoială noblețea acestui animal; unicornul era o emblemă a pietăţii şi castităţii, dovadă că nu putea fi îmblânzit decât de o fecioară, iar această întâlnire a ferocităţii cu blândeţea fusese reprezentată în numeroase picturi, desene, tapiserii şi giuvaiere. Dar toate operele de artă pe care le studiase Worm aveau în comun faptul că unicornul era întotdeauna înfăţişat prea mic în raport cu dimensiunea cornului, pe care savantul însuşi îl măsurase şi îl cântărise. Experimentul în cursul căruia o replică exactă a cornului de unicorn fusese fixată pe fruntea unui ţap demonstrase că, pentru a susţine lungimea şi greutatea unui astfel de corn, era nevoie de mai mult decât de o natură neîmblânzită; acest corn de zece ocale ar fi trebuit să fie fixat pe fruntea largă a unui animal cu cap mult mai mare şi trup mult mai viguros decât şi-l închipuia lumea, ceea ce făcea şi mai greu de înţeles faptul că unicornii fuseseră zăriţi atât de rar. Worm începuse deci să se intereseze de provenienţa coarnelor de unicorn aflate în tezaurele unor catedrale şi palate. A reieşit că, în afară de cel încastrat în sceptrul Elisabetei I, regina-fecioară a englezilor - care îl cumpărase de la un negustor din Moscovia cu preţul unui castel -, toate celelalte fuseseră descoperite în locuri unde islandezii studiaseră, făcuseră comerţ sau, pur şi simplu, poposiseră în drumul lor spre Roma sau Ierusalim. Eruditul flamand Goropius Becanus, de pildă, afirmase că toate cele trei exemplare pe care

le studiase la Antwerpen la mijlocul secolului al XVI-lea proveneau din Islanda, iar Worm ştia că înainte de răspândirea protestantismului printre islandezi existase obiceiul ca membrii claselor superioare să-şi trimită fiii să deprindă arta negustoriei la Antwerpen.

Aceste veşti îl bucuraseră, căci avea pe insula vulcanică destui corespondenţi, colegi şi foşti studenţi ai Universităţii din Copenhaga, în stare să-i confirme dacă pe acel tărâm neprimitor trăiesc şi alte animale decât şoareci-de-câmp şi vulpi polare şi dacă ar fi fost posibil ca unicornii să cutreiere întinderile pustii şi nisipoase presărate cu gheţari şi vulcani încă fumegând sau poate coarnele lor fuseseră aduse la ţărm, împreună cu felurite alte resturi, de pe meleaguri mai îndepărtate. Dar vechile sale cunoştinţe nu-i putuseră oferi prea multe lămuriri. Se îndoiau că astfel de comori erau originare din Islanda şi, în orice caz, nu avuseseră nicicând posibilitatea să le vadă; apoi, în ciuda promisiunilor reînnoite că vor întreba printre bătrânii care apucaseră şi alte vremuri, de fiecare dată când Worm le reamintea, după luni de zile, de problema care-l frământa, se dovedea că uitaseră cu totul. Prin urmare, cu toate acele nenumărate scrisori expediate în Islanda, Worm nu ştia nimic mai mult despre posibilul export de coarne de unicorn dinspre colonie către continent. însă, pe lângă posibilitatea de a-i sâcâi cu întrebări pe episcopii, preoţii şi moşierii islandezi - căci

corespondenţii săi erau cu toţii stâlpi ai societăţii -, cancelaria regală îi acordase permisiunea de a face o analiză chimică a unuia din cele două coarne aflate în posesia coroanei daneze. Worm a făcut aceste experimente în secret, pentru a nu-l ofensa pe cumnatul şi mentorul lui, Caspar Bartholinus, care în 1628 publicase o lucrare, *De Unicornu,* unde lăuda virtuţile tămăduitoare ale cornului de unicorn;
datorită originii sale misterioase, acesta era considerat un remediu eficace împotriva epilepsiei, melancoliei, crampelor, gutei şi altor beteşuguri, fiind în plus cel mai bun antidot împotriva muşcăturilor de şarpe şi a altor otrăvuri, precum mercurul sau arsenicul. Acest remediu era administrat sub diferite forme, dar cel mai adesea pulberea rezultată din răzuirea cornului cu o lamă ascuţită se amesteca în vin şi i se dădea pacientului s-o bea. De asemenea, din partea cea mai groasă de la rădăcină se confecţionau uneori cupe care puteau transforma orice băutură pură turnată în ele într-o licoare tămăduitoare, pe când lichidul otrăvit producea broboane umede pe partea din afară. Dar astfel de obiecte valoroase nu puteau fi achiziţionate decât de cei puternici şi bogaţi care, la urma urmei, erau totodată victime predilecte ale tentativelor de otrăvire. Ole Worm a decis să testeze aceste proprietăţi: într-o încăpere din fundul prăvăliei farmacistului Woldenberg, a administrat unor pisoi sănătoşi arsenic până când aceştia au

început să se clatine şi să sângereze pe gură şi pe nas, după care le-a dat pulbere din corn de unicorn amestecată în lapte. Toţi au murit, şi la fel au păţit şi porumbeii hrăniţi cu boabe de porumb stropite cu clorură de mercur. Dar mereu curiosul Wormius a aflat cu siguranţă, în urma unor astfel de experimente, că structura şi compoziţia cornului de unicorn semăna mai mult cu fildeşul decât cu cornul de rinocer. Şi aici ajunsese cu cercetările când Jonas Pâlmason cel învăţat a dat cu ochii de comoara regală, cornul de unicorn înfipt într-un fragment de craniu, şi a izbucnit într-un râs cu lacrimi.

După ce accesul de hilaritate a luat sfârşit, iar Worm şi Jónás şi-au recăpătat puterile în urma unei gustări compuse din suc de coacăze negre (bun pentru rinichi) şi turtă-dulce (bună pentru stomac), s-a dovedit că Jónás era la fel de priceput la istorie naturală pe cât era la alfabetul runic şi, pe lângă asta, un excelent sculptor în os, care gravase tot felul de imagini pe oase de balenă şi colţi de morsă încă din copilărie. El i-a dezvăluit lui Worm că obiectul învelit în catifea nu era nicidecum ce se credea că este, ci colţul unei specii de balenă cunoscute sub numele de narval sau „balena stârvurilor", pentru că se hrănea cu marinarii înecaţi, iar Worm l-a consemnat ascultător în inventar sub această denumire. Islandezii se confruntaseră pentru prima oară cu aceste creaturi fioroase în perioada în care întemeiaseră o colonie în Groenlanda, spre anul 1000, şi în scurtă vreme

începuseră să vândă colţii de narval drept „coarne de unicorn", pe atunci la mare căutare. Groenlandezii şi intermediarii lor din vestul Islandei se îmbogăţiseră de pe urma acestui negoţ secret, pe care se întemeia atât prosperitatea coloniei datorită schimburilor comerciale cu străinii, cât şi averea celor mai puternice familii din Islanda. Vânzările au continuat până la abandonarea Groenlandei în urmă cu un secol, pe la 1540. Astăzi, colţii de narval deveniseră o marfă rară, dar preţurile rămâneau în continuare ridicate câtă vreme legenda unicornului dăinuia, motiv pentru care Jónás l-a rugat pe rectorul Worm să nu le dezvăluie corespondenţilor săi islandezi de la cine aflase proveniența lor secretă, iar acesta i-a promis să păstreze taina. Apoi Jónás i-a desenat narvalii ca să-i demonstreze cum se foloseau de colţul lung ca de o lance, iar comparaţia cu specimenul din colecţia regală l-a convins pe savant că obiectul respectiv era, într-adevăr, un colţ de narval şi nimic mai mult. Prin urmare, soarta unicornului a fost pecetluită în acea zi în Museum Wormianum: un an mai târziu, Ole Worm a publicat un articol care-a făcut istorie pe tema asemănării dintre colţii de narval şi coarnele de unicorn. Vreme de trei decenii, cele mai strălucite minţi occidentale au dezbătut existenţa fantasticului animal cu corn, barbă de ţap, trup de cal, coadă de porc, cap de antilopă şi picioare de elefant, iar în cele din urmă scepticii au obţinut câştig de cauză. După aceea, preţul coarnelor de

unicorn a scăzut. Pentru Jónás, aceasta a fost o târzie, dar dulce răzbunare, căci mulţi dintre duşmanii săi din patrie erau descendenţi ai negustorilor de unicorni.Profesorul era atât de încântat de noul său secretar, încât a început să facă demersuri pentru a-i asigura lui Jónás un domiciliu definitiv la Copenhaga. După ce s-a sfătuit cu reverendul Pálmi Guömundur, care obţinuse o decizie favorabilă în procesul lui şi putea acum să se întoarcă în Islanda pe poziţia de preot la Hjaltastaöur, a rămas stabilit că Jónás, în loc să i se alăture fiului său, urma să trimită după Sigríöur şi s-o aducă lângă el, în Danemarca. Jónás avea şaizeci şi trei de ani, soţia lui, cincizeci şi şapte; rolul lui va fi să-l ajute pe Worm să traducă texte vechi şi să deseneze obiectele din colecţia savantului ori de câte ori era nevoie; la rândul ei, Sigríöur putea să lucreze în bucătărie. Drept locuinţă, li se va da o încăpere convenabilă în aripa servitorilor şi, după douăzeci de ani de rătăciri, vor putea în sfârşit să trăiască în pace. Jónás Pálmason simţea cum îi reînvie speranţa; el nu apucase să vadă mare lucru din oraş, dar Sigga se va bucura să admire toate acele noutăţi; focurile de artificii, eleganţa curţii şi clădirile impunătoare vor fi o mângâiere pentru ochii ei osteniţi de lacrimi.

în seara aceea de mai în care, împreună cu rectorul Worm, a pus la cale planul, Jónás a scos din punga de la brâu o cutiuţă cubică cioplită din os de focă în care îşi păstra cea mai de preţ comoară: un

cristal negru-sângeriu cu margini gălbui, o minune a naturii şi totodată un sfânt mister. Era un oxalat, un calcul renal care rămăsese înţepenit în mădularul episcopului Guðbrandur í>orláksson din Hólar şi pe care Jónás îl scosese cu mâna lui, respectând instrucţiunile din manualul medicului medieval Hrafn Sveinbjarnarson. După ce despicase mădularul pe lung ca pe-un cârnat, a îndepărtat pietrele din canalul urinar, apoi l-a cusut la loc. Trupul măcinat de boală al ierarhului produsese trei pietre, dintre care Jónás a păstrat una pe care de atunci o purta mereu la el. Recunoştinţa episcopului s-a materializat printr-un loc pentru Pâlmi Guðmundur la seminarul din Hólar (la care a contribuit şi un document aflat în posesia lui Jónás, prin care se atesta că ginerele episcopului, prefectul Ari Magnússon din Ögur, încălcase un decret regal). Dar acum Jónás i-a dăruit această piatră marelui său prieten Ole Worm, drept mulţumire că le oferise adăpost lui şi soţiei sale.

în ziua următoare a fost adus un document olograf pecetluit cu sigiliul Maiestăţii Sale Cristian al IV-lea, care confirma verdictul consiliului Universităţii ce decisese că Jónás nu se îndeletnicea cu magia neagră. însă, în loc de o achitare necondiţionată, regele trimitea din nou cazul în faţa instanţei islandeze din i>ingvellir, cerân- du-le judecătorilor să revoce ei înşişi sentinţa în prezenţa acuzatului.

Jonas învăţatul se întorcea acasă

.IV

(Solstiţiul de iarnă, 1637

)S-a lăsat seara celei mai scurte zile din an şi ne aşteaptă, Doamne, noaptea cea mai lungă. Câte ore de lumină am avut? Două? Trei? Una? Ziua a fost mohorâtă şi a început prost. La ivirea zorilor, nu m-am putut bucura nici măcar de biata geană de lumină la care m-aş fi putut aştepta. Nori deşi cu creste negre atârnau jos deasupra insulei, asemenea unui linţoliu sufocant din care nu răzbătea nici ploaie, nici ninsoare - nori din soiul cel mai cumplit, care te storc de vlagă şi-ţi încleştează tâmplele în pumnii lor ca oţelul, înfigându-şi ghearele adânc în ochi şi în urechi, în nas şi-n gură, umplându-ţi craniul cu o lapoviţă cenuşie, de parcă ar vrea să-l zdrobească din afară şi să-l vadă explodând din interior. Simpla lor greutate te cufundă în cele mai reci şi mai profunde abisuri ale gândirii, ţinân- du-te acolo prizonier, dar, spre deosebire de norul de fum care îi sileşte pe ocupanţii unei case în flăcări să urce tot mai sus în căutarea unei guri de aer proaspăt, în fundul acestui abis al disperării nu găseşti nimic altceva decât gustul otrăvit al fierii. Nici o rază de speranţă, nici urmă de milă pe întinsul tundrei îngheţate; sub picior, pământul, pătruns de ger până în măruntaie,

s-a întărit ca piatra. Marea e acoperită de o pojghiță de gheață până la jumătatea distanței dintre insulă și continent; furtuna de nisip din preajma zilei de Sân Martin a colorat-o într-o nuanță sumbră. Nu că aș putea zări țărmul într-acolo; munții sunt la fel de negri precum cerul, presupunând că încă mai există. De unde aș putea să știu? Mai dă-i încolo… Deasupra lor atârnă o cortină întunecată, asemenea capacului unui sicriu de fier. Așa a început ziua, și a continuat încă și mai prost. Când vălmășagul de nori a început să se mai risipească, din spatele lor nu s-a ivit soarele, nu, ci lucirea palidă a lunii. Asta ar fi trebuit să mă încânte? La urma urmei, lumina e lumină, nu-i așa? Dar nu, căci această strălucire rece îmi amintea, necruțătoare, de ceea ce-mi lipsea: soarele de iarnă. Razele lui neputincioase nu au forța de a topi pojghița de gheață de pe fața apei, de-a trezi la viață semințele îngropate în pământ sau de-a stârni cântecul presurii, însă chipul lui palid aprinde în piepturi încrederea că lucrurile acestea s-ar putea totuși întâmpla. O încredere care-ți încălzește străfundurile inimii. Și, mai mult decât lumina însăși, tocmai această scânteie de speranță mi se refuza. Nu că aș fi avut nevoie de prea multă lumină pentru corvezile care mă făcuseră să ies târâș din adăpost în miezul zilei; pentru acestea, până și lucirea palidă a lunii era prea mult. De ce mă aventurasem afară pe o asemenea vreme mizerabilă? Păi, ca să golesc conținutul oalei de noapte, care se făcuse bocnă.

Când mănânci puţin, elimini puţin: în acest caz, două căcăreze prinse într-un jet de urină îngheţată. Există şi alte explicaţii: mai întâi, sunt un moş decrepit, cu măruntaie leneşe; apoi, în ultimele săptămâni furtunile s-au ţinut lanţ, aşa încât n-am părăsit coliba decât atunci când n-aveam încotro şi, cum nu m-am mişcat prea mult, n-am avut nevoie nici de prea multă hrană; în al treilea rând, oricum nu prea mai am ce să mănânc. Şi nu există leac pentru nici unul dintre aceste rele: vârsta, vremea şi lipsa. Pojghiţa de gheaţă, încreţită ca gulerul preşedintelui completului de judecată, începe la jumătatea plajei şi înconjoară insula întreagă cu un concert de gemete şi scârţâieli sinistre. Orice urmă de viaţă a fost distrusă de ger; nisipul e tare ca piatra, algele sunt uscate. Codul şi eglefinul s-au retras în adânc, dincolo de marginea banchizei, dacă nu cumva au îngheţat şi ei, dar nu am nici puterea, nici curajul să mă încumet până acolo fără barcă. Şi chiar dacă m-aş duce, ce-aş putea să fac? Să-i conving cu vorba bună? Nu am destule unelte pentru pescuit, nici forţă să fac copci în gheaţă. Nici pentru pescăruşi nu e nimic pe-aici, în afară de bolovanii pe care poposesc înainte de a-şi lua iarăşi zborul în căutarea hranei, cu bătăi vlăguite din aripi şi strigăte înfometate. Chiar presupunând că aş găsi un capăt de sfoară să fac laţuri, nu am cu ce-i momi, în afară de propria mea carne, căci n-am de gând să-mi irosesc pe ei puţinele provizii - tot ce-mi rămâne până la primăvară e un pachet de păstrăv

uscat, nişte oase pentru supă, un mănunchi de alge uscate, jumătate de sac de făină şi nişte resturi de unt - şi nu cred că ar fi o idee bună să-i deprind cu gustul. Deşi mă îndoiesc că ar fi nevoie; îmi imaginez că vrednicele păsări plănuiesc deja să se ospăteze din leşul îngheţat, dacă se întâmplă cumva să deger în timp ce-mi golesc oala de noapte. Numai că, în cazul în care îmi va fi dat să sfârşesc astfel, rămăşiţele mele vor fi un prânz mai sărac decât se aşteaptă pescăruşii: le urez poftă bună! însă răul cel mai mare de-abia acum urma;
această infernală zi încă nu-şi arătase faţa cea mai crudă; Dumnezeu, în nesfârşita Sa înţelepciune, hotărâse să mă încerce mai departe. Nici nu începusem bine să sparg conţinutul îngheţat al oalei, când am observat că luna părea să-şi schimbe forma: în partea stângă apăruse o scobitură, ca într-un obraz apăsat de degetul spectral al Foamei. întâi am crezut că norii prindeau iarăşi să se adune şi mi-a fost ciudă că nu-i dau voie să lumineze în pace, dar apoi, la o privire mai atentă, am văzut că aceştia, dimpotrivă, se răreau. Am continuat să izbesc oala de o piatră. Nu era mare lucru care să se desprindă de pe fund, dar trebuia să am grijă să n-o lovesc prea tare, căci urina atacase lemnul şi, dacă o stricam, nu aveam cu ce s-o înlocuiesc. în timp ce lemnul se izbea de piatră cu un pocnet surd, mă uitam cum pătrarul de lună se topeşte şi dispare. Teamă şi cutremur! Dar, cu toată amorţeala în care mă învăluise gerul iernii, am înţeles ce se

petrecea: o eclipsă de lună. Astrul, singura sursă de lumină pe care natura zgârcită mi-o îngăduise mie, exilatul solitar, în cea mai sumbră zi din an, se întuneca văzând cu ochii. în spatele meu, soarele se furişa ca o vulpe sub linia orizontului, lăsând Pământul să-şi arunce umbra asupra surorii sale vitrege. Astfel, ne dădea o lecţie amândurora, amintindu-i lunii că fără el nu era decât un maldăr de piatră stinsă, cenuşie şi poruncindu-i bietului Jonas Pâlmason cel lipsit de toate să intre îndărăt la adăpost. Neînsemnaţii oameni nu aveau ce căuta în mijlocul acestei triste reuniuni de familie a unor corpuri cereşti. Dacă mai rămâneam un minut cu privirea aţintită spre luna care se întuneca treptat, urma să mor pe loc şi să fiu găsit la primăvară, un cadavru îngheţat cu mâna încleştată pe oala lui de noapte. Am înţeles că ziua aceasta nu era vrednică să poarte un astfel de nume; ar fi trebuit ruptă din calendar şi mutată la locul ei, printre nopţile din cartea neagră a Satanei. Supunându-mă poruncii acestui soare crud, m-am grăbit să intru în colibă, am zăvorât uşa şi, lăsând oala lângă pat, m-am întins în aşternut, cu pătura trasă peste cap şi făcându-mi cruce. Acolo mă aflu şi acum. O, nu e oare adevărat şi drept ce scriu şarlatanii străini în povestirile lor de călătorie atât de apreciate despre urâţenia şi absurditatea Islandei, această insulă blestemată a celor morţi, cu toate că locuitorii ei mai educaţi îi ocărăsc şi-i critică întruna? Bătrânul Arngrimur Jónsson şi-a bătut joc de asemenea

descrieri în două cărţi care au ajuns să fie tipărite; într-una şi-a inclus portretul, în cealaltă, imaginea foarte bine desenată a unei maimuţe. Episcopul Oddur Einarsson a alcătuit la rându-i o lucrare din care se mai găseşte câte un exemplar pe ici, pe colo, fără ilustraţii; iar fiul său, episcopul Gisli, pregăteşte două pamflete, aşteptate fără prea mare interes. Nu am citit nici una dintre aceste opere, căci sunt scrise în latină, o limbă pe care n-o cunosc, dar nu mă îndoiesc că denaturează adevărul şi sunt pe cât de prost scrise, pe atât de plicticoase la lectură, căci aceşti trei autori nu-s nici pe gustul publicului, nici înzestraţi cu talent poetic. Pe de altă parte, mi s-au adus la cunoştinţă diverse fragmente din povestirile de călătorie criticate, pe care n-am ajuns să le văd cu ochii mei, căci mai-marii ţării noastre le consideră o crimă. însă, judecând după aceste fragmente, pot afirma că, în ciuda numeroaselor interpretări greşite, a descrierilor mincinoase, exagerărilor şi fabulaţiilor care ţin loc de informaţii - oamenii inteligenţi găsesc că e limpede din aceste scrieri că nici unul dintre autorii lor n-a călcat vreodată prin Islanda -, din vălmăşagul de absurdităţi se desprinde un fapt imposibil de negat, şi anume că Islanda nu e deloc un paradis în timpul iernii; ba, dimpotrivă, e iadul pe pământ. Iată ce scrie englezul Thomas Nashe în *Terorile nopţii:* „Mai admirabile decât toate sunt minunile de neînţeles care ţin de Vetter, lacul fără fund; pasărea ce zboară peste el moare îngheţată,

omul care îndrăzneşte să-l treacă împietreşte ca o statuie de marmură". Bineînţeles, în Islanda nu există nici un lac pe nume Vetter şi nu-i nimic admirabil în asemenea orori; în afară de asta, n-aş şti să spun dacă printre lacurile mai însemnate este vreunul fără fund. Dar ceea ce acest gentleman englez reuşeşte să exprime mai bine decât mine şi compatrioţii mei mai educaţi este amorţeala şi amara neputinţă pe care le simt în această zi din miezul iernii, în timp ce zac pe Plaja Stârvurilor, sub un cer fără soare. Ştiu că aşa e, asta-i ce trăiesc. Şi acelaşi lucru îl pot spune despre toate acele poveşti absurde care îi irită în asemenea măsură pe toţi Arngrimurii din aceste părţi, poveşti care abundă în relatări rudimentare despre nopţi nesfârşite, zăpadă care frige, balene de mărimea unor munţi, morţi care sună din trâmbiţe în adâncul gheţarilor şi al vulcanilor, vrăjitoare care le vând marinarilor vânt bun sau le trimit fiii până hăt, pe Lună; în felul lor, aceste poveşti se apropie mult de cele pe care şi le spun oamenii simpli în încercarea lor de-a înţelege viaţa pe aceste meleaguri şi de-a o face mai uşor de îndurat. Dacă stau să mă gândesc mai bine, de unde ştiu că în Islanda nu există lacuri precum cel descris de conaşul Nashe? Nici unul dintre domnii ţării noastre nu m-a plătit să-i explorez ţinutul; când le-am vorbit despre nisip aurifer, zăcăminte de argint şi pietre preţioase, s-au făcut că nu aud. Sunt prea ocupaţi să se îmbogăţească de pe urma celor oferite de o societate fără frâu, pronunţând judecăţi

nedrepte, împiedicând nişte oameni cumsecade să-şi crească cum trebuie copiii, des- trămând familii, tăind urechi şi degete. în acelaşi paragraf din cartea gentlemanului Nashe mai scrie: „Se spune că papa le-a dat de mult dispensă ca să se poată împărtăşi cu bere, căci, din pricina gerurilor care se ţin lanţ, vinul îngheaţă îndată ce ajunge printre ei" şi, mai departe, „au o bere groasă precum cleiul, pe care o poartă în buzunar, iar când vor să bea, o topesc la foc". Cel ce cunoaşte totul ştie că în acest ceas de cumpănă ar fi o mângâiere pentru mine să pot scoate din buzunar un pumn de bere pe care s-o transform într-o băutură caldă, alinătoare. Dar, vai, în această privinţă bătrânul Tommy nu spunea decât minciuni.

BALENA ALBĂ: *de la ea vine proverbul care spune „Balenă albă, pescar destoinic", căci se crede că este foarte înţeleaptă şi poate fi întâlnită adeseori în preajma pescarilor, deşi se ascunde de privirile oamenilor şi iese doar rareori la suprafaţă. Se povesteşte că odată, pe un vas de pescuit rechini, tot echipajul adormise, în afară de un singur om, iar o balenă albă a urcat la suprafaţă şi s-a apropiat de vas. Omul care veghea a lovit-o repede cu un ciomag. Când ceilalţi pescari s-au trezit, i-au spus că îl paşte răzbunarea balenei, iar omul, încrezându-se în acest avertisment, s-a ascuns în munţi, ţinându-se departe de mare vreme de treisprezece ani. Dar după acest răstimp, spunându-şi că balena albă murise, s-a întors la vechiul său loc de pescuit. De îndată, din valuri a ieşit o balenă albă care l-a înşfăcat de pe punte fără să vatăme pe altcineva, şi nici unul dintre ei nu a mai fost zărit de-a- tunci. De aici vine expresia pe care o folosim*

despre un om cu o bună ţinere de minte: „Poartă pică mai îndelung decât o balenă albă".

Bucătăria e cea mai mică încăpere din colibă şi, prin urmare, cel mai uşor de încălzit - deşi uşurinţa, ca şi căldura, este o noţiune relativă. Ca să mut patul aici a trebuit să demontez tocul uşilor dintre camera mare şi vestibul, dintre vestibul şi bucătărie. Nu le-am mai pus la loc; le-am folosit apoi ca lemn de foc. Nu e varianta ideală - se prea poate ca toată casa să-mi cadă în cap -, dar aveam nevoie de căldură după un asemenea efort. Cum uşa de la bucătărie era încă prea îngustă, am fost nevoit să rup picioarele patului ca să-l pot trece, înclinat, prin deschizătură, iar odată ce am izbutit, s-a dovedit că nu le mai pot fixa la loc, aşa că le-am ars şi pe ele. Cadrul patului e mai lung decât bucătăria, motiv pentru care am fost nevoit să ridic un capăt pe peretele din dreapta uşii şi să-l îndes pe celălalt în pietrele care formează vatra.

Drept urmare, patul stă înclinat, ceea ce înseamnă că fie stau cu capul ridicat până pe la jumătatea peretelui şi picioarele pe vatră, fie stau cu picioarele în sus şi capul în jos, iar când pun ceva la fiert, am de ales între a-mi lăsa capul să se încingă şi picioarele să îngheţe sau invers. Mă sucesc şi mă răsucesc în pat ca un titirez, iar asta nu-mi face bine la reumatism. Cuibărit aici, lângă vatră, mă simt ca un erou rămas acasă, prea izolat şi uitat de toţi ca să mai fie chemat la cine ştie ce fapte de arme pe un

tărâm îndepărtat. Deşi m-am dovedit un oaspete util în ţara acelui suveran foarte activ, Cristian al IV-lea. Vara trecută am revenit în triumf din Danemarca, purtător al unui document scris şi semnat de însăşi mâna Maiestăţii Sale şi împodobit cu o sumă întreagă de sigilii, prin care supuşii săi şi compatrioţii mei erau îndemnaţi să-i respecte dorinţa şi să revoce sentinţa crudă şi prostească pe care o dăduse curtea din Mngvellir în 1631. Tot cu propria sa mână, regele a adăugat la respectivul document recomandarea sinceră semnată de cei mai de seamă eruditi din Danemarca după ce mi-au testat cunoştinţele o zi întreagă sub conducerea rectorului Ole Worm. Acest conclav de minţi luminate se adunase în sala consiliului Universităţii, cunoscută sub numele de Consistoriu, o instituţie respectată şi admirată de toată nobilimea ţării pentru corectitudinea judecăţilor pe care le emite, iar acolo aceşti eruditi de seamă au confirmat că Jonas Pâlmason din Strandir nu a făcut nimic altceva decât să compileze o lucrare ce reunea vechi cunoştinţe complet inofensive - de o calitate variabilă, se înţelege, ca orice e făcut de om - şi în parte depăşite, dar omul însuşi, departe de a fi vrăjitor, era doar un cercetător curios al artelor minţii şi îndemânării, cu toate că nu avusese parte de nici un fel de instruire. înarmat cu mărturia şi cu documentul, mă îmbarcasem în primăvară la Copenhaga, încrezător că mi se va face dreptate odată întors pe meleaguri islandeze. Dar bucuria

mea n-a ţinut mult, căci printre pasageri se aflau şi trimişii acelui calomniator sfruntat care-şi turnase otrava în urechile anumitor danezi cu o asemenea iscusinţă, încât obţinuse arestarea mea toamna trecută. Conducătorul lor era nepotul prefectului Ari Magnusson, uşor de recunoscut după o trăsătură de familie, un semn din naştere la colţul pleoapei stângi. Aceste vipere l-au convins pe tânărul căpitan însărcinat să mă ducă înapoi acasă că eu eram răspunzător pentru vânturile potrivnice care s-au stârnit pe mare, ridicând împotriva corăbiei valuri uriaşe. Şi l-au îmbrobodit aşa de bine, încât căpitanul, cam sărac cu duhul, văzând că atunci când ne-am apropiat de coasta islandeză, lângă Rosmhvalsnes, o ceată de himere, cefalopode, tritoni şi alţi monştri marini au stârnit o furtună care, timp de şase zile, nu ne-a îngăduit nici să înaintăm, nici să dăm înapoi, s-a lăsat încredinţat că tulburam marea prin vrăjitorie şi le-a ordonat marinarilor să mă arunce peste bord. Dar pe când se pregăteau să mă azvârle, furtuna s-a potolit deodată şi n-a mai fost nevoie să mă înece. După acest episod, sărmanul căpitan şi echipajul erau siguri că sunt vrăjitor, însă puterile mele îi înspăimântau în asemenea măsură, încât m-au lăsat în pace în cele două zile cât a mai durat călătoria. Evident, nu le-a trecut prin cap că Providenţa, în mila ei, ar fi putut interveni ca să-i împiedice să omoare un om nevinovat.

între timp, viperele s-au ascuns printre colacii de funie de pe punte şi au rămas acolo până am tras la ţărm. Dar imediat ce nava comercială a aruncat ancora în HafnarfjorSur, au coborât o barcă şi au vâslit până la mal. Asta nu prevestea nimic bun. Până să-mi dau seama ce se întâmplă, călăul guvernatorului se apropia de corabie însoţit de un ajutor purtând un carcan, cu intenţia limpede de-a mă aresta din nou. Am scăpat de el căţărându-mă pe catarg, de unde am strigat că mai degrabă mă arunc în mare decât să pun piciorul pe pământul ţării mele ferecat în lanţuri. Cu această ocazie a reieşit că tocmai aceia dintre mateloţi care se arătaseră mai dornici să mă azvârle în mare încercau acum să mă împiedice să mă înec de bunăvoie. încurajaţi de prezenţa călăului, s-au căţărat după mine pe catarg, m-au coborât pe punte şi m-au ţinut până când el mi-a petrecut fierul greu în jurul gâtului. Şi aşa am ajuns la ţărm, pus în lanţuri ca un câine turbat, ceea ce era o pregătire potrivită pentru soarta crudă pe care mi-o rezervau chinuitorii mei: în cătuşe, m-au legat de-a-ndoaselea pe o iapă bătrână şi m-au pus să călăresc astfel în fruntea convoiului, aşa încât ori de câte ori, în drum spre Mngvellir, ne apropiam de-o fermă, câinii mă simţeau şi se adunau lătrând în jurul iepei, împreună cu o ceată de copilandri care chiăiau şi oameni în toată firea care-mi strigau ocări, deşi nimeni nu ştia de ce fărădelege mă făcusem vinovat. Când am ajuns la locul judecăţii, magistraţii n-au

băgat în seamă nici documentul regal, nici recomandarea consiliului Universităţii şi au confirmat vechea sentinţă. Acest lucru a fost cu atât mai greu de suportat, cu cât pretindeau că se află în slujba Maiestăţii Sale, iar printre ei se numărau şi clerici, şi mulţi care se considerau creştini, precum şi unii care, în călătoriile lor la Copenhaga, fuseseră găzduiţi cu generozitate în casa bunului Worm şi se bucuraseră de ajutorul lui chiar şi după ce se întorseseră acasă. Văzusem cu ochii mei scrisorile cu care aceşti falşi prieteni îl copleşeau pe erudit, cerându-i ba să le procure tot felul de lucruri, de la rachiu la haine de duminică, ba să-i pomenească pe la curte, ba să le dea sfaturi în legătură cu hemoroizii care-i chinuiau pe ei sau pe soacrele lor, cu durerile de dinţi ale nevestei şi constipaţia copiilor - toate aceste beteşuguri fiind de fapt consecinţele încercărilor acestor aşa-zişi „nobili" de ţară de a imita viaţa de curte, cu abuzurile şi consumul ei de dulciuri, în Islanda. Nu era de-ajuns că îi cereau să se prefacă a nu băga de seamă lenea odraslelor care, chipurile, studiau la Universitate - cu banii cheltuiţi pe chiolhanurile şi luxul nemaivăzut al unor astfel de capete seci, Biserica ar fi putut întreţine toate mulţimile de cerşetori desculţi care nu primeau nici măcar o bucată de pâine la uşile caselor părinteşti ale tuturor acestor beţivani -, nu, cei mai lipsiţi de ruşine dintre ei se aşteptau ca învăţatul Worm să-şi piardă timpul compunând pentru ei poeme funerare şi înţelegeau

să-i uşureze sarcina lăudându-se în prealabil singuri. în schimbul tuturor acestor binefaceri îi trimiteau cărţi vechi, pietre cu puteri vindecătoare şi alte lucruri care rareori îi parveneau întregi: piei de păsări pline de viermi, patine putrezite, scoici şi ouă sfărâmate sau falsuri grosolane după cristale care te puteau face invizibil. Rectorul Worm şi cu mine, universitarul şi poetul, făceam haz de asemenea gunoaie când mergeam să-l văd. Totuşi accepta acest schimb inegal cu islandezii pentru că, din când în când, se întâmpla să îi trimită şi câte un obiect mai valoros, de pildă o unealtă de vânătoare din fildeş de balenă, veche şi destul de priceput sculptată, ceea ce nu e de mirare având în vedere că era un dar din partea acelui vrednic Magnus Olafsson din Laufâs. Printre corespondenţii lui Ole Worm se numărau, pe lângă falşi prieteni, şi oameni cinstiţi precum rubedeniile mele din Laufâs, dar nici unul din ei nu a făcut parte dintre judecătorii care m-au nedreptăţit în mod vădit pentru a doua oară. Ba mai mult, ura lor părea şi mai înveninată decât prima dată, căci era alimentată de verdictul consiliului Universităţii, care declarase că sentinţa iniţială era greşită şi trebuia revocată. în plus, prietenia mea cu savantul le umpluse inimile de invidie şi spaimă; se temeau că îi voi spune adevărul despre ei şi, asemenea băieţandrului care se pişă pe viţei după ce a fost bătut pentru că arunca cu pietre după vaci, au preferat să-şi sporească ruşinea. Astfel încât mi-au îngreunat sentinţa adăugând

menţiunea că, până în momentul în care cineva se va declara dispus să mă transporte peste graniţă, urma să rămân înlănţuit şi închis în temniţa de la reşedinţa guvernatorului din BessastaSir, în condiţiile în care ştiau prea bine că, la fel ca prima oară, nu se va găsi nici un căpitan care să accepte să mă îmbarce şi voi fi nevoit să-mi sfârşesc zilele în văgăuna aceea întunecată, o perspectivă care îi încânta. Retrăiam astfel coşmarul prin care trecusem cu şase ani în urmă, doar că acum nu-l mai aveam alături pe Brynjolfur Sveinsson, cu blânda lui atingere. În mijlocul strigătelor batjocoritoare ale mulţimii, am fost legat din nou pe spinarea iepei, iar călăul se pregătea s-o îndemne să plece lovind-o peste crupă, când adjunctul guvernatorului, Jens Soffrinson, mai-marele peste BessastaSir, a cerut tăcere. A rugat apoi curtea să se arate milostivă şi să-l scutească de povara de-a găzdui un prizonier atât de urât precum Jonas Pâlmason. Cuvintele lui au fost întâmpinate cu chicoteli şi râsete înăbuşite, însoţite de gesturi, clătinări din cap şi ţâţâieli. însă judecătorii şi-au regăsit curând uzul mâinilor şi, după ce şi-au şters spuma de pe buze, au acceptat cererea şi m-au trimis îndărăt pe insulă.

Şi aici mi-am regăsit soţia, pe SigriSur Î>6r61fsdottir, unde o lăsasem, pe peticul de iarbă-neagră de pe marginea cărării ce ducea la colibă, dar acum nu mai rămăsese din ea decât un maldăr

de zdrenţe negre lăsate în voia vântului şi a ploii. Aruncându-mi poverile la pământ, am alergat la ea, m-am lăsat în genunchi şi am îmbrăţişat-o, strigând:

— Sigga, Sigga!

Dar m-am tras imediat înapoi, căci trupul ei era rece ca un curent de aer într-o galerie. M-am grăbit spre ţărm, agitându-mi braţele şi strigând după ajutor, dar băiatul care mă adusese pe insulă se îndepărtase deja prea mult ca să mă mai poată auzi; aplecat peste vâsle, se desprinsese de ţărmul dinspre nord şi nu m-a văzut sau s-a prefăcut că nu mă vede. M-am întors în fugă la Sigga şi am luat-o în braţe, ţinând-o strâns la piept, dar sub grămada de şaluri nu erau decât oase. Mi-am izbit fruntea cu pumnul: Doamne, o, Doamne! Nemernicul ăla o trădase; nimeni n-a ajutat-o la pregătirile de toamnă, nici nu i-a adus provizii înainte de Crăciun, nici nu s-a interesat cum o duce bătrânica de pe insula Gullbjorn. Le-am urat să ajungă toţi în iad. Şalul îi acoperea faţa; din trăsăturile ei nu se zărea altceva decât buzele strânse şi bărbia încăpăţânată. Am dat încet pânza la o parte; carnea albăstrui-gălbuie era rece ca gheaţa, însă părea neatinsă, în afară de o ramură de cimbru înflorită care-şi croise drum prin obrazul drept. Dar unde-i erau ochii? Mâncaţi de corbi? I-am deschis pleoapele; slavă Domnului, globii oculari erau acolo, pupila neagră, dilatată, mă indusese în eroare. Am plâns. S-a

pornit ploaia, apoi a încetat. Plângeam în continuare, căci acum mă făcusem vinovat şi de moartea ei. S-a lăsat seara şi a început din nou să plouă. Am dus trupul Siggăi în colibă şi l-am întins pe pat, îngenunchind alături şi rugând-o să mă ierte pentru tot ce avusese de pătimit din cauza mea, pentru toate necazurile mari şi mici: pentru încercările la care fusese supusă din pricina cercetărilor mele şi a curiozităţii nestăpânite care mă mâna; pentru mania de a colecţiona orice, care umpluse cuferele noastre cu fructe necunoscute, bucăţi de mică, plante otrăvitoare şi cărţi în limbi pe care nici unul din noi nu le ştia, în timp ce prin cămara de provizii sufla vântul; pentru aiurelile mele despre elfi şi troli; pentru seara în care i-am vorbit cu asprime de faţă cu copiii; pentru planurile mele stupide şi proiectele îngâmfate şi absurde pe care le croiam fără încetare şi care ne-au costat atât de scump; pentru iluzia faimei care ne-a purtat din loc în loc, mereu pe fugă, dintr-un colţ al ţării în altul, pentru a ne afunda într-un puhoi de datorii faţă de cei care ar fi trebuit să ne asigure bunăstarea şi care doar ne-au destrămat căminul. Am implorat-o să mă ierte pentru suferinţele îngrozitore pe care i le-am pricinuit ames- tecându-mă în treburi prea complicate pentru un biet poet, în urma cărora mi-am atras dușmănia unor oameni prea puternici ca să-i pot înfrunta, neştiind că erau

nişte şacali, nu nişte lei, şi pe care doar moartea mea putea să-i mulţumească. Tăcerea care a urmat a fost copleşitoare, neîntreruptă de replica pe care mi-o dădea mereu în ultimii ani, indiferent de ce-i spuneam:

— Aceleaşi prostii din pricina cărora am ajuns aici

!Când auzeam cuvintele acestea, mă dezumflam de tot; replica ei părea să lovească la însăşi rădăcina neputinţei mele. Era adevărat că prostiile mele ne aduseseră aici, ele ne purtaseră de colo-colo. în ciuda voinţei noastre, am fost nevoiţi să poposim în atâtea locuri pe care le-am numit *aici* ferindu-ne din calea duşmanilor, fugind de ghearele poleite cu argint ce se întindeau să ne înşface. Pe mine şi pe toţi cei dragi ai mei. La fiecare pas erau iscoade gata să trădeze un biet vagabond în schimbul unor firimituri azvârlite de cei care îl persecutau cu îndârjire. Ah, Iuda nu s-a bucurat prea mult de câştigul lui, iar remuşcarea l-a chinuit cumplit, dar ticăloşii ăştia nu aveau conştiinţă; se lăudau că au ajutat la arestarea prigonitului Jonas învăţatul pentru propria plăcere şi treizeci de bănuţi de aramă. Disperarea copiilor mei când şi-au văzut tatăl târât prin noroi, bătut cu ciomegele şi pumnii şi pe urmă azvârlit, neajutorat şi cu capul înainte, în

fundul unei temniţe mi-a rămas adânc întipărită în minte. încă le mai aud plânsul plin de jale în timp ce se îmbrăţişau lângă zidurile închisorii, cu urechea lipită de piatră ca să audă glasul tatălui spunându-le că totul va fi bine. De cealaltă parte a zidului, eu mă zvârcoleam în lanţuri, ridicând mâinile spre cer şi strigând:

— Totul va fi bine, dragii mei copii, cu voia Domnului totul va fi bine, când Dumnezeu va auzi rugile voastre şi fierbinţile mele rugăminţi, totul va fi bine.

Numai că lucrurile nu au mers spre bine, ci spre mai rău. Mi-am trecut uşor degetele peste fruntea Siggăi, peste nasul şi obrajii ei, ocolind ramura de cimbru. Ultima oară când am auzit-o spunând „noi" se referea la ea însăşi şi la mine, bătrânul ei tovarăş, doi amărâţi eşuaţi pe insula Gullbjorn. Dar odinioară acest „noi" însemna „noi doi şi cei patru copii ai noştri", apoi „noi şi cei trei copii", apoi „noi şi cei doi copii" şi, în cele din urmă, doar „noi şi GuSmundur cel mic", căci doar fiul cel mare, Palmi GuSmundur, a ajuns la vârsta bărbăţiei, fără doar şi poate mulţumită faptului că a fost botezat după bunul episcop GuSmundur Arason. Fraţii şi sora lui au căzut pe rând sub coasa morţii, vlăstare firave prea curând pălite. Nu te poţi obişnui cu gândul. Oaia aleargă mai repede ca mielul, lebăda se înalţă în zbor cu mai multă uşurinţă decât puiul, peştele străbate apa cu mai mare iuţeală decât plevuşcă, iar pruncii ostenesc mai curând

decât părinţii lor. Tatăl şi mama privesc neputincioşi cum le mor copiii. „Aceleaşi prostii din pricina cărora am ajuns aici!" Cea care rostea acest adevăr amar nu mai e în viaţă, acum „noi" sunt eu singur, iar în ceasul acesta de restrişte aş accepta cu bucurie să mor în locul ei doar ca s-o mai aud spunând o dată „noi". O lacrimă a strălucit în colţul ochiului ei stâng şi pentru o clipă m-a cuprins o fericire nebună: Sigga nu murise, doar leşinase de foame; o s-o îngrijesc, o să-i fac fierturi de ierburi, o să-i încălzesc mâinile amorţite într-ale mele, o s-o ajut să meargă până când îşi va recăpăta puterea - dar apoi lumea s-a întunecat din nou, căci am înţeles că lacrima aceea căzuse din ochii mei în colţul pleoapei sale. SigriSur zăcea pe o parte, cu genunchii strânşi la piept ca-n somn, pentru că aşa înţepenise. M-am urcat în pat în spatele ei şi am luat-o în braţe, sprijinindu-mi obrazul de ceafa ei. Şalul îi mirosea a vuietoare şi a iarbă-roşioară. Am şoptit:

— Iată că te-ai dus acum în împărăţia de dincolo de nori, dincolo de soare şi de lună şi de cer, pe tărâmul unde toate durerile îşi află mângâiere la picioarele lui Hristos, în lumina neînserată a milostivirii Sale. Acolo unde te vor întâmpina copiii, alergând spre mama lor cu braţele deschise...

N-am putut să spun mai mult, la ultimul cuvânt mi s-a pus un nod în gât. Dacă pruncii noştri ar mai fi trăit, acum ar fi fost oameni în putere, având la rândul lor copii. I-ar fi primit în casele lor

pe bunicul Jonas şi pe bunica Sigga, căci cel care a trăit odinioară în pântecul maicii sale şi în inima tatălui său nu poate să le refuze un adăpost la bătrâneţe. Dar n-a fost să fie aşa, nu va fi niciodată. Am simţit cum mă cuprinde o furie cumplită, încleştându-mi pumnii, m-am rugat:

— Milostive Doamne, ia-l pe nemernicul de Petursson Vârcolacul şi dă-mi-l înapoi pe micul Hâkon cel blând ca o fată; ia-l pe Ari Magnusson din Ogur şi dă-mi-o înapoi pe Berglind cea cu mâini de aur, care a moştenit talentul tatălui ei pentru cioplit; Tată ceresc, ia-l pe calomniatorul acela perfid, reverendul GuSmundur Einarsson, şi dă-mi-l înapoi pe micul Klemens, cel cu un ochi verde ca muşchiul şi celălalt albastru; Doamne atotputernic, ia-i pe toţi aceşti netrebnici a căror viaţă, zi după zi, se clădeşte pe cea a victimelor lor şi care se lăfăie pe tronurile şi scaunele lor de judecată, îndopându-se cu carne, cu buzele şiroind de seu de la vitele îngrăşate pe păşuni verzi sub paza grijulie a unor bieţi nevinovaţi cu sufletul curat; care se umflă în pene la gândul că l-au lipsit pe unul de mijloacele cu care îşi câştigă traiul, pe alta de sprijinul stâlpului casei, lău- dându-se singuri atunci când pot vorbi printre îmbucăturile obţinute prin câştiguri necinstite; care trăiesc ani lungi, bucurându-se de rodul faptelor mişeleşti pe care le-au săvârşit de-a lungul vieţii cu binecuvântarea epis- copilor şi convinşi că aceste fapte de ruşine, ce li se par o merituoasă trudă „în via Domnului", le vor asigura un loc în Rai; Doamne atotmilostive, ia-i şi fă ce vrei

cu ei, dar dă-mi-o înapoi pe SigriSur i>6r61fsdottir, o femeie credincioasă, soţie iubitoare şi mamă bună, care n-a cerut niciodată nimic pentru sine, ci s-a rugat pentru mântuirea şi bunăstarea celor cunoscuţi şi necunoscuţi deopotrivă.

Aceste blesteme cumplite curgeau de pe buzele mele ca un şuvoi. Erau atât de otrăvite, încât atunci când mi-am venit în fire, am sperat că Domnul, în marea Sa înţelepciune şi cunoscând slăbiciunea omului, se va preface că urechile Lui care aud totul au fost astupate în acest ceas întunecat. Până acum nu şi-a clătinat toiagul mâniei asupra capului meu - şi ce-ar mai putea să-mi facă? Am luat mâinile ofilite ale Siggăi într-ale mele, pipăind fiecare falangă şi tendón, mângâindu-i oasele cu buricele degetelor, simţind cum i se topise carnea de sub piele, căci suferise îndelung de foame înainte de-a muri. în ciuda încercărilor mele de-a o convinge să plece, insistase să rămână pe insulă. Dar cum ar fi putut o femeie singură să supravieţuiască unei ierni pe stânca asta blestemată? Nici măcar SigriSur í>órólfsdóttir cea descurcăreaţă n-ar fi fost în stare. Şi cine ştie ce se va alege şi de mine? îşi încleştase mâinile în ceasul morţii şi am simţit, pipăind cu arătătorul, că strângea ceva. M-am ridicat într-un cot; din pumnul ei închis se ţtea un petic de pânză maronie înfăşurată în jurul unui dar primit de la prietenul nostru Peter Timonierul, duhovnicul şi cârmaciul balenierei Nuestra Señora del Carmen. Era o sfântă

relicvă: patru aşchii de lemn cât unghia, de nuanţă stacojie.

CORABIA ZBURĂTOARE: *un eveniment ciudat s-a petrecut în ţinuturile de la apus: o frânghie cu o ancoră la capăt a căzut din cer şi s-a prins între dalele bisericii. întreaga congregaţie a văzut-o şi a pipăit-o la ieşirea de la liturghie. După un timp, un bărbat a coborât pe frânghie şi a încercat să desprindă ancora, dar când oamenii l-au atins, şi-a pierdut vlaga asemenea unui peşte pe uscat şi semnele morţii au început a se vedea pe el. Pastorul le-a interzis tuturor să-l mai atingă şi a cerut să fie desprinsă ancora. De îndată, totul - bărbat, frânghie şi ancoră - a fost ridicat în văzduh şi a pierit pe vecie*

.S-au apropiat plutind pe valuri ca nişte catedrale sub pânzele albe; nave ale Bisericii pornite dinspre sud, cu steaguri şi drapele creştine fluturând pe cele trei catarge, cu prora împodobită cu figuri meşteşugit pictate, privind amenințător spre orice monstru marin care ar fi cutezat să se apropie de ele, cu cruci sculptate pe margini şi o statuie a Fecioarei Maria la pupa, cu braţele întinse într-o îmbrăţişare maternă care cuprindea atât vasul, cât şi echipajul. Pe flancuri erau pictate numele celor mai sfinte şi mai puternice biserici din ţinuturile lor: Nuestra Señora de la Paz, Nuestra Señora de la Estrella şi Nuestra Señora de la Inmaculada Concepción, iar când bătea vântul dinspre mare, se auzea clopotul de pe vas intonând:

— Pace, stea, imaculată... Pace, stea...

SigriSur şi cu mine eram la Litla-Vik de numai două luni când le-am văzut apropiindu-se de ţărm. La începutul primăverii lui 1613. SigriSur se îngrijea de oi, eu eram în atelier, unde ar fi trebuit să cioplesc o poveste în imagini pe un corn de taur, o comandă ce îmi fusese deja plătită şi pe care ar fi trebuit s-o termin de mult, dar unde, în realitate, mă chinuiam să descifrez o culegere de *Fabule* ale lui Esop în germană. Pâlmi GuSmundur se juca în prag, încercând să clădească nişte oase pe care le vopsisem în culori diferite ca să îl amuz. Sigga a venit în goană, l-a luat în braţe şi m-a chemat să văd ceva extraordinar. Am urcat pe colina de lângă fermă şi ne-am dus mâna streaşină la ochi.

Priveliştea era cu adevărat extraordinară, nu încăpea nici o îndoială. Ridicând din sprâncene, m-am uitat întrebător spre Sigga, care mi-a răspuns cu un zâmbet visător. Simţeam o mare uşurare, căci nu voise să se mute de la Olafseyjar - cu toate că timpul pe care l-am petrecut acolo nu i-a făcut prea mare plăcere, mai ales după ce localnicii au refuzat pe nedrept să-mi plătească preţul pe care mi-l datorau pentru că-i scăpa- sem de fantoma lui Geirmundur Piele-de-Drac, pretextând, fără nici un temei, că promisesem să găsesc şi comoara ascunsă de acesta -, însă o convinsesem că ne va fi mai bine în locul unde eram cel mai cunoscut, adică în ţinutul meu de baştină, Strandir, mărginit la apus de coasta Snjâfjoll. Da, minunatul spectacol din mijlocul mării era un semn bun pentru şederea noastră aici. Dar când a devenit limpede că splendidele corăbii se pierdeau din vedere, ocolind promontoriul spre fiordul învecinat, am hotărât ca a doua zi de dimineaţă să ne luăm pe urmele lor. Am pornit călare pe nişte cai împrumutaţi de la gazdele noastre; pe Palmi GuSmundur îl ţineam în faţa mea în şa. Caii, care parcă ne simţeau nerăbdarea de-a vedea corăbiile, înaintau ca vântul; în scurtă vreme am ajuns la ReykjafjorSur. Imediat am fost cuprinşi de presimţiri rele. Peste tot ardeau focuri, iar când ne-am apropiat de fermă, am văzut că tot ce putea fi mutat fusese clădit grămadă şi transformat în rug. Clădirile erau goale şi se vedea că fuseseră părăsite în mare grabă, căci bucătăria era plină de cioburi

de oale şi străchini sparte, iar o sumedenie de alte mărunţişuri zăceau risipite prin camera mare şi pe coridoare. Totul părea să indice că frumoasele corăbii navigau sub pavilioane false şi că sosirea lor le adusese localnicilor ruină şi robie. SigriSur rămăsese în şa, înţepenită de groază, Palmi GuSmundur îşi ascunsese faţa la pieptul meu, iar eu mă luptam să-mi stăpânesc lacrimile - nu de teamă, ci pentru că această călătorie a noastră părea să se sfârşească atât de prost. Am hotărât să ne întoarcem. Dar atunci Palmi GuSmundur a izbucnit în râs. Arătând spre panta dealului, a spus printre hohote:

— Se omules calaghios...!

Şi, într-adevăr, în mijlocul fâneţei de pe coastă se zărea un fel de boccea alburie aducând a om, cu braţe şi picioare, dar parcă puse invers. Am descălecat, i-am dat lui SigriSur copilul şi m-am dus să mă uit mai îndeaproape la ciudata arătare, care s-a dovedit a fi o bătrânică ce-şi prinsese juponul într-un colţ de piatră pe când încerca să treacă peste zid. Rămăsese atârnată acolo, cu picioarele în sus, o zi întreagă. Am ajutat-o să se desprindă şi să se pună pe picioare, după care, de îndată ce şi-a mai venit în fire, ne-a spus ce se petrecuse la ferma acum distrusă şi abandonată. Localnicii intraseră în panică la vederea corăbiilor care se apropiau şi, pentru ca presupuşii piraţi să nu găsească nimic bun de jefuit, au distrus tot ce-au putut, au dat foc bunurilor pe care le aveau sau le-au azvârlit în

mlaştini, apoi au fugit să se ascundă prin stâncării şi pe platouri. Atât de mare le era spaima, încât pe ea o lăsaseră în urmă, atârnată cu capul în jos ca o cămaşă de noapte pusă la uscat pe sârmă. La întrebările noastre, bătrânica a răspuns că era aproape sigură, deşi îi văzuse doar de-a-ndoaselea, că aşa-zişii piraţi îşi continuaseră drumul către sud, spre SteingrimsfjorSur. Aceasta a fost prima ocazie de a vedea în ce măsură marile galioane îi puteau înspăimânta pe vecinii noştri din ţinut, în aceeaşi seară, pe la nouă, am coborât de pe pantele înverzite în valea Selârdalur. Splendidul vas era ancorat în mijlocul fiordului, sub ochii noştri. Pe fâneaţa reverendului Olafur din StaSur se vedea un cort dinspre care răzbătea un miros îmbietor de carne friptă, împreună cu o muzică veselă şi zgomot de voci vorbind într-o limbă străină. Erau nişte pescari din Ţara Bascilor, care veniseră din Spania să-şi încerce norocul la vânat balene în fiordurile islandeze. în săptămânile următoare, nou-veniţii s-au apucat să ridice o mică aşezare de pescari. Se părea că vasele adăpostiseră în pântecele lor un sat întreg, căci cât ai clipi din ochi au apărut un port şi o fierărie, s-au ridicat colibe în care se gătea şi se spăla, ateliere de făcut cherestea şi funii şi cuptoare pentru pregătit uleiul, construite din cărămizi cu o formă surprinzător de regulată. Am trecut adeseori pe la reverendul Olafur ca să văd cum pescuiau şi pregăteau uleiul. Pastorul, care se înţelegea bine cu pescarii, le-a arătat cu dragă inimă cele mai bune

locuri, pentru că, zicea el, ne făceau un bine împuţinând aceşti monştri, mai ales de când islandezii înşişi îşi pierduseră îndemânarea la mânuit harponul. Era o adevărată plăcere să vezi cu câtă pricepere omorau bascii balenele, folosind o combinaţie de viclenie, curaj şi îndemânare de invidiat. Noi, cei rămaşi la ţărm, ne veseleam adeseori urmărind cum bărcile pescarilor suiau pe crestele înroşite şi înspumate ale valurilor, în timp ce titanii mărilor se zvârcoleau în propriul sânge. Prin ţinut s-a răspândit repede vestea că spaniolii nu foloseau decât grăsimea balenelor, iar nătângii care ajunseseră la sapă de lemn distrugându-şi singuri fermele atunci când zăriseră corăbiile au început să se adune în jurul aşezării lor. Pescarii s-au arătat foarte generoşi, acceptând să le vândă carnea în schimbul unor mărunţişuri - ciorapi de lână şi nasturi din os - pe care localnicii le dădeau la schimb, cu preotul servind drept intermediar al acestui comerţ care le-a salvat viaţa bieţilor amărâţi. însă evenimentul cel mai important a fost vizita noului prefect din VestfirSir, tânărul Ari Magnusson, care îşi făcuse studiile la Hamburg. După ce a cercetat aşezarea şi a stat de vorbă cu străinii şi cu localnicii, interesându-se de activităţile lor, a căzut la înţelegere cu căpitanul flotei basce, Senor Juan de Argaratte, asupra unei taxe de o zecime din fiecare captură, plătită fie în ulei de balenă, fie cu echivalentul acestuia în argint. Era o înţelegere convenabilă pentru ambele părţi, dar

spaniolii au încredinţat permisul spre păstrare preotului din StaSur, pentru cazul în care flota avea să fie condusă în anii următori de alţi căpitani, în vara aceea au fost vânate şaptesprezece balene, iar pescarii s-au arătat foarte mulţumiţi. La sfârşitul lui septembrie, de praznicul Sfântului Arhanghel Mihail, au desfăcut bucată cu bucată aşezarea temporară şi au ridicat pânzele. Au ajuns acasă cu bine, iar călătoria lor a fost sărbătorită în toată Ţara Bascilor, unde s-a răspândit cu iuţeală vestea că în oceanele îngheţate din preajma coastelor Islandei se găsesc balene din belşug. în mai 1614, douăzeci şi şase de baleniere au pornit pe mare din diferite aşezări din nordul Spaniei, dar, în urma unor atacuri ale corsarilor englezi, doar zece au ajuns la destinaţie. La fel ca înainte, pescarii şi-au instalat tabăra şi cuptoarele pentru ulei la SteingrimsfjorSur; alţii s-au aşezat mai spre nord, în golfurile şi limanurile peninsulei VestfirSir. Relaţiile cu localnicii au rămas la fel de prietenoase, comerţul a înflorit, iar aprovizionarea mergea bine de ambele părţi. Fermierii, care aveau mai multe bunuri de dat la schimb decât în anul dinainte, au pus deoparte suficientă carne de balenă pentru iarnă, uscată sau în saramură, iar spaniolii au primit drept plată viţei şi oi vii, lapte şi unt proaspăt. Dar apoi reverendul Ólafur din StaSur a murit. înmormântarea lui a fost o ceremonie memorabilă. Slujba care a avut loc în biserica unde slujise a fost una protestantă, însă afară bascii au ţinut şi ei o

liturghie catolică în memoria binefăcătorului lor, sub conducerea lui Peter Timonierul, un francez de pe Nuestra Señora del Carmen, vasul căpitanului Juan Argaratte, care mi-a dat voie să asist. Totuşi, cum asemenea ritualuri papistaşe şi păgâne nu se mai văzuseră în Islanda de o viaţă de om, slujba a fost primită cu un amestec de indignare şi teamă. între biserică şi tabără era un du-te-vino neîntrerupt. Pretextând o chemare a naturii, localnicii se ghemuiau lângă zidul cimitirului, cu pantalonii în vine; în răstimpul neobişnuit de lung cât le lua să-şi facă nevoile, ochii lor urmăreau cu aviditate spectacolul liturghiei papistaşe. După care intrau, cutremurându-se, în biserică şi le porunceau femeilor şi copiilor să nu cumva să iasă, ca să nu se sminteaască văzând ce fac ereticii. Dar nu toată suflarea venise la StaSur ca să-l însoţească pe ultimul drum pe reverendul Ólafur, păstrătorul păcii. în timp ce din cădelniţa preotului catolic se înălţau nori de fum înmiresmat, câţiva fermieri s-au strecurat într-un mic golf aflat la oarecare depărtare ca să fure carnea unei balene pe jumătate jupuite pe care bascii o trăseseră pe plajă. Acest incident a pus capăt bunelor relaţii şi, în afara prefectului din Ogur, nu mai rămăsese nimeni care să ţină în frâu mulţimea. însă acesta n-a luat în seamă protestele căpitanilor cu privire la furtul cărnii şi i-a tratat drept „păgâni mincinoşi", căci pusese la cale un plan prin care să profite de pe urma lor încă şi mai mult decât înainte. în iarna

care avea să vină, Ari Magnusson intenţiona s-o ceară în căsătorie pe Kristin, fiica episcopului GuSbrandur din Holar, iar pentru a se arăta vrednic de ea avea nevoie să-şi sporească serios veniturile. Demnitatea de prefect îi adusese mai puţine câştiguri decât se aşteptase şi, cu toate că taxa pe care o încasa de pe urma pescuitului de balene era considerabilă, profitul astfel obţinut nu ajungea. Prin urmare, mai-marele din Ogur a pus capăt schimburilor comerciale cu pescarii de balene, sub cuvânt că activitatea lor era interzisă prin- tr-un decret regal pe care el însuşi îl încălcase atunci când le acordase permisul. în acelaşi timp, a început să răspândească tot felul de zvonuri despre purtarea lor trufaşă. Pentru călătoria de întoarcere, pescarii au fost nevoiţi să-şi cumpere proviziile numai de la el. Carnea de balenă pe care a primit-o în schimbul oilor, laptelui şi untului a vândut-o apoi localnicilor la un preţ mult mai mare decât acela pe care îl cereau pescarii, iar acest comerţ a nemulţumit pe toată lumea, mai puţin pe el.

Un baros, trei cuie, un trunchi de copac şi o bârnă orizontală. Oare când s-a întâmplat pentru prima oară ca un meşter tâmplar să învârtă între degete un cui şi, privind la ciocanul care-i atârna la cingătoare, să vadă în faţă nu obiectul pe care trebuia să-l făurească, ci pe fratele său răstignit pe cruce? Cărui pescar i-a venit mai întâi ideea să străpungă carnea unui om cu cârlige mari şi mici?

Care fierar, scoţând cleştii înroşiţi în foc, a simţit primul nevoia de a strivi cu ei sânul surorii sale? Care samsar de cai a avut ideea strălucită de a pune biciul pe spinarea propriului comis sau de a-şi împrumuta armăsarii încă neîmblânziţi magistraţilor pentru a-i folosi să smulgă membrele unor condamnaţi legaţi de vii între aceştia? Ce naturalist vede focul şi apa ca pe nişte căi de a îneca şi-a arde oameni sau vântul şi plantele ca pe nişte mijloace de a-i omorî prin însetare ori otrăvire? Cine s-a gândit mai întâi să se folosească de unelte ca de nişte instrumente de tortură? Cum se face că toate aceste obiecte utile se transformă cu atâta uşurinţă în mâna unui om în arme ucigătoare? De ce un cuţit nu poate fi folosit doar la cioplit lemnul, la tăiat carnea de oaie şi la scos rădăcini de angelică? De ce lama ascuţită îşi găseşte invariabil drumul spre beregata unui semen? Şi cum se poate ca aceste arme însângerate să-şi reia apoi vechea întrebuinţare? Nimeni nu ştie, iar eu mai puţin decât alţii. Astăzi găseşti în Strandir unelte de care nu ne putem lipsi în viaţa de zi cu zi, dar care cu douăzeci şi doi de ani în urmă au fost folosite pentru a săvârşi atrocităţi cumplite, asemenea celor care se slujeau de ele. Daltă, burghiu, topor, târnăcop, cazma, toate au devenit arme în mâinile lor. Soarta îngrozitoare a prietenilor basci mi-a rămas în minte ca o succesiune de imagini arzătoare asemenea flăcărilor dintr-un

cuptor. Dând la o parte învelitoarea din piei de oaie, mă rostogolesc din pat pe podeaua bucătăriei, apoi mă ridic cu greu şi ies în goană din colibă, îmbrăcat doar în cămaşă şi izmene. Noaptea de iarnă mă loveşte ca o palmă îngheţată şi, pentru o clipă fericită, amintirile care mă ard se depărtează. Dar iarăşi se încing cu o forţă înzecită şi, pe fundalul acelor scene de insuportabilă oroare, se aud versurile *Baladei spaniole* pe care prietenul meu Lâfi Vrăjitorul a compus-o în primele zile ale lui 1615 la îndemnul lui Ari Magnusson, care şi-a trimis apoi poetul să recite această infernală născocire pe la petrecerile din întreg ţinutul. Iată ce recita Lâfi cu vocea lui scârţâită, insistentă, sugân- du-şi dinţii stricaţi după fiecare vers:

Vin la noi străinii puşi pe jefuit, ca să ne răpească ce-am agonisit: turme, păsări, vite, banul cel muncit.
Viscolul când urlă, gerul când se lasă, nu-i nici firimitură de pâine pe masă; unt, peşte, făină, ne iau tot din casă.
*Ţinându-ne plânsul, privim în tăcere, copleşiţi de ură, spaimă şi durere, cum se pleacă totul sub a lor putere.*Mai-marele din Ogur s-a folosit, aşadar, de bietul Lâfi ca să aţâţe flăcările spaimei şi urii localnicilor faţă de spanioli. Dacă balenierele aveau să revină vreodată în VestfirSir, singurul om cu care puteau face comerţ era tiranul însuşi. Aceste versuri provocatoare au

fost recitate de atâtea ori, încât la venirea verii oamenii ajunseseră să se încreadă în conţinutul lor mai abitir decât în propriile amintiri despre relaţiile cordiale cu eroii de peste mări. Şi iată că, în primele zile ale lui iunie, trei baleniere au tras la ţărm după o călătorie primejdioasă pe marea care, în ciuda anotimpului anunţat de calendar, era încă plină de gheţari plutitori. La început s-a mai găsit câte un fermier care să facă schimburi cu pescarii, dar asta n-a durat prea mult, căci Ari Magnússon mergea peste tot, adulmecând oalele de pe foc, iar mirosul cărnii de balenă era uşor de recunoscut. Domingo de Arguirre şi Esteban de Tellaria, căpitanii celor două vase mai mici, cunoscuseră cu siguranţă şi condiţii mai vitrege în timpul şederii lor pe Jan Mayen. Dar cel de-al treilea era la prima sa călătorie în Islanda şi nu înţelegea de ce atât tovarăşii săi, cât şi ţăranii supuşi de prin partea locului trebuiau să respecte interdicţia prefectului. Numele acestui căpitan era Martinus de Villefranca - un tânăr de mare viitor, care preluase comanda corăbiei Nuestra Señora del Carmen. îl avea drept ajutor pe bunul meu prieten Peter Timonierul, dar, în ciuda avertismentelor acestuia, nu încape îndoială c-a acceptat din când în când să facă schimburi cu câte un păstor de pe coastă. Martinus era nu doar un bărbat foarte arătos, ci şi un om plin de curaj şi făcea ceea ce nici un alt căpitan nu mai făcuse: îşi însoţea oamenii pe bărcile de pescuit. Vara s-a scurs astfel, cu schimburi modeste, pescuit

fără spor şi nenumărate accidente. însă adevăratul efect al deciziei prefectului din Ógur s-a arătat în toamnă, când balenierele s-au pregătit să ia calea de întoarcere spre Ţara Bascilor cu puţina lor pradă. Vremea era deja iernatică, o pânză de gheaţă acoperea suprafaţa fiordului şi de săptămâni întregi cerul rămăsese întunecat din zori şi până la asfinţit. Mă îndepărtez de uşa colibei înotând prin zăpadă, abandonând adăpostul precar pe care pereţii acesteia mi-l oferă în calea vântului ce bate dinspre nord, şi mă îndrept către poalele colinei, unde viscolul suflă cu şi mai multă putere, dar tot nu ajunge ca să stingă flăcările acestui coşmar. Pe dinafară sunt îngheţat, pe dinăuntru mă mistuie focul. Pe nouăsprezece septembrie, în marţea de după sărbătoarea Sfântului Apostol Matei, balenierele s-au adunat în golful cunoscut acum sub numele de ReykjafjorSur, Fiordul înceţoşat, dar care atunci se chema SkrimslafjorSur, Fiordul Monstrului. Acolo, căpitanii şi-au împărţit încărcătura şi s-au pregătit pentru drumul de întoarcere spre casă. Cu toate că prada nu era la fel de bună ca în alţi ani, pescarii se bucurau că sezonul de pescuit se încheiase şi cântecele lor au răzbătut spre ţărm până în zori. Dar apoi vântul s-a înteţit şi s-a stârnit o furtună puternică. în timpul nopţii, aisbergurile se adunaseră în calea corăbiilor lui Esteban şi Domingo şi, înainte ca aceştia să poată lua măsuri, navele au rupt ancora şi au fost împinse de gheţari spre stânci, unde s-au lovit una

de alta. însă experienţa celor doi căpitani şi-a spus cuvântul, iar aceştia au reuşit să se desprindă şi să iasă în larg. La rândul său, tânărul Martinus a izbutit să ridice ancora şi să se îndrepte spre gura fiordului, dar acolo a trebuit să se declare învins şi să lase vasul să plutească în voia vântului sălbatic, care l-a purtat spre o plajă stâncoasă unde s-a clătinat un timp în apa joasă de la ţărm până când chila de lemn a cedat şi s-a despicat cu un trosnet. Cârma s-a rupt, apoi apa a început să pătrundă prin spărturile din chilă. Scoţându-şi cărţuliile de rugăciuni, membrii echipajului au început să se roage cu lacrimi. Când vestea despre accident a ajuns la urechile lui Ari din Ogur, acesta a pus să se sune goarna pentru bătălie împotriva naufragiaţilor, cerându-le ţăranilor să participe cu propriile arme şi promiţându-le în schimb o parte din pradă pentru fiecare duşman răpus. Dintre toţi cei din Strandir, doar eu am refuzat să mă alătur, spunând că am treburi urgente în sud, în peninsula Snaefellsnes, şi că prefer să plătesc taxa cuvenită pentru neprezentare mai degrabă decât să nu-mi ţin cuvântul faţă de cel care mă aşteaptă acolo. N-am avut destul curaj să spun sus şi tare că această expediţie e o crimă josnică, dar chiar şi aşa refuzul meu de a-i însoţi a fost de ajuns pentru a-mi atrage ameninţările şi blestemele prefectului, care a avut grijă după aceea să facă în aşa fel încât să se adevereacă toate. Ari ar fi pus să fiu omorât pe loc dacă ar fi ştiut că, după moartea reverendului

Olafur, devenisem păstrătorul contractului încheiat de el cu spaniolii, pe care mai întâi îi înşelase cu vicleşugurile lui, iar acum voia să-i ucidă şi să-i jefuiască. în timp ce bascii încercau să ajungă la ţărm, unii înotând printre rămăşiţele epavei, alţii târându-se pe gheaţă şi pe stâncile ascuţite, ţăranii s-au înarmat cu uneltele pe care le aveau la îndemână şi au pornit împotriva naufragiaţilor. L-au prins mai întâi pe Peter Timonierul, care, împreună cu un mic grup de marinari, căutase adăpost într-o colibă de pescari abandonată. Acolo au fost surprinşi în somn; capul lui Peter se odihnea pe o psaltire când a fost sfărâmat de o lovitură de ciocan; apoi un cuţit i-a străpuns inima, ieşindu-i prin spate. Alături de el dormea Lazarus, un ins voinic care, auzind zgomotul înfundat al izbiturii, s-a trezit şi a încercat să fugă. Cu tendoanele tăiate în dosul genunchilor, a căzut la pământ şi toţi cei din preajmă s-au năpustit asupra lui, dar chiar şi aşa au avut mult de furcă până să-l răpună. într-o încăpere alăturată l-au găsit pe bărbierul echipajului, împreună cu alţi doi matrozi; au fost măcuiţi toţi trei. Trupurile morţilor au fost despuiate de veşminte şi întinse pe nişte năsălii improvizate. Atunci vajnicii războinici au văzut la pieptul lui Peter două obiecte, micul relicvar şi crucifixul, despre care au crezut că sunt unelte vrăjitoreşti; în ciuda faptului că acestea nu păreau să aibă vreo putere, din moment ce nu reuşiseră să-şi salveze de la moarte posesorul, nimeni n-a îndrăznit să le

atingă. Morţii au fost căraţi apoi la marginea unei stânci, unde, însângeraţi şi goi, au fost legaţi laolaltă şi aruncaţi în mare ca nişte păgâni, nu ca nişte bieţi creştini nevinovaţi. Un fulger de forma unei săbii a lovit coasta muntelui, iar comandantul a declarat că acesta este un semn al victoriei. După ce a străbătut îndărăt golful, pe o furtună atât de cumplită, încât bărcile de-abia se puteau ţine la suprafaţă, mulţimea întărâtată a tăbărât asupra fermei părăsite unde se adăpostise Martinus de Villefranca. Acesta putea fi zărit pe fereastră stând lângă foc împreună cu câţiva dintre oamenii lui, în timp ce restul erau adunaţi în încăperea principală, în jurul unui foc mai mare la care îşi uscau hainele. Prefectul a pus oameni care să păzească toate uşile şi ferestrele, apoi a poruncit să se tragă înăuntru focuri de armă. Din interior s-a auzit vocea lui Martinus, strigând că nu ştia că fărădelegile lui şi-ale oamenilor săi erau atât de mari, încât meritau să fie împuşcaţi ca nişte câini. Printre atacatori se număra şi preotul din Snjâfjoll, pastorul Jon „Tatăl-Strigoiului", căruia i s-a cerut să i se adreseze căpitanului în latină. După parlamentări, Martinus a ieşit din casă, în genunchi şi cu mâinile deasupra capului, mulţumindu-i printre lacrimi lui Ari Magnusson că le cruţase viaţa. Pe când rostea aceste cuvinte, unul dintre atacatori s-a năpustit asupra lui cu un topor şi a încercat să-i taie capul, dar l-a nimerit în claviculă, făcându-i doar o rană uşoară. Martinus s-a ferit din calea armei şi a luat-o

la goană spre mare. De la distanţă părea să stea
întins pe valuri şi să-şi lovească, pe rând, ba capul,
ba coapsa; înota când pe burtă, când pe spate, cu
braţele rotindu-se prin aer şi capul întors într-o
parte şi-n alta. După îndelungi discuţii, în urmărirea
acestui viking a fost trimisă o barcă încărcată cu
oameni, arme şi pietre. Văzându-i, Martinus a înotat
tot mai departe spre larg, cântând în latină.
Priceperea lui la cântat li s-a părut multora
uimitoare. Cei din barcă îl urmăreau cu o hotărâre
îndârjită, dar căpitanul înota ca o focă sau ca un
peşte; unul dintre atacatori s-a lăudat totuşi că l-a
lovit cu o suliţă în timp ce se cufunda pe sub chilă.
Doar atunci când băiatul unui fermier a reuşit să-l
izbească în frunte cu o piatră au început să-l lase
puterile. A fost adus la ţărm şi dezbrăcat de haine.
Pe când zăcea gol pe nisip, cu ochii închişi şi
gemând de durere, unul dintre eroii acestei bătălii l-
a lovit cu cuţitul, despicându-l de la piept până la
vintre. Martinus s-a zbătut violent, s-a ghemuit, apoi
a izbutit să se ridice în patru labe, dar măruntaiele i
s-au revărsat pe nisip şi a căzut nemişcat.
Adunătura pusă pe măcel s-a cutremurat de râs şi
mulţi s-au înghesuit să vadă priveliştea, însă nu se
distingea nimic, căci totul era înecat în sânge. în
cele din urmă, corpul ciopârţit a fost azvârlit în
mare. în momentul acela furtuna s-a potolit, fapt pe
care localnicii l-au pus pe seama puterilor oculte ale
trupului acestui mag străin. Apoi a urmat ultimul
asalt împotriva bascilor încă în viaţă şi, în sfârşit,

din echipajul de pe Nuestra Señora del Carmen n-a mai rămas nimeni care să ceară îndurare. La toate uşile şi ferestrele fermei au fost puse santinele şi în acoperişul căptuşit cu brazde înierbate s-a făcut o gaură. Fratele mai mic al prefectului s-a suit pe acoperiş şi i-a împuşcat unul câte unul cu pistolul. în timp ce unul cădea, ceilalţi încercau să se ascundă prin unghere şi pe sub paturi, drept pentru care un alt om a fost trimis înăuntru, înarmat cu o furcă, pentru a-i scoate de acolo şi a-i mâna spre mijlocul încăperii, unde puteau fi împuşcaţi mai uşor. Bătălia a încetat odată cu moartea ultimului spaniol, până şi a celui mai puternic dintre ei, de care mulţi se temuseră, gândindu-se că va fi greu de răpus chiar şi neînarmat cum era. La urmă, când atacatorii credeau că le făcuseră de petrecanie tuturor, au dat peste Martin cel sărac cu duhul, dogarul de pe Nuestra Señora del Carmen, care se ascunsese în grajd şi-şi petrecuse toată noaptea întins în iesle. Pe cel care-l găsise nu l-a lăsat inima să-l ucidă şi l-a condus afară, în faţa tovarăşilor săi. Bietul de el a îngenuncheat înaintea lor, bălmăjind „Christus, Christus" şi implorând să i se cruţe viaţa, iar Ari Magnússon a decis să fie luat prizonier, dar să i se arate îndurare. însă cei puşi să-l păzească, în loc să-l ducă de acolo, l-au împins în mijlocul mulţimii, unde cineva l-a lovit în frunte cu un vătrai, iar altul l-a izbit în ceafă cu o lopată de curăţat bălegarul, omorându-l pe loc. Moartea lui Martin cel sărac cu duhul a marcat sfârşitul bătăliei; victoria

era de partea haitei din Ogur. Acum războinicii erau nerăbdători să-şi împartă prada promisă, dar iată că înţelegerea iniţială a căzut: prefectul a declarat că toate bunurile de valoare rămase pe epavă sau purtate de valuri la mal sunt proprietatea coroanei şi nimeni nu are dreptul să le atingă, în afară de el. Ţăranii puteau păstra hainele pătate de sânge ale pescarilor, dar cufărul mare şi greu al lui Martinus şi alte obiecte recuperate în urma naufragiului aveau să fie duse la Ogur. La fel ca înainte, trupurile goale ale celor ucişi au fost aruncate în mare, după ce au fost mai întâi batjocorite în fel şi chip, căci prefectul le dăduse voie oamenilor săi să facă tot ce pofteau. Drept pentru care spaniolii au fost castraţi, li s-au scos ochii, li s-au tăiat beregata şi urechile şi li s-a străpuns pântecul. Apoi au fost legaţi laolaltă cu funii trecute prin grumaz şi prin coapse, asemenea unor peşti înşiraţi la uscat, dar marea îi aducea mereu la ţărm, deşi erau azvârliţi în valuri tot mai departe, căci localnicilor li se interzisese să-i îngroape sau să-i acopere cu pietre sub ameninţarea biciului sau a confiscării tuturor bunurilor. Până şi numele locului unde s-a petrecut măcelul a fost schimbat cu unul mai rău, pentru că frumuseţea peisajului nu-i impresiona câtuşi de puţin pe cei care le veniseră de hac pescarilor basci: valea ce mai înainte se chemase UnaSsdalur sau Valea încântărilor avea să se numească de acum înainte doar Dalur, Valea. Solvellir, Câmpiile însorite, au devenit HarSbalar, Păşunile Stâncoase.

Bjartifoss, Cascada Luminoasă, se va chema Magrifoss, Cascada Săracă. Coasta stâncoasă cu şei înflorite care odinioară purta numele de Coasta însorită a devenit Stânca Neagră. Iar promontoriului cunoscut altădată drept al Bărcii, localnicii din Ogur îi spun acum Obotatangi, Promontoriul Fărădelegilor, căci acesta a fost locul unde valurile au adus la ţărm majoritatea trupurilor care au plutit acolo, în preajma debarcaderului lui Ari Magnusson, un răstimp îndelungat, spre bucuria păsărilor de pradă şi ca avertisment pentru supuşii prefectului. Vai mie, acestea sunt viziunile de coşmar care îl îndeamnă pe un biet bătrân să-şi părăsească adăpostul doar în cămaşă şi izmene şi să iasă din colibă, în bătaia viscolului, în cea mai întunecată noapte a anului. Dar degeaba, îngrozitoarele imagini refuză să dispară.

ACUL OTRĂVIT: *o creatură periculoasă, subţire ca un fir de pai, care trăieşte în nisipul de pe ţărm. Se ascunde adeseori printre algele ude, unde se zvârcoleşte ca un vierme, iar înţepătura ei străpunge pielea ca un ac. Se ştie că a pricinuit în numeroase rânduri moartea năprasnică a copiilor ieşiţi să culeagă alge.*

înot. înot cu mişcări puternice ale braţelor, aproape de suprafaţa apei, iar lumina lunii îmi străluceşte pe umerii uzi atunci când se ivesc pentru o clipă dintre valuri.

întorc capul ba într-o parte, ba în alta, inspirând peste umărul stâng, expirând peste cel drept. Izbesc apa cu picioarele, ridicând jerbe de spumă; nori de

stropi îmi înconjoară gleznele. Am ajuns la mijlocul fiordului, în faţa mea se deschide largul mării; de ambele părţi, crestele acoperite cu zăpadă domină plajele negre şi stâncoase. în spate, peste mugetul mării, aud chemări şi strigăte, dar nu pot încetini ritmul, nu am timp să mă opresc şi să văd la ce distanţă se află barca urmăritorilor mei. Apa e rece, curentul puternic ba mă poartă cu iuţeală înainte, ba mă trage puternic îndărăt - trebuie să ştiu dacă am vreo şansă să ajung la ţărm înaintea lor. Mă opresc şi bat apa; urmăritorii mei sunt într-o barcă cu opt vâsle, fiecare mânuită de câte un vâslaş, iar alţi cinci se uită după mine, doi la pupa, trei la prora, toţi înarmaţi cu pietre în afară de bărbatul impunător care stă lângă catarg, în picioare, deşi barca se clatină pe valuri. Acesta, Ari Magnusson din Ogur, este cel care îi conduce, cu mâna încleştată pe un harpon furat. Cămaşa mea albă străluceşte în lumină în timp ce mă întorc pe burtă şi mă apuc iarăşi să înot. Din barcă răsună un strigăt triumfător, iar în clipa următoare pietrele încep să plouă în jurul meu. Una mă izbeşte în umărul drept cu o bufnitură, însă din cauza frigului nu simt durerea. Nu am unde să mă duc decât în jos. îmi umplu plămânii cu aer şi mă scufund. Zgomotele lumii încetează deodată, strigătele ascuţite ale urmăritorilor devin un murmur înăbuşit, însoţit de zgomotul valurilor şi de propriile mele icnete ostenite. Mă cufund în apă ca un pinguin, străbătând-o cu lovituri puternice de braţe,

asemenea păsării care dă din aripile-i boante în apa mică şi limpede de la ţărm, într-o dimineaţă de vară. Tot mai adânc şi mai adânc, dar marea iernatică nu e limpede, ci tulbure şi cenuşie - mai adânc, da, mai adânc -, până când aerul pare să-mi explodeze în plămâni şi suprafaţa apei e prea departe ca s-o mai pot ajunge. însă, în loc să expir, îmi ţin răsuflarea şi înot încă şi mai jos, deşi toţi muşchii îmi ard şi mă dor ca izbiţi de un ciocan. Apoi adâncul mării se limpezeşte; încetul cu încetul, apa tulbure e luminată de o palidă lucire cenuşie şi, cu cât mă cufund mai mult, cu atât luminiţele care străbat apa devin mai puternice şi mai strălucitoare, ca nişte scântei ce ţâşnesc din fierul lovit pe nicovală, mii de sori orbitori rotindu-se în jurul feţei mele asemenea grăunţelor de nisip într-o furtună. Mă las păgubaş, nu mai pot înainta, îmi îndrept trupul în apă, deschid larg gura şi, încleştân- du-mi pumnii pe piept, încerc să strig, cu ultima suflare:

— Doamne, ai milă de mine..

.Apa sărată şi fierbinte a mării îmi pătrunde în plămâni, îmi umple gâtlejul şi gura, mă copleşeşte oboseala şi trupul umflat începe iar să se scufunde. Alunec tot mai jos prin undele cenuşii, ca un om care coboară panta unui munte printr-un val de nori. Departe, deasupra mea, barca se întoarce la ţărm; Ari din Ogur şi tovarăşii săi au renunţat la

urmărire. Deodată, mi se pare că de pe simţurile mele s-a ridicat un văl. Prin apa verde a oceanului văd până departe în jur, în larg până spre Marea Groenlandei şi-n jos până la fundul nisipos al fiordului. Acolo, sub picioarele mele, la poalele stâncii din mijlocul golfului, se află izvorul acelei lumini: o inimă cât oul de presură. E cioplită din lemn lustruit de abanos şi încinsă cu o cunună de spini din os; flăcări de bronz marchează locul în care cele două părţi ar trebui să se unească, pentru că inima de abanos este pe jumătate despicată, iar în adâncul ei se zăreşte obiectul luminos: un mic crucifix de argint împodobit cu lacrimi aurite. Razele de lumină care ţâşnesc din el ilumineză sumbrul mormânt unde odihneşte cel pe care am venit să-l caut: Peter Timonierul, ale cărui rămăşiţe pământeşti zac sub o bucată de bazalt lustruită de valuri pe care ucigaşii lui au aruncat-o peste el în mare. Pletele cenuşii ca piatra îi înconjoară creştetul despicat de lovitura de topor, dănţuind prin apă asemenea algelor încâlcite printre coastele sale sfărâmate, cu degetele verzi adunate în jurul comorii ce se odihneşte pe pieptul strivit. în Ziua Judecăţii, ajuns la porţile împărăţiei, Peter va arăta semnul acesta, pe când ucigaşii săi nu vor avea în mâinile goale decât şiroaie de sânge de la victimele lor. în clipa în care picioarele mele ating fundul mării, omul din adâncuri începe să se mişte. întorcându-şi spre mine capul sfărâmat de lovituri,

îmi urează ziua bună, deşi de-acum e trecut de miezul nopţii.

— *Angetorre!*

îi răspund la salut cu jumătate de gură, căci regăsirea noastră nu e niciodată una fericită:

— Seara bună.

întâlnirile mele cu Peter Timonierul încep mereu la fel; trecându-şi repede vârful limbii negre peste buze, el spune:

— *Presentafor mi berrua usnia eta berria bura.*

Iar eu îi răspund sec:

— Aici nu-ţi trebuie nici lapte cald, nici unt proaspăt.

La care Peter zice oftând:

— Mult mai trebuie să aştepte un răposat după o îmbucătură...

Şi, de regulă, formalităţile se încheie cu mine făcând semnul crucii peste amândoi şi spunând:

— Fie ca aşteptarea unui loc la masa Tatălui să fie scurtă.

Doar că de data asta, în locul obişnuitului răspuns, scot bucata de pânză maronie cu fragmentele din lemnul Crucii şi i-o arăt, apoi i-o leg la gât, alături de crucifixul strălucitor. Peter mă priveşte în tăcere, aşteptând să termin şi să mă aşez lângă el pe stâncă, apoi zice:

— M-a întristat să aflu despre moartea Señorei SigriSur, bătrâne prieten. Condoleanţe...

îi mulţumesc printr-un murmur.

Peter continuă:

— Lovitura a căzut iarăşi în acelaşi loc; încă o dată, un ins nevinovat a plătit cu viaţa pentru ajutorul pe care mi l-ai dat mie şi tovarăşilor mei; încă o dată, inima îţi sângerează pentru mila şi curajul pe care le-ai arătat - trebuie să fie o proastă răsplată şi o săracă mulţumire pentru faptele tale bune să-l vezi pe omul acela însetat de sânge îmbuibându-se pe scaunul lui, pe când toţi cei dragi ai tăi, mari şi mici, odihnesc în ţărână... Cu mult timp în urmă, mi-ai spus că Señora SigriSur te-a lăudat pentru că ai refuzat să răspunzi chemării lui Ari Magnússon şi să ridici armele împotriva noastră, nişte naufragiaţi fără apărare, iar mai târziu pentru că ai aşternut în scris o mărturie a nemilosului atac la care ne-au supus vecinii noştri, la îndemnul prefectului din Ógur; făcând acestea, zicea ea, ai păstrat intactă imaginea acelui Jónás Pálmason care a cucerit-o în tinereţe.

— Cu siguranţă, asta a impresionat-o mai mult decât faptul că am supus fantoma din Snjáfjöll, ce mi-a adus atâta faimă. Când am scăpat lumea de spiritul cel rău pe care, prin purtarea-i haină, pastorul Jón l-a stârnit împotriva lui, m-a numit „gunoierul Satanei"...

— A fost o femeie cumsecade, cu judecată dreaptă...

— Şi cu un simţ al dreptăţii necruţător. De bună seamă că am meritat această poreclă plină de asprime.

— Ai dovedit mult curaj întorcându-le spatele acelor oameni care te-au lăudat pentru fapta săvârşită; te-ai arătat drept când ai dat mărturie despre atrocităţile pe care cei ce le-au săvârşit le-au crezut uitate... Şi, aşternând cele văzute pe hârtie, nu numai că ai restabilit adevărul celor întâmplate, ci ne-ai şi redat nouă, biete leşuri putrezite, vocea pe care ne-au răpit-o ţăranii însetaţi de sânge cu uneltele lor preschimbate-n arme... Ai fost de partea victimelor, nu a ucigaşilor, te-ai ridicat împotriva celor răi... Iar în Ziua Judecăţii vom da şi noi mărturie în favoarea acestei perechi de oameni drepţi, Señor Jónás şi Señora Sigríður, ca să-şi primească răsplata cuvenită... Iartă...

Din gura lui Peter Timonierul iese târâş un crab. Marinarul tuşeşte şi dă să-şi reia vorba, dar alt crab, mai mare, îi urmează primului. Peter scuipă o gură

de nisip. Când al
treilea crab, cel mai
mare de până acum,
începe să-şi croiască
drum printre buzele
lui, e limpede că
întrevederea noastră
a luat sfârşit.
împingând cu
picioarele în fundul
nisipos al golfului,
mă îndrept spre
suprafaţa apei şi mă
caţăr pe stânci. Apa
cenuşie a mării îmi
ţâşneşte în jeturi

lungi din gură şi din nas. Tresar şi mă trezesc: sunt întins în pat cu picioarele în sus şi capul lângă vatră, vomitându-mi cina pe jumătate mistuită. Noaptea cea mai lungă încă nu s-a încheiat

.V

(Echinocţiul de primăvară, 1639

)Insula se ridică... Se înalţă din valuri pe măsură ce mareea atrage apa către larg... Peştii fug de la ţărm înspre adânc... Păsările se adună, urmând refluxul, şi ciugulesc prin apa joasă de la mal... Marea se retrage rapid, ca o mănuşă de mătase de pe mâna unei fete... Nişte alge maronii-violete strălucesc în soarele dimineţii, umflate, vulnerabile... La baza stâncii negre pe care se sprijină insula se văd încă şi mai multe... Snopi

întregi de alge îi şiroiesc pe poale… în jurul meu, întreaga lume se colorează în verde… Tulpinile plantelor se umflă de sevă… Iarba, ieri ofilită şi prăfoasă, se unduieşte azi pe coline asemenea unor flăcări verzi, strălucitoare… Adierea parfumată a vântului are un iz de păpădie galbenă ca soarele… Marea se îndepărtează tot mai mult, suptă către larg… Firele rare de păr alb îmi flutură în vânt, peste frunte, peste ochi… Briza proaspătă suflă dinspre răsărit spre sud, către golful Trevik… în curând, condiţiile pentru ce va urma vor fi perfecte… Mă târăsc până la marginea Colinei Aurii şi mă uit în zare… Astăzi sper să văd cum cântă insula, să aud sunetul formei sale şi să mă asigur astfel că e o coardă în armonie cu Creatorul ei… Şi de ce n-ar fi aşa? Aici, totul se supune aceloraşi legi de care ascultă cele făurite timp de şase zile; da, chiar şi aici mă aflu în miezul armoniei… E uşor să gândeşti astfel când vântul suflă atât de blând, încât nu poţi să ştii dacă şoaptele lui sunt adresate ierbii sau urechii pe care o mângâie cu un murmur... Căci vântul nu face diferenţa între oameni şi florile mărunte de pe pajişti, după cum se poate vedea când se stârneşte o furtună… Unde ar fi oare mai bine să mă aşez? În punctul cel mai înalt sau cel mai jos? Pe Colina Aurie sau lângă peştera Gullbjorn? Acolo unde insula îşi trage răsuflarea sau dincolo, unde expiră lung? Dar ce să fie acest jalnic behăit? Nu-mi dau seama… De unde vine oare? Beee… Sar în picioare şi mă uit în jur… Lângă Colnicul Elfilor

zace, cu picioarele în sus, o oaie... O oaie neagră, rătăcită... Beee... Simfonia stă să înceapă... Nu poate fi tulburată de behăitul unei oi pierdute... Alerg în jos pe pantă cât mă ţin puterile şi îmi croiesc drum prin vâlceaua înverzită... într-un târziu, ajung la poalele colnicului... Oaia se zbate, ţintuită pe spate, izbind cu picioarele în aer şi uitându-se la mine cu ochi răi şi galbeni, gata să mă lovească cu copita... Mă apropii dintr-o parte şi o ajut să se ridice... E numai vina ei că s-a băgat în belea... Ce i-a trebuit să pască într-un loc ca ăsta? Plecându-şi capul, animalul behăie cu ciudă, de parcă m-ar găsi pe mine vinovat... Nimic nu e mai plin de mânie decât privirea unei oi care crede că are motiv să-ţi poarte pică; nici un alt animal nu este mai încredinţat că omul e stăpânul lumii şi, ca atare, orice nenorocire i se trage de la el... Oaia fornăie... Fornăi şi eu... Animalul renunţă la gândul de-a mă împunge şi se îndreaptă spre colibă... Muzica insulei nu mai contează, acum trebuie să-mi cer iertare pentru purtarea oii... Cu mâinile încleştate pe pântec, încep:

Ascunsă e casa, iar verdea colină închide-n adâncu-i neştiute comori. Urările mele de bine să vină ca ploaia asupra acestui popor.
Ascultă-mă, blândă şi mare regină, a elfilor doamnă ce stai în adânc, încă o dată, arat-a ta milă spre oaia prostuţă şi moşul nătâng.

Din adâncul colinei, o voce răspunde:

Fii bine-venit, meşter la vorbit, înţelept şi chibzuit. Pentru tine şi ai tăi, când nevoia s-o ivi, darul nostru vei primi.

Mă înclin adânc în faţa ei, apoi îmi reiau cercetările... Măsor cu privirea terenul între Colina Aurie şi peşteră: între ele se înşiră, în linie dreaptă, asemenea clapelor unui instrument făurit de o mână divină, două stânci, creasta din mijloc şi cea dinspre sud, apoi Colnicul Elfilor, unde mă aflu acum, şi un iaz... Dedesubtul lor, o galerie subterană străbate insula de la răsărit spre apus... Colnicul este acoperit de apă în tot timpul anului, cu excepţia acestei zile; apa se va retrage din gura galeriei de la poalele lui cu un imens bolborosit, iar tunelul va rămâne liber... Un pescăruş cu aripi strălucitoare se apropie dinspre mare, plutind în voia vântului de la răsărit, mai întâi peste Colina Aurie, apoi peste creasta din mijloc, apoi peste cea dinspre miazăzi şi, în fine, peste Colnicul Elfilor... Acum este chiar deasupra mea... Mă rotesc pe loc, urmărindu-l cu privirea, şi îi zăresc imaginea oglindită în iaz, apoi dispărând deodată în gura tunelului... Oare ce caută pasărea acolo? A, da, se lasă purtată de curentul de aer care o ridică după aceea spre cer, unde continuă să plutească, lăsând vederii pieptul de un alb care sclipeşte în soarele dimineţii precum penele porumbelului de deasupra unui altar... Şi iată că aceeaşi gură a cărei răsuflare a ridicat pescăruşul în văzduh respiră acum din nou... Buze invizibile de aer se lipesc de Colina Aurie şi suflă în tunel ca în

ţeava unui fluier... îmi ţin respiraţia... Suflarea de vânt trece prin tunelul de stâncă şi iese prin gura peşterii pe ţărm, intonând prima notă a simfoniei... E o notă joasă, de parcă insula întreagă s-ar alătura acestui cânt... Pământul îmi vibrează sub picioare... Păsăruicile îşi iau zborul... Oaia se sperie... Un păianjen abia trezit se face ghem... Focile lunecă în mare... Nota răsună lung şi puternic... închid ochii şi sufletul meu începe să vibreze împreună cu ea... Mă încearcă o senzaţie amestecată de veneraţie şi bucurie... Apoi, tot pe neaşteptate, se lasă tăcerea... Vântul s-a potolit... Mi-e frig, mă trec fiorii până şi pe pielea întinsă a scalpului... Oaia neagră stă cuminte în ţarc, cu muşchii încordaţi... îşi mişcă neliniştită fălcile şi mă priveşte acuzator, ca şi cum eu aş fi pus la cale această farsă sonoră... Nu, băiete, bătrânul Jonas Pâlmason, învăţatul mereu cu nasul în carte, nu are o asemenea putere, deşi unii cred că poate invoca forţe neştiute după bunu-i plac... Ia uite, oaie! E cineva aici care se lasă dus de aripile vântului ca într-un joc: pescăruşul a fost purtat de adierea sonoră tot mai departe, tot mai sus, silueta lui dă târcoale prin văzduh... Iarba începe iarăşi să foşnească... O iau la goană; bătrânele mele picioare strâmbe încă au destulă forţă ca să acopere distanţa scurtă ce mă desparte de ţărm... Ajuns acolo, păşesc încet pe plajă, croindu-mi drum cu grijă pe stâncile alunecoase, atent să nu calc pe algele ude, şi mă opresc într-un loc de unde pot vedea gura peşterii; sunt pregătit...

De bună seamă că aici sunetul trebuie să fie cel mai puternic... Dinăuntru răzbate miros de alge şi se aude plescăitul apei adunate-n bălţi... Picăturile cad clipocind din tavan pe stânci, pe grămezile de alge... Din loc în loc, clipocitul e mai limpede, mai ascuţit, de parcă apa n-ar cădea pe stâncă, ci pe ceva mult mai preţios... Aici cred oamenii că se ascunde comoara lui Gold-Bjorn... Sub Colina Aurie s-ar afla grămezile de aur de la care i se trage numele... Un cufăr plin cu metal strălucitor... Focul lui *Mgir,* zeul mării, lacrimile Freyjei, suflarea uriaşului I>jazi, mai mult aur... O vreme m-am gândit să caut comoara, dar am renunţat... Am fost lipsit de plăcerile vieţii prea mult timp ca să mai fiu dornic de aur, poate doar dacă pot să-l fac eu singur... Dar aici nu am cu ce... îmi pare că, în fundul peşterii, tavanul străluceşte cu licăriri albastre... Acolo tunelul coboară spre mare, probabil că ceea ce se vede e lumina zilei... Mirosul de alge devine din- tr-odată mai puternic... Briza s-a înteţit... Din peşteră par să răsune ţipete de albatroşi... Sunt păsările adunate-n stol de cealaltă parte a tunelului, lângă Colina Aurie... Strig spre ele:

— Vino, vânt, vino...

îmi aud ecoul vocii... Albatroşii au tăcut... Vântul îmi răspunde... E un muget puternic precum al apelor unei cascade... Toate simţurile îmi sunt încordate, zgomotul mă asurzeşte, ochii mă ustură de briza sărată, nasul şi gura mi se umplu cu aerul învârtejit... Mă clatin, dar reuşesc să-mi ţin

echilibrul... Mă aplec, unduindu-mă în vânt asemenea unui fir de iarbă, încercând să rezist forţei lui... Hainele îmi flutură şi se lipesc de trup... Cusăturile se întind, trosnesc... Apoi vântul scade în intensitate... încă... Şi încă... încă puţin... Apoi se întețește din nou, urcând treptele portativului, ca notele într-o gamă... Sus şi jos... Uneori suflă încet şi blând... Alteori se opreşte; un deget de aer ţine lung o notă, altul aleargă sprinten peste portativ... Apoi altul şi altul... Vântul ţipă şi mugeşte, murmură şi plânge, şuieră şi se lamentează... în suflarea lui se amestecă zgomote animalice şi cuvinte omeneşti, coruri întregi cântă-n armonie, cirezi şi turme îşi strigă numele pe rând... Ce simfonie... îmi pare că vântul de răsărit îmi aduce în urechi toate cântecele pământului deodată, balada cea mai tristă şi peanul cel mai plin de bucurie... Parcă ar fi adunat veşti din toate colţurile lumii în călătoria lui îndelungată peste continente, deserturi, păduri, ţări, sate şi ogoare, după ce a pătruns în palate şi colibe, s-a strecurat pe sub bănci şi pe sub mese, prin unghere, sub fuste de femei şi cămăşi de bărbaţi... înainte de a mătura totul, s-a urcat până la ceruri, la marginea văzduhului, unde corbii merg să culeagă veşti despre lucruri neîntâmplate încă... Apoi a învălmăşit toate acestea în gheme mari de nori pe care le-a trimis, ca pe nişte saci de poştă, încoace şi încolo prin văzduh, adăugând mereu câte-o fărâmă, până când norii stau să plesnească de poveşti, după care le croieşte drum spre lume... îi adună ca pe-o

căpiţă în braţele-i încăpătoare, iar briza mării abia dacă apucă să i se iţească peste umăr... Apoi îi împinge cu răsuflarea lui vastă, căutând un loc unde să-şi lase povara... Şi iată că o insulă se ridică dintre valuri în nord, iar prin mijlocul ei trece un tunel ca o ţeavă goală... Vântul deschide larg gura, înghite norii, îi mestecă şi, încruntându-şi fruntea, se apleacă şi îşi lipeşte buzele de capătul dinspre răsărit al peşterii... Numele lui este Euros... Şi suflă... Şi cântă... Şi suflă...

ERODIUL: *este o pasăre mare, asemănătoare cu omul, cu coapsele roşii şi picioare lungi care îi atârnă în jos în timpul zborului, ca la fluierar atunci când goneşte un nepoftit din locurile de cuibărit. Are un glas aparte.*

Stau întins în iarbă lângă iaz, complet epuizat... Insula s-a cufundat în tăcere, apa urcă împinsă de flux... Mă gândesc cât de mult i-ar fi plăcut lui SigriSur să vadă şi să audă toate astea... Din fericire, însă, este pe continent cu reverendul Palmi, altminteri ar fi fost iarăşi moartă... Şi mă mai gândesc cât de extraordinar i s-ar fi părut acest eveniment stimatului rector, faimosul şi binecuvântatul filosof şi apărător al ştiinţelor materiale şi spirituale, bunul Ole Worm, care s-a milostivit de bietul şi nedreptăţitul său tovarăş neînsemnat în studiul fenomenelor naturale, Jonas Pâlmason din Islanda... Cât mi-aş dori să-i pot trimite în dar această insulă cântătoare, în semn de mulţumire pentru că m-a ocrotit un timp la

adăpostul robei sale de profesor; cât mi-aş dori ca unul dintre vasele englezeşti de pescuit să poată remorca insula până spre sud, la Copenhaga... Dar aşa ceva este cu neputinţă... Va trebui să i-o desenez... O să încerc să-i trimit desenul... Sunt frânt... Capul cărunt îmi cade într-o parte, zac cu braţele şi picioarele întinse... Moale ca o păpuşă de cârpă abandonată de un copil după o joacă zdravănă... Copilul a plecat la ale lui, păpuşa zace uitată într-un ungher... Aşa se întâmplă când forţele naturii se joacă un timp cu noi, iar jocul se sfârşeşte cu victoria celui mai puternic, care lasă în urmă biata jucărie căreia i se perindă prin minte toate cele nefăcute, deşi din ele nu s-ar fi ales oricum nimic... Dar astăzi nu simt nici sâcâitoarea îndoială că toate vor reveni la locul lor, nici dureroasa certitudine că munţii vor avea mereu creştetul înzăpezit... N-a fost nici cutremur, nici avalanşă... La fel cum jocul rămâne încă în păpuşă, muzica insulei continuă în mine... Mă simt plin de inspiraţie şi de poveşti, plin de poemele pe care zgomotosul vânt de răsărit mi le-a şoptit... Mă simt de parcă aş şti totul! Trupul mi-e plin de întreaga cunoaştere pe care un ins singuratic ar putea-o căpăta fără ajutorul cărţilor şi al dascălilor, al istoriilor ilustrate şi al bătrânelor înţelepte... Eu însumi sunt un compendiu care adună între coperţile de piele tăbăcită toată ştiinţa lumii pe foi de pergament împodobite cu miniaturi măiestre şi legate cu fire groase din păr

de cal, să nu se risipească... Aş şti răspunsul la orice
întrebare mi s-ar pune, despre subiecte oricât de
însemnate sau mărunte... Pot să descriu cu tot atâta
siguranţă asprul strigăt de împerechere al
ferăstraşu- lui mare, cruzimea balenei cu creastă
roşie, ultimele zile ale coloniei groenlandeze,
poligamia la negri, forţa distrugătoare a prafului de
puşcă, un anume tratament pentru diaree sau
delicateţea panselei sălbatice... Nimic, absolut
nimic, nu mi-e străin... Sunt atotştiutor... Mă apucă
un căscat irezistibil... Deschid gura larg, trecându-
mi palmele peste obraji... Trag aerul în piept şi-l
suflu iar cu zgomot, fără să mă tem că spiritele
văzduhului vor intra în mine... îmi lovesc palmele
una de alta: las' să vină! în Jonas cel plin ochi de
înţelepciune nu mai e loc de ele... Mă simt de parcă
cel puţin trei asemenea spirite ar încerca să-şi
croiască drum deodată prin gura deschisă, pe gâtlej
în jos... Le las să încerce în zadar... Le simt cum se
izbesc iar şi iar de omuşorul meu, dar mă tem că
vor fi silite să se lase păgubaşe... Gâtlejul meu e plin
ca un cârnat danez, umflat de cunoştinţe despre
natura fasolei şi a usturoiului, şi nimic care
seamănă chiar şi de departe cu demonii căzuţi şi
egoişti nu poate răzbate prin această umplutură;
nu, doar suflarea altruistă a vieţii, albastră, limpede
şi pură, mai poate pătrunde în mine ca să-mi
răcorească inima şi să-mi hrănească mintea... Mă
ridic în capul oaselor... Mă legăn, fără să vreau,

când în faţă, când din- tr-o parte într-alta… Mă întind la loc… Poate că întreaga lume mi-a intrat sub piele, dar asta nu înseamnă că s-a aranjat cu chibzuinţă… Cum ar fi putut? S-au întâmplat prea multe atunci când simfonia a ajuns la apogeu şi ritmul notelor s-a amestecat cu ritmul meu… în mare parte, am primit acest cânt cu braţele deschise, însă au fost momente când m-am întors cu spatele sau am îngenuncheat… în cinci rânduri, furtuna de note m-a lăsat fără cunoştinţă… Am scâncit şi m-am văitat, am mugit şi am gemut… Da, cântul acesta a pătruns în mine în toate modurile cu putinţă… Foc, aer, pământ, apă… Totul e alcătuit din aceste elemente, chiar şi eu… Orice a pătruns în mine este făcut din aceeaşi substanţă ca propria mea fiinţă, fie că e fierbinte, uscat, rece sau umed… Aşa se face că pot găsi locul potrivit pentru orice, asemenea unei clădiri înalte de cel puţin douăsprezece caturi, al cărei spaţiu generos e plin de dulapuri cu nenumărate rafturi şi scrinuri cu sertare multe… în cele două compartimente ale inimii pun tot ce e cald, luminos, primăvăratic… Poveşti despre drăgălăşenia pruncilor, faptele fecioarelor virtuoase, generozitatea unor fiare; ierburile vindecătoare care trebuie culese în zori, pe rouă; splendide giuvaiere de aur făurite în cinstea sfintei familii şi a altor făpturi cereşti sau menite să păstreze piele şi oase de sfinţi şi, de bună seamă, pelicanul… Alte lucruri îşi află loc în sânge,

unde pun tot ce-i umed şi fierbinte: multe ţin de universul femeiesc, de munca femeii, pântecul ei şi dragostea faţă de copii şi bărbat, dar alte aspecte feminine îşi găsesc locul în rinichi, după principiile alchimiei, sau chiar mai jos, în vintre, după cum ne învaţă astrologia... Şi aşa le ordonez pe toate, ca un curator al acestei vaste clădiri în care îmi adăpostesc colecţia... Clădirea e mare, dar dărăpănată; foiţele de aramă care căptuşesc acoperişul turnului lipsesc pe alocuri, iar restul au fost atinse de cocleală; bârnele ce susţin tavanul au putrezit, iar pivniţa trebuie curăţată... Mă plimb dintr-o încăpere în alta, cu o legătură mare de chei la cingătoare… în mintea mea, străbat coridoare, deschid uşa către rinichi, o închid pe cea care dă înspre vezică, scot obiecte de prin cufere şi le atârn de tavan sau le pun pe masa de observaţie... Şi aşa, încet-încet, schimb locul lucrurilor adunate-n mine până când fiecare îşi găseşte raftul potrivit... Unul în creier, altul în ficat, altele în membre... Iar când am terminat de rânduit în splină tot ce e melancolic şi rece în această lume, dominat de amara bilă neagră dospită în căldarea trupului sau sorbită din cumplite încercări - şi, din păcate, sunt mult prea multe lucruri de pus aici: otrăvuri din plante, scoici şi pietre; desenul unui om care şi-a ucis nevasta cufundându-i capul într-o oală cu terci de orz clocotit; mai multe poeme triste despre vremurile întunecate pe care le trăim, printre care câteva

scrise de mine însumi, precum acesta: „un soare negru de păcat / pe ceruri se arată, / iar crima celui vinovat / se cere lăudată"; o băşică de ştiucă; lama tocită a toporului folosit de Jon Jonsson, călăul în vârstă de optzeci de ani, la execuţia lui Bjorn Î>orlâksson „Cuceritorul", din pricina căreia a fost nevoie de trei duzini de lovituri ca să-i despartă capul de trup; nori întunecaţi şi alte prostii care ţin de bila neagră - când toate acestea şi-au găsit cuvenitul loc în splină, am ajuns, în sfârşit, la echilibru... Acum mă pot ţine pe picioare... Mă ridic cu greu... Mă îndrept de spate... Dacă un om înzestrat cu vedere de vultur ar sta pe ţărmul Islandei şi ar privi încoace prin ochean, măsurând insula de la un cap la altul, ar vedea un spectacol uimitor... Pe malul iazului de la marginea dinspre apus ar zări un moş de şaizeci şi cinci de ani, într-o haină de pânză roasă, cu capul cărunt ca bumbacul toamna... Ba nu, dacă acest văz miraculos ar putea pătrunde suficient de adânc şi de departe, ar zări nu omul, ci clădirea care îmi pare că sunt... O zidire din trunchiuri groase de copaci care şi-au tras apa şi vigoarea din pământ, înconjurată de ziduri de cărămidă arsă-n foc şi uscată la aer:

Un far la marginea lumii...

Iată-mă stând aici, clătinându-mă uşor pe picioare şi imaginându-mă aproape măreţ...

CORAL: *este numele unei pietre care, atunci când e desprinsă de pe fundul mării de valuri sau furtuni puternice şi adusă la suprafaţă, este verde ca un copac*

sau ca un lăstar proaspăt, dar apoi se întăreşte şi se colorează în roşu sau pestriţ, după nisipul din care a fost scoasă. E un semn prevestitor de furtuni şi vreme rea şi îl apără pe purtător de troli şi trăsnet: înţelepţii spun că pe cel care o are asupra lui nu-l loveşte fulgerul, după cum sunt ocrotite şi corabia, casa ori câmpul unde a fost găsită. De asemenea, purtătorul ei este ferit de magia neagră, căci împiedică efectul farmecelor, iar spiritele rele se feresc de ea. Unii mai zic că acela care posedă un coral se va bucura de bunăstare şi va fi bine privit de toată lumea. Dacă este pisată şi împrăştiată într-o vie sau pe un ogor, va da recolte bogate. Purtată în jurul gâtului, previne bolile de stomac. Şi s-a dovedit că, dacă este încinsă în foc până începe să strălucească, apoi cufundată în lapte cald, vindecă lipsa poftei de mâncare sau bolile de intestine. Unii susţin că această piatră este cea descrisă în vechime ca fiind făurită de pitici sau de tritoni.

După prânz a început o ploaie torenţială, slăvit fie Domnul cel milostiv... Trag nădejde că această iarnă cumplită s-a sfârşit... Sau cel puţin aşa pare... Dacă nu mă înşel, capătul dinspre nord al golfului este încă blocat de o întreagă flotă de aisberguri periculoase... Dar în această privinţă, ca şi în altele, bunul Dumnezeu va pune în balanţă faptele fiilor Săi şi ne va rândui soarta după cum va înclina talgerul când se încheie socoteala... Nu putem fi siguri că vom avea o primăvară timpurie - şi totuşi... La sinodul de vara trecută, bunul şi nobilul Brynjolfur Sveinsson a fost ales episcop de Skâlholt, iar acum trebuie să i se spună Preasfinţia Voastră şi alte asemenea cuvinte alese care

zugrăvesc marea sa dragoste şi milă... Drept urmare, unii dintre alegători au trecut din căsuţa pe care scrie Creditum în cea superioară, Debitum... Oile s-au îngrămădit laolaltă în staul să se ferească de ploaie, în afară de oaia cea neagră, care a rămas în calea ruperii de nori până când lâna i s-a umplut de apă şi abia atunci, târându-se cu greu pe picioare, a venit să li se alăture... Când va începe să se usuce, totul va duhni a lână udă... Le las în pace; oile mele îşi poartă singure de grijă, ca să zic aşa... Iarna le ţin şi le hrănesc în curte; primăvara le dau drumul pe câmp, împrăştii în calea lor fânul rămas şi las poarta staulului deschisă... Bineînţeles, asta nu înseamnă să te îngrijeşti de animale, dar eu nu sunt fermier şi nici n-am timp de aşa ceva... La rândul meu, mă adăpostesc în colibă... Aţâţ focul, arunc peste el un pumn de aşchii de la buştenii aduşi de apă şi, într-o oală mică de lut, pun la fiert ultimele resturi de măzăriche într-un pic de lapte... Uneori mi-aş dori să stăpânesc arta fumatului de frunze de tutun, care mi se pare o ocupaţie plăcută pentru cei ce şi-o pot permite... Când eram închis în Turnul Albastru, se mai găsea acolo un olandez care fuma seară de seară după cină şi îi învăţa cu dragă inimă pe alţii cum se face... în scurtă vreme, mulţi se cuminecau cu câte-o pipă, sorbind cu sete fumul şi vorbind puţin, cufundaţi în gânduri... Eu n-aveam mijloacele să mă alătur acestei şcoli; da, am fost nevoit să mă lipsesc de multe... Amestec în laptele cu măzăriche un rest de terci rămas de dimineaţă şi

mă aşez pe pat... Şoarecele iese să mă viziteze... Vine după căldură, căutând mâncare, sperând că Jonas, care niciodată n-a mâncat frumos, va lăsa să-i scape câte-o firimitură... îl las să se înfrupte, căci îi datorez recunoştinţă... A ajuns aici plutind pe rămăşiţele unei case distruse de marea furtună din noiembrie... Nu ştiu de unde a venit, dar e limpede că vântul a azvârlit în mare resturile unei ferme, iar şoarecele le-a condus încoace... Printre bucăţile de bârne se zăreau resturi de haine de-ale foştilor stăpâni ai casei - ciorapi, o haină, rufărie de corp, nişte scutece -, dar nu şi rămăşiţe omeneşti... Şoarecele plutea pe o scândură din căpătâiul unui pat sculptat cu destulă pricepere, pe care se desluşea scris cu litere mari:
„...NSDOTTIR ţVM A DOMNULUI..."
/!\

Am înţeles imediat că aceasta era o ghicitoare de genul celor numite Anagrame, cu ajutorul cărora se poate prevesti viitorul, dar în ciuda eforturilor mele n-am reuşit să dezleg mai mult decât UNUL SORTIT sau MULT DORIT şi nici una dintre aceste variante nu m-a mulţumit... Scândura misterioasă atârnă acum deasupra uşii colibei, iar alte resturi s-au dovedit folositoare ca lemn de foc sau la astupat găurile din pereţi şi din acoperiş... Ele mi-au salvat viaţa în februarie, când au fost gerurile cele mai mari... Iau o lingură de fiertură şi o arunc pe jos, în faţa vetrei... Şoarecele se năpusteşte îndată asupra ei. Aşezat pe vine ca un

copil care abia a învăţat să meargă, îşi duce fiertura groasă la bot cu labele din faţă... După ce a terminat se curăţă cu grijă, căci fiertura se lipeşte de mustăţile lui ca şi de ale mele... Mă umflă râsul, pentru că amândoi suntem caraghioşi din cale-afară... Şoarecele tresare, se întrerupe şi aşteaptă, cu urechile ciulite... Râd din nou, dar forţat de astă dată... Acum înţelege că zgomotul acesta vine de la bătrânul Jonas şi-şi continuă toaleta... Ridic fără să vreau mâna şi bat uşor pătura pe locul de lângă mine, reamintind astfel pentru amândoi că SigriSur nu mai e aici... Când şedeam împreună pe pat, de pildă în zilele cu viscol sau când coliba era îngropată sub zăpadă, se întâmpla ca mâna aceasta să se strecoare pe sub cămaşa soţiei mele... Palma întinsă îi mângâia uşor spatele, pornind de la şale spre ceafă şi apăsând cu blândeţe muşchii încordaţi... Această mângâiere îi prindea bine după o zi de trudă; a fost întotdeauna mult mai muncitoare decât mine şi niciodată nu mi-a reproşat acest lucru... Acum duc lipsa trupului pe care-l atingeam...

— Ai mâinile calde, îmi spunea în timp ce-o mângâiam, privindu-mă cu ochii ei cenuşii şi blânzi ca de focă.

Apoi mâna mea cobora mai jos, masând carnea de pe lângă subsuori, acolo unde durerea se simţea mai tare... Şi tot mai jos pe şira spinării, apăsând cu degetele lungi muşchii de pe laturi... După aceea se odihnea îndelung pe şoldul ei, lăsând căldura să treacă de la un trup la altul... Şi cu asta

treaba ei se încheia, dar uneori, înainte de a o retrage, o mai ţineam un timp în josul spatelui Siggăi, acolo unde şira spinării se pierde între formele moi… Ajuns aici, cădeam mereu pe gânduri şi-mi spuneam mereu acelaşi lucru: că acesta e locul ideal pentru o coadă acoperită cu blană, solzi sau pene… Şi mă puneam numaidecât pe cercetat… SigriSur răspundea îndată acestui gest ducându-şi mâna la spate şi prinzând-o pe a mea… Apoi îmi săruta dosul mâinii şi palma şi spunea:

— Mulţumesc, dragă, ajunge…

Pentru că atingerea mea nu mai era menită să-i facă plăcere, ci slujea unor scopuri medicale nutrite de gândurile care mi se învălmăşeau în minte: în ţinuturile tătarilor creşte o plantă numită Boramez, al cărei fruct este un miel… Fiecare plantă face doar unul singur, care creşte în vârful unei tulpini înalte, răsărite în mijlocul unui tufiş ca floarea de rubarbă dintre frunze… Mielul se formează înăuntrul unui mugur alb şi pufos ca lâna, iar când ajunge la maturitate, începe să behăie cât îl ţine gura, şi atunci tătarii vin să strângă recolta… înarmaţi cu seceri, ies pe câmp şi taie mieii de pe tulpină, de care aceştia sunt legaţi cu un cordon ombilical ca un prunc de mamă… Trebuie să fie o treabă foarte zgomotoasă, dar şi răsplata este pe măsură, căci carnea mieilor de Boramez are gust de peşte, iar sângele lor e dulce ca mierea… Această formă de reproducere aminteşte de cea a prundăraşului pestriţ de la noi, din Islanda, despre

care se spune că apare din tulpina unei alge, atâta doar că noi nu-l recoltăm... Se mai ştie şi că în Finnmark plouă cu şoareci dintr-o specie cunoscută drept *Mus norvegicus,* cărora finlandezii le spun lemingi şi care nu se nasc ca majoritatea animalelor cu blană, ci sunt produşi din seminţe adunate în norii de furtună... Eu însumi am avut ocazia să văd şi să ating pielea unei astfel de creaturi în Muséum Wormianum... Mereu curiosul şi inventivul colecţionar a reuşit, prin puterea voinţei, să facă rost de un specimen care i-a fost trimis de la Bergen, din Norvegia, deşi aceste animale sunt foarte greu de găsit chiar şi în habitatul lor natural, căci vara se sufocă pe câmpuri, putrezind acoperiţi de ierburi... în Anglia există scoici ce dau naştere gâştelor numite călugăriţe, pe care localnicii aveau voie să le mănânce în timpul postului, pentru că Biserica papistaşă le încadra printre peşti... De asemenea, s-a scris mult despre egiptenii care sufereau de pe urma unor invazii de şoareci născuţi din mâlul Nilului, ce atacau ogoarele şi mâncau până şi ultima grăunţă... Există, aşadar, exemple ce ne arată că aerul umed, plantele marine şi terestre şi mâlul de pe fundul apelor pot da naştere unor creaturi cu sânge cald... Ca să nu mai vorbim de originile miraculoase ale unor făpturi cu sânge rece sau lipsite cu totul de acest lichid vital: bureţii care cresc pe fundul stâncos al mării, perlele din stridii, gâzele din chihlimbar... în timp ce meditam la toate acestea, inspirat de senzaţia pe care mi-o stârnea

osul sacru al soţiei mele, îmi spuneam că descoperirile ultimelor decenii în domeniul istoriei naturale păreau să stârnească îndoiala cu privire la intenţia Creatorului de a ridica bariere de netrecut între speciile care populau pământul la începuturi... Acum, filosofii naturii înclină să creadă nu numai că între toate făpturile vii există o legătură ce se stabileşte prin intermediul diverselor părţi ale corpului acestora - am văzut odată o tulpină de ruşuliţă crescând şi înflorind în urechea unui om -, ci şi că Domnul a înzestrat fiecare creatură cu o carte unde sunt zugrăvite toate cele ce există...
Dintr-o perspectivă filosofică, am putea afirma că fiecare specie de animal, plantă sau mineral poate da naştere tuturor celorlalte şi, cu toate că de cele mai multe ori acest lucru pare imposibil din pricina unor constrângeri fizice - cum ar fi diferenţele de mărime şi altele asemenea -, aceeaşi sevă vitală veşnic schimbătoare curge prin vinele tuturor, alimentând totodată adâncurile pământului, unde ia forma unor scoici, frunze sau pene pietrificate... Şi, într-adevăr, când mângâi o albină sau un şobolan senzaţia este aceeaşi, perii lor scurţi creează între ele o legătură de rudenie... Dar asta nu înseamnă decât că rozătorul şi albina au fost făuriţi în acelaşi atelier, purtând amprenta aceleiaşi mâini...
Un fapt încă şi mai remarcabil, ce priveşte specia umană şi pe care cei cu teamă de Dumnezeu îl găsesc abominabil - dar pe care naturalistul, cu voia Domnului şi folo- sindu-se de puterea pe care

Acesta i-a dăruit-o în mila Lui, trebuie să-l ia în calcul şi să-l cerceteze cu multă grijă -, este că femeile pot naşte uneori pisoi sau chiar ouă monstruoase...

PEŞTELE-SIRENĂ: *cântă cu un glas atât de dulce, încât marinarii se pierd când îl aud; printre norvegieni există obiceiul să cânte cât îi ţine gura, să recite versuri şi să vâslească din răsputeri atunci când îi aud chemarea.*

Există o piatră numită *hysterolithos,* pe care o găseşti în colecţiile princiare sau în ilustraţiile din tratate şi care posedă proprietatea uimitoare de a reproduce forma penisului şi a scrotului bărbătesc, deasupra cărora se găseşte un vagin de femeie... Ce a voit bunul şi mereu atentul Creator să ne înveţe atunci când a îngăduit naturii să scoată la iveală această ciudăţenie din inventarul ei de forme nu e greu de ghicit: arătându-ne cu câtă uşurinţă ne poate modela din ţărână, vrea să avertizeze omul cel atât de vulnerabil că are oricând puterea să strice tiparul existent şi să alcătuiască altul... Omul trebuie să ia seama cum se poartă, să ţină calea dreaptă, să-şi iubească aproapele, să se teamă de Domnul şi să I se închine... Şi a ales tocmai aceste organe pentru ca omenirea să asculte porunca pe care a primit-o: de a creşte şi a se înmulţi şi a umple pământul... Ceea ce nu se poate întâmpla decât prin reproducere, actul prin care bărbatul îşi introduce membrul în părţile intime ale femeii, lăsându-şi acolo sămânţa care se amestecă apoi cu sângele ei, ca o grăunţă plantată într-un sol

umed... Organele sexuale femeieşti sunt poarta prin care pruncul trebuie să treacă, iar acest proces este numit travaliu sau durerile facerii, termeni ce sugerează dificultatea acestei sarcini... în pragul acestei porţi, moaşele pun ierburi vindecătoare sau pietre cu puteri miraculoase pentru a uşura suferinţa fiicelor Evei, care este oricum destul de mare chiar şi atunci când nu le lipsim de ajutorul ce li se poate aduce... Oamenii mai numesc această poartă „uşa tainică", dar această descriere nepotrivită nu arată decât neputinţa noastră de a descifra misterul care stă să treacă pragul acestei deschizături dincolo de care nu ştim ce se află... Doar rareori se întâmplă ca un bărbat să stea de bunăvoie în faţa acestei porţi, aşteptând să se deschidă pentru copilul născut din propria-i sămânţă... Această veghe, precum şi scoaterea pruncului din pântecul maicii sale, sunt treabă de femeie... Dar eu am fost de faţă... Asta se întâmpla în timpul primei noastre fugi din calea călăilor Vulturului din Ogur... Nu aveam cal, Palmi GuSmundur avea doar nouă ani, Hâkon, patru, iar Sigga era însărcinată cu al treilea prunc... Venise iarna şi înaintam cu greu... Lupii cu chip de om încă nu ne furaseră cufărul cu haine, cărţi, pietre, săruri şi alte lucruri folositoare pe care le strânsesem... Sigga mergea înainte, Palmi GuSmundur o urma îndeaproape, iar eu veneam după ei, purtându-l pe Hâkon în braţe, cu cufărul în spinare... S-a lăsat seara... S-a stârnit un vânt din nord... înaintam cu

greu, alunecând pe iarba de pe ţărmul acoperit cu pietriş, dar era mai bine decât să ne croim drum prin nisipul plajei... Când am văzut că trebuie să-mi încovoi spinarea ca să nu mă doboare vântul, i-am strigat soţiei mele:

— Ţine copilul de mână ca să nu-l ia pe sus...

Atunci ea s-a oprit şi, oftând adânc, mi-a spus:

— Ba ţine-l tu, Jonas, că mi-a venit ceasul...

După aceea s-a lăsat să lunece printr-o adâncitură de pe mal şi, găsind o deschizătură în peretele de lavă, s-a strecurat înăuntru... Palmi GuSmundur a dat să fugă după ea, dar i-am spus să se întoarcă şi să aibă grijă de fratele lui... Am găsit un loc ferit pentru copii şi, punându-l pe micul Hâkon pe un petic de iarbă, am dat cufărul jos din spinare şi l-am deschis... în timp ce scotoceam prin el după cele necesare pentru naştere, i-am explicat lui Palmi GuSmundur că mama lui avea să treacă printr-o încercare lungă şi chinuitoare, că suferinţa care o aştepta era una dintre cele mai grele şi mai primejdioase pentru o femeie şi că din ea putea să i se tragă moartea, dar Domnul cel atotştiutor şi atotputernic rânduise astfel ca răscumpărare pentru vechiul păcat al Evei... L-am îndemnat să se roage împreună cu fratele lui la bunul Dumnezeu să-i ocrotească şi să-i binecuvânteze pe cinstita şi evlavioasa lor mamă şi pe pruncul încă nenăscut,

care își dorea să intre în lume și să devină un bun
creștin ale cărui fapte să fie spre slava Tatălui
Ceresc… I-am mai spus că durerile vor fi atât de
mari, încât o vor auzi pe mama lor strigând și
văitându-se, cerând ajutor și îndurare, că vaietele ei
vor continua un timp fără oprire și că va urla ca un
animal rănit, dar ei trebuie să se roage cu înfocare,
ridicându-și cât mai mult glăscioarele subțiri… Am
închis cufărul… înainte de a merge să văd ce face
mama lor, i-am așezat pe băieți pe cufăr, Palmi
GuSmundur și Hâkon, doi micuții ai Domnului
ținându-și încovoiați umerii firavi, cu capetele
plecate peste mâinile împreunate în rugăciune,
implorându-L pe Domnul să Se milostivească de
mama lor, vărsând lacrimi și cântând psalmi ca să-i
ușureze nașterea… între timp, ea se așezase în
fundul peșterii, cu spatele rezemat de peretele
stâncos, cu brațele în jurul unui bolovan și călcâiele
adânc înfipte în pietrișul ud de pe jos… Mănunchiuri
de alge încâlcite înconjurau fiecare colț de stâncă,
tavanul plin cu melci de mare mărunței semăna cu
cerul înstelat, pe jos erau cochilii sfărâmate de
scoici și printre ele, din loc în loc, se vedea câte o
stea-de-mare; însă cel puțin era la adăpost de vânt…
SigriSur își suflecase fusta; nu scotea nici un sunet,
dar era scăldată în sudoare… într-un târziu, după ce
am întins sub ea un cearșaf și mă pregăteam să-i
pun piatra nașterii pe pântec, a început să se
deschidă: copilul s-a ivit în prag… Era o fată,
Berglind, care a țâșnit din pântecul mamei ei ca

izvorul dintr-o stâncă... După ce a ieşit placenta şi am tăiat şi legat cordonul ombilical, i-am adus pe băieţi înăuntru şi le-am arătat-o pe sora lor... Li s-a părut extraordinar că o făptură atât de mică putea pune în pericol viaţa unei femei în toată firea, cum era mama lor... Am rămas cu toţii la adăpostul peşterii până când vântul s-a potolit, iar mama şi pruncul şi-au recăpătat puterile; între timp se făcuse dimineaţă... Acel ceas de rugăciuni fierbinţi pe malul stâncos a lăsat o asemenea impresie asupra lui Palmi GuSmundur, încât l-a îndemnat să ia calea preoţiei... Dar niciodată nu aveam să ştim în ce fel îl afectase pe Hâkon, căci pe el şi pe fratele său Klemens i-am pierdut la o vârstă fragedă, în timpul rătăcirilor noastre disperate din iarna anului 1621... încă mă doare inima când mă gândesc cât de puţin ne-a fost dat, lui SigriSur şi mie, să ne bucurăm de ei... Dar sunt fericit şi recunoscător că slăvitul nostru Părinte Ceresc s-a milostivit de ei şi i-a chemat la sânul Său primitor atunci când tatăl lor cel după trup era lipsit de orice ajutor şi alungat cu fluierături şi blesteme din pragul caselor compatrioţilor săi... Ştiam prea bine ce se găseşte îndărătul acelor uşi închise: inimi împietrite, încleştate ca pumnul călăului pe mânerul unui bici... Când SigriSur s-a ridicat de pe patul ei nisipos, am văzut că acesta era presărat cu pietre roşietice care se adunaseră sub ea în timpul naşterii... Am strâns câţiva pumni şi le-am pus în cufăr; mai târziu, am descoperit că semănau cu hemati- tul... Până în ziua

în care ni s-a furat cufărul, Sigga a folosit aceste pietre pentru a le uşura multor femei durerile facerii... Căci aşa cum pruncul stă şi creşte în pântecul maicii sale, necunoscut de nimeni şi gata să ia forma unei fete frumoase sau a unei creaturi diforme, la fel şi natura creşte-n sânul ei şi ororii neînchipuite, şi pietre preţioase... Iar anticamera naşterii sunt crăpăturile şi peşterile săpate în trupul pământului, precum aceea în care a văzut lumina zilei mica mea Berglind... Mă las pe spate în pat şi îmi întind braţele până îmi aud încheieturile trosnind... Şoarecele stă mai departe ghemuit lângă căldura vetrei; de necrezut câtă răbdare are cu aiurelile mele... Fiertura de măzăriche s-a întărit în vas; adun rămăşiţele cu lingura şi le arunc pe jos... într-un asemenea loc, povestitorul trebuie să-şi răsplătească ascultătorii, şi nu invers... Şoarecele ronţăie la resturi, ciulind urechile când îmi aude vocea...

MELCI DE MARE: *în Islanda există mai multe specii de melci. Vracii ard cochiliile până când încep să strălucească, apoi le înmoaie în urină de bou şi le pun în mâncarea sau băutura bolnavilor, fără ştirea lor; acest leac apără fecioarele de dorinţele bărbăteşti şi pe cei dedaţi la pofte trupeşti îi înfrâneză. Oamenii care suferă de rău de mare se pot duce în taină pe plajă ca să soarbă moluştele din cochilie de trei ori când luna e în creştere şi de alte trei ori când e în scădere, cu câte o gură de apă de mare de fiecare dată. Dacă mănânci prea multe, ţi se urcă la cap ca băutura; această beţie trece după un somn*

bun. Melcii se ridică de obicei la suprafaţă începând de la mijlocul zodiei Peştilor.

O adâncitură în stâncă mai poate fi numită peşteră... Peşterilor mai puţin adânci li se spune grote, după latinescul *grotto,* care înseamnă „peşteră mică"; la popoarele din sud, acest cuvânt formează rădăcina lui *grotesc*, termen care descrie un gen de pictură decorativă... Am văzut multe asemenea exemple în biblioteca lui Ole Worm... Sunt folosite pentru frontispiciul unor tratate, ca miniaturi pe margini sau ca viniete în deschiderea capitolelor şi între secţiuni... Căci tipografii moderni gândesc la fel ca vechii scribi care alcătuiau manuscrisele noastre islandeze şi care împodobeau literele mari cu sfincşi şi himere şi marginile foilor cu anluminuri... Ici un centaur, colo o bătrână cu picioare de bâtlan sau un câine cu trei capete... în dragostea lor pentru carte, aceşti oameni înţelegeau că asemenea curiozităţi oferă un prilej de popas pentru ochiul celui care citeşte, odihnindu-l în timp ce urmăreşte curgerea monotonă a textului pe treptele paginii, cuvânt cu cuvânt, de sus în jos şi din stânga la dreapta, de-a lungul unui rând şi apoi pe următorul... Şi îi dau minţii răgazul să se desprindă de materie... Atunci când privim un râu de lavă sau nori de aburi, ape vijelioase şi câmpuri unduind în vânt, ochiul şi mintea nu cunosc odihna până nu deslușesc în această curgere modele familiare... Chiar dacă aceste figuri nu sunt niciodată constante, chiar dacă abia se pot ghici,

chiar dacă sunt fragmentate şi pururi schimbătoare, mintea le descifrează într-o clipire... Iar atunci timpul încetează să mai curgă ca un râu şi devine o succesiune de momente care, oricât de repede ar urma unul după altul, îşi păstrează fiecare forma proprie... Ilustraţiile groteşti sunt asemenea acestor imagini fugare pe care eu însumi le-am văzut adesea în fum, licheni sau nori... Pare că artistul a trecut imaginea de pe retină pe hârtie fără a mai sta să se întrebe dacă e corectă sau demnă de crezare... Desene pe care artistul le-a văzut cu ochii trupului sau ai minţii devin deodată parte a lumii vizibile... O, desenele acelea!... O, miile de ciudăţenii învălmăşite care îmi dădeau ghes ori de câte ori osteneam croindu-mi drum prin tomurile groase din Museum
Wormianum... Nu ştiai niciodată unde începe şi unde se termină acele creaturi absurde... Picioarele din spate ale unui ţap se vădeau, la o privire mai atentă, a fi nişte tulpini de flori... Dar din acestea nu ieşeau petale, ci pene de cocor, în vârful cărora se desfăceau aripile unui fluture... Nu ştiai nici dacă trupul ţapului e făcut din carne, din piatră sau din plante... Şi chiar atunci când era limpede că jumătatea inferioară este din marmură, la fel de limpede ştiai că prin vinele pietrei curge sânge... Dar cum era acesta: roşu şi fierbinte sau verde şi rece? Totul creşte din cu totul altceva, ca şi cum natura s-ar răzgândi mereu, ca şi cum s-ar opri în mijlocul unui proiect ca să-l schimbe sau s-o ia pe altă cale;

din tâmpla unui băieţel se întinde o aripă albastră, însă în vârful ei penele se preschimbă în frunze verzi de varză cu margini înspumate... O pisică se sprijină nu pe picioarele dinapoi, ci într-o coadă care i se încolăceşte în sus pe burtă, inelată ca una de homar; nasul pisicii e un bob de zmeură, iar la gât are o zgardă din pietre preţioase... Şi nu poţi să nu te întrebi: dacă aşa arată animalul, oare cum o fi stăpânul? O femeie cu nouă ugere poartă o cunună din aripi de muscă; nu are braţe, iar picioarele ei sunt două trupuri solzoase de şerpi încolăcite... Snorri Sturluson, învăţatul islandez din vechime, nu ar fi fost de acord cu aşa ceva, căci iată ce scrie în manualul său de poezie, *Skâlda:* „Atunci când numeşti sabia şarpe pentru că teaca ei este drumul pe care o apucă, iar cureaua de care atârnă este pielea, aceasta este o metaforă. Procedând astfel ţii seama de trăsăturile şarpelui, căci el îşi leapădă pielea şi se scaldă în apă. în acest exemplu, metafora arată că şarpele caută râul de sânge atunci când alunecă pe căile gândurilor, adică în pieptul oamenilor. Se spune despre o metaforă că este bine alcătuită atunci când imaginea pe care o creează se menţine pe parcursul întregii poezii. Dar dacă sabia este numită mai întâi şarpe, apoi peşte sau baghetă sau în alte feluri, atunci această figură este una monstruoasă şi se spune că strică poezia".

După mine, astea sunt prostii; să lăsăm sabia să se preschimbe în viperă, şi vipera în somon, şi somonul în rămurică de mesteacăn, şi rămurica de

mesteacăn în sabie, şi sabia în limbă... Să le lăsăm pe toate să se amestece într-un vârtej din care nu se mai pot desprinde... Flăcările amurgului au clătinat lumea din temelii... Acum e gata să-şi iasă din matcă... S-a întors pe dos... Cerul a devenit aşternut picioarelor... în timp ce bieţii oameni se ghemuiesc pe căpriorii casei, spânzuraţi în mâini, sau cad de sus cu plânsete cumplite, armatele de rătăciţi se răzvrătesc împotriva Creatorului, folosindu-se de farmece vrăjitoreşti ca să se răstoarne cu capu-n jos în aer, dăn- ţuindu-şi scârnavul dans războinic pe acoperişul casei Sale cereşti... Scânteile acestui amurg răzbat prin umbra deasă... Lăcaşurile Domnului sunt călcate în picioare şi sfărâmate sub pasul neräbdător al puternicilor zilei, de curând îmbogăţiţi, şi al nevestelor lor iubitoare de podoabe... Ţipând ca scroafa în rut, grohăind ca porcul care-o încalecă, izbesc cu încălţările lor ghintuite şi sfâşie cu pinteni ascuţiţi zidurile Raiului cele albastre şi senine şi spuzite de stele ca pe podeaua grosolană de pământ acoperit cu rumeguş a unui lupanar sau scândurile cenuşii din sălile pline de fum unde ghildele organizează baluri... Râsul dansatorilor se amestecă cu strigătele înfometate ale semenilor lor mai urgisiţi... Da, învăţăturile bătrânului Snorri sunt bune pentru alte timpuri, iar raţiunea se pierde când se vede nevoită să descrie această lume stăpânită de des- frâu... Pe vremea când încă mai exista colonia groenlan- deză, ne veneau de acolo multe lucruri utile făcute de

eschimoşi, printre care cele mai importante erau hainele groase din piele de focă şi blană de urs polar - femeile de acolo se pricepeau să mânuiască acul... însă printre aceste lucruri se numărau şi unele care nu ar fi trebuit să ajungă niciodată pe mâna unui bun creştin, precum acele sculpturi păgâne şi monstruoase numite *tupilak*... Bunicul Hâkon avea şi el una, un demon mic, urât, cioplit din lemn şi împodobit cu oscioare şi cu un petic dintr-un scalp de om, cu tot cu păr... Nu pomenea nimănui despre acest obiect şi-l ţinea ascuns sub podeaua din cabinetul lui de lucru... Demonul avea trupul unui câine jupuit de la bot până la coadă, cu coaste şi vertebre ascuţite ca dinţii unui fierăstrău, şi un cap de copil întors într-o mişcare nefirească peste umăr, de parcă cineva i-ar fi frânt gâtul şi l-ar fi lăsat aşa, cu ceafa în faţă; pântecul, însă, era un chip de spiriduş răutăcios, cu dinţi enormi, rânjiţi şi ochi ieşiţi din cap; între picioarele dinapoi, un cioc de culic ţinea loc de penis, iar sub coadă se vedea un cap de focă chinuindu-se să iasă prin găoază... Legenda spunea că acest obiect neobişnuit fusese făurit pentru a sluji la farmece... Se povestea că un vrăjitor, prin puterile pe care le avea, zărise chipul demonului într-o bucată de lemn purtat de ape şi îl eliberase din legăturile care-l ţineau închis acolo, iar drept răsplată acesta se ridica în zbor împotriva duşmanilor celui care-l stăpânea... O, era limpede care putea fi rezultatul unei astfel de întâlniri... Singurul mijloc de a te apăra era să-l trimiţi îndărăt

de unde venise... Povestea mai spune că cel care l-a desprins din legături pentru prima oară ar trebui să arate spre *tupilak*, strigând mânios: „Eu sunt cel care te-a eliberat din lemn"... Iar la aceste cuvinte demonul şi-ar pierde puterea, căci şi el îşi cunoaşte ruşinoasa înfăţişare... Astfel, vrăjitorul îşi găseşte salvarea, deocamdată... Deşi nu va fi la fel de norocos şi în Ziua Judecăţii... Dar nu toate spiritele rele au astfel de forme schimonosite, unele nu sunt atât de uşor de recunoscut...

ALGĂ ROŞIE: *creşte pe stâncile de la ţărmul mării şi mai este cunoscută sub numele de iarba Măriei sau pâinişoară. Adesea se coace între două pietre fierbinţi, obţinându-se o turtă asemănătoare unei roţi de brânză. Amestecată cu lapte fierbinte, asigură un somn odihnitor. Se poate folosi şi uscată, precum fulgii de dulse.*

Dacă fiica mea, Berglind, ar mai fi trăit, acum aş fi rugat-o să-mi găsească una... Iar dacă SigriSur şi cu mine am fi avut gospodăria pe care o meritam, i-aş fi zis să vină cu mine în atelier... Acolo i-aş fi spus să se uite în grămada de lemne după o bucată pe care s-o cioplim... Şi ea m-ar fi întrebat:

— Dar cum trebuie să fie, tată?

Iar eu i-aş fi spus:

— Cu cât ramura e mai noduroasă, mai răsucită şi mai deformată, cu cât alţii zic că e mai strâmbă şi nu e bună pentru cherestea, cu cât mai mult insistă că trebuie pusă pe foc, cu cât e mai inutilă, mai nepotrivită pentru orice altceva decât pentru jocurile imaginaţiei, cu atât mai mult

râvnesc la ea, tânjesc s-o cântăresc în mână, îmi doresc să-mi las cuțitul condus de nodurile și vinele ei... Găsește o bucată ca asta...

Și, pe când am ciopli fiecare la bucata lui de lemn, i-aș vorbi astfel:

— Dacă o fecioară întâlnește un cal rătăcit pe pajiștile stâncoase, își spune că acela este doar un cal. îl vede stând pe câmp, întreg și unic. Și totuși ochii ei tineri au măsurat deja animalul de la un capăt la altul, iar mintea ei a adunat laolaltă părțile trupului său, verificând că totul e la locul lui: picioare, cap, corp, copite, coamă, coadă, bot. „Uite un cal", își zice atunci mintea ei cu o asemenea iuțeală, încât fecioara nici nu apucă să-și dea seama. Luându-și gândul de la animal, își vede mai departe de drum, netulburată. însă uneori se mai întâmplă să se înșele, căci nu ajunge să știi că un cal e alcătuit din picioare, cap, corp, copite, coamă, coadă, bot; nu ajunge nici ca fiecare parte să se afle la locul ei; fecioara ar mai trebui să fie atentă și la felul în care sunt așezate aceste părți. Dacă are copitele întoarse către spate, animalul este un *nykur* sau un cal de apă, care va căuta s-o răpească, s-o ia în spinare și s-o ducă în sălașul lui din adâncul unui iezer înghețat... Ține minte ce-ți spun, Berglind, dacă vezi vreodată un cal pe câmp, uită-te la copitele lui. Dacă pare să-și ascundă picioarele în iarba înaltă, vezi-ți mai departe de drum. Atunci când în spatele lui se vede strălucind un heleșteu, ia-o la fugă fără să mai stai pe gânduri.

Dar dacă se întâmplă totuşi ca *nykur-ul* să te ia în spate ca să te ducă în adâncul apei, strigă numele său tainic, Nennir. Şi imediat o să te arunce din spinare. Pentru că, asemenea altor spirite întunecate, nu suferă să-şi audă rostit adevăratul nume, spre deosebire de spiritele bune, a căror putere sporeşte atunci când le chemăm pe nume şi le aducem slavă. Ţine minte ce-ţi spun, Berglind...

Aşa i-aş fi vorbit, împărtăşindu-i sfaturile mele părinteşti... Pentru că între *nykur* şi om există această asemănare: e greu să-i deosebeşti pe cei răi de cei buni... Există, totuşi, un avantaj în cazul omului... Atunci când

îl întâlneşti pe platourile munţilor, nu contează dacă îşi ţine picioarele în iarbă sau pe o pânză de zăpadă îngheţată... Hmm, mă întreb care parte a lui Ari din Ogur o fi întoarsă spre spate? Gândurile m-au purtat afară din colibă... Am rătăcit ca un somnambul şi mi-am venit în fire aici, la marginea acestui

mal stâncos care
formează un golf în
capătul de nord al
insulei... Beee... încă
un pas şi aş fi căzut
de pe faleză...
Prăbuşit în valuri,
scufundându-mă ca
bolovanul, înecat...
Numai că oaia
neagră m-a trezit din
visare cu behăitul ei
puternic... Acum
suntem chit... Beee...
Când m-am uitat la
cer, am zărit

imaginile groteşti
desenate de norii ce
se răspândesc şi se
întind dincolo de
hotarele raţiunii şi
ale înţelegerii...
Parcă ar fi nişte
mănunchiuri de alge
întinse la uscat pe
stânci... Ochiul care
priveşte o creatură
ciudată după alta,
căutând punctele de
trecere între ele, se
mişcă printre punţi
de legătură..

.Rătăceşte printre nenumărate punţi... Nu există început sau sfârşit decât în cadrul acestei imagini integrale, în părţile din care e alcătuită... Nu poţi fi niciodată sigur cărei făpturi îi aparţine cutare trup sau mădular, căci toate ramurile, toate tulpinile ar putea îndeplini acelaşi rol... Mi-a trecut prin minte că aceste punţi de legătură, aceste locuri unde se întâlnesc diverse părţi sunt de fapt ceea ce e etern şi absolut în lume, căci ele există şi, în acelaşi timp, nu există decât ca nişte goluri ce unesc cele mai diferite fenomene... Iar aceste goluri pot fi extrem de mici, precum cele dintre articulaţiile unui picior de muscă... Sau, dimpotrivă, mari, atât de imense încât ochiul uman nu le poate percepe; nu vezi polii nici măcar atunci când te afli la jumătatea distanţei dintre ei; poţi să fii conştient de unul dintre membre şi să nu ştii ce face celălalt... Eu, unul, cred că în aceste spaţii vaste locuieşte Dumnezeu... După cum s-a vădit cu multă vreme în urmă, când generalul roman Placidus s-a dus la vânătoare de cerbi în pădurile de lângă Tivoli... Când vânătorul şi-a încordat arcul ca să doboare prada ce părea, după cum singur a descris-o, „un cerb sprinten" - dar care, sub razele soarelui din zori, s-a vădit a fi „un căprior sclipind de rouă, regele pădurii, cu coarnele strălucind în lumina dimineţii" -, L-a văzut pe Hristos în slavă... Cu toate că Mântuitorul nu-Şi are drept sălaş nişte coarne aurii şi rămuroase, nici nu Se înveşmântează cu lumina ce străluceşte pe podoaba unui cerb; nu, El se află în aerul proaspăt

şi rece dintre ramurile acestei splendide cununi... Generalului Placidus i s-a părut că-l vede pe pruncul Iisus stând pe fruntea căpriorului, sprijinit într-un picior şi cu braţele întinse ca să-l întâmpine pe el, un păgân, în împărăţia Cerurilor... Inima generalului s-a umplut deodată de iubire... Prada şi-a doborât vânătorul... Placidus şi-a luat numele de Eustatie şi s-a pus în slujba acestei iubiri... A fost dispreţuit de toţi... Şi-a pierdut averea... A fost pus la cazne... Silit să ia calea pribegiei... Fiii lui au fost mâncaţi de lei şi lupi... Soţia, necinstită de piraţi... Dar el a continuat să laude facerea de bine... Şi-a redobândit avutul... A avut alţi prunci... A refuzat să aducă jertfe zeilor, la porunca împăratului Hadrian... A fost azvârlit în temniţă... Apoi, împreună cu nevasta şi copiii, a fost ars de viu, făcut scrum în pântecul unui taur uriaş de bronz, idol păgânesc... Acest mucenic a devenit Sfântul Eustatie, ocrotitor al familiilor în vreme de restrişte... Coarne de cerb, corali, degete întinse, ramuri de mesteacăn, un năvod cu ochiuri largi, cristale, estuare, iederă, bancuri de peşti, plete de femeie - oricât de diferite ar fi aceste fenomene alcătuite din elemente uneori opuse, toate se construiesc în jurul unor nevăzute punţi de legătură, formele lor se ating chiar şi atunci când se află la distanţă... iar dacă încerc să le imit, ridicându-mi braţele spre cer - mişcându-le când împreună, când pe fiecare în parte, clătinându-le de colo-colo -, Jonas Pâlmason cel învăţat nu mai este singur... Sunt fratele a tot ce se desparte, a tot ce se

răsuceşte, se împleteşte, se unduieşte ca un val... după ploile de astăzi, reţeaua lumii, ca o pânză de păianjen, devine vizibilă... când se lasă seara, boabele de rouă sclipesc pe firele argintii din care e ţesută... natura toată participă la armonia acestor corzi... cip-cirip... după cum se poate vedea dacă începi un dans aici, în buza golfului... cip-cirip... dar pânza fermecată se încâlceşte dacă vrei s-o aranjezi după normele raţiunii... sunetul acestor corzi împrospătează ochiul şi mintea... dar firele sunt greu de desluşit... cip-cirip... bine ai venit din largul mării, frate fluierar... cip-cirip... e ceasul fluxului în Patmos... corzile trec prin mine... cip-cirip... le ating... vai, îmi lipsesc cărţile cu ilustraţii... cip-cirip... păsări-gheizer...

Coada sau Rămăşiţele

în acest ceas fericit ne despărţim de Jónás Pálmason cel învăţat, un bătrânel firav dansând cu lumea. Nu ne vom alătura strigătelor lui de bucurie atunci când pedeapsa la surghiun pe insula Gullbjörn este revocată pe neaşteptate, în vara lui 1639. Nu-l vom urma la Hjaltastaöur, unde reverendul Pálmi Guömundur îi va oferi un acoperiş deasupra capului pentru cei cincisprezece ani pe care îi mai are de trăit. Nu ne vom aşeza alături de el la masa lui de lucru atunci când, în sfârşit, i se permite să aştearnă pe hârtie toată învăţătura adunată în lunga sa viaţă, la îndemnul ocrotitorului său, episcopul Brynjólfur Sveinsson: poemul biografic *Fluierarul,* cunoştinţele de istorie naturală, micul tratat despre

plante, comentariile la *Edda*, legendele, baladele multă vreme interzise, arborii genealogici şi desenele unor balene, pe lângă multe alte texte pe care se bazează această carte. Nu vom fi de faţă atunci când Jónás, în vârstă de şaptezeci de ani, va deveni în taină tatăl unui prunc născut de o servitoare, un băiat care-i va purta numele şi o jumătate de poreclă: Jónás, „Micul învăţat". Nu vom fi acolo, dar vom trimite un mesaj de condoleanţe la moartea lui, în 1658, când la propria-i dorinţă va fi îngropat în pragul bisericii, cu braţele întinse-n cruce.

Deci îi spunem:

„Bun-rămas, frate Jonas, şi-ţi mulţumim pentru tovărăşie. Dar acum ajunge, avem destul de furcă cu propriile semne ale amurgului..."

Când Jón Guömundsson cel învăţat îşi vine în fire, împrejur e întuneric beznă. Are hainele ude, totuşi simte cum căldura îi pătrunde

până-n oase. Stă
întins pe spate într-
un fel de baltă nu
prea adâncă şi
călduţă. îşi ţine
braţele pe lângă
corp, picioarele,
drepte; e ţeapăn ca o
scândură. Ceafa i se
sprijină pe marginea
moale a bălţii. Apa
groasă şi vâscoasă ca
o supă îi ajunge până
la tâmple,
pătrunzându-i în
urechi şi făcând

sunetele mai adânci, mai înfundate. Jón se ridică greoi în capul oaselor, aştep- tându-se să i se facă frig. Dar e foarte cald aici, în acest loc întunecos, aerul e mai fierbinte decât apa, ca atunci când o cratiţă mare dă în fiert. Nu simte frigul. Se smulge din lichidul cald, se ridică în picioare, dar îşi pierde echilibrul

pe podeaua
alunecoasă şi e cât
pe ce să cadă:
podeaua se leagănă
uşor, ca un vas
împins de o briză
blândă. Se
ghemuieşte la
pământ şi înclină
capul când într-o
parte, când în alta ca
să scoată apa, iar
urechile i se umplu
acum de un bufnet
greu şi ritmic, la care
se adaugă zgomotul

puternic şi îndepărtat al unor valuri şi un fel de leorpăit

.Pe când Jón cel învăţat dormea - sau leşinase -, a visat că a venit la el un bărbat îmbrăcat într-o haină maro- niu-cenuşie de postav ţesut în casă, cu o şapcă din acelaşi material pe cap. Sub borul ei, ochii lui înconjuraţi de pene păreau să strălucească asemenea unor mărgele de sticlă. Bărbatul s-a aplecat spre Jón, şi-a apropiat ciocul gros şi puternic de urechea lui şi a ciripit pe un ton scăzut:

— Când te vei trezi, nu-ţi vei mai cunoaşte propriul nume; din câte ştii, te va chema Jónás Pálmason.

Lui Jón visul i se pare ciudat, pentru că numele lui chiar este Jónás Pálmason - îndeobşte numit şi „învăţatul", dar uneori i se mai spune pictor sau, mai rar, sculptor în os.

Jónás învăţatul încearcă iar să se ridice în picioare şi de data asta reuşeşte. Se străduieşte să-şi păstreze echilibrul, înaintând cu grijă pe podeaua alunecoasă. Trebuie să fie într-o peşteră largă şi cu tavanul înalt în locul unde se găseşte el acum, dar care se îngustează mai încolo, însă pare să se mişte. Cum o fi ajuns aici? Ultimul lucru pe care şi-l aminteşte este că stătea pe marginea falezei stâncoase de la capătul golfului din nordul insulei

Gullbjörn. Venise fluxul, iar el s-a retras din calea valurilor când acestea i-au atins vârful cizmei. Apoi valurile au început să se spargă de un recif din largul golfului, acolo unde nu era nici un recif mai înainte. Jónás a aşteptat, întinzând gâtul ca să vadă ce urma să se ridice din adâncul mării. A apărut o formă neagră, şiroind de spumă, căci înainta cu mare iuţeală. înainte de-a apuca să strige de spaimă, peştele uriaş l-a înghiţit.

Ştie despre ce animal e vorba; Jónás învăţatul ştie că a fost înghiţit de o balenă nordică; un leviatan rău ce ajunge să măsoare nouăzeci sau o sută de coţi lungime, iar în lăţime tot pe-atât; oamenii spun că se hrăneşte cu ploi şi întuneric, deşi unii susţin că mai mănâncă şi aurore boreale. în ciuda acestor cunoştinţe, Jónás reacţionează ca orice om. Judecând după lungimea bărbii şi după cât de tare îl chinuieşte foamea, apreciază că a zăcut fără cunoştinţă în pântecul balenei trei nopţi şi două zile. Probabil că animalul urmează să-l scuipe undeva la ţărm. Lăsându-se în patru labe, Jónás iese din stomac, urcă pe gâtlej şi se aşază pe limba creaturii.

După ce a înotat toată ziua, balena nordică se opreşte şi deschide gura. Lumina îi inundă măruntaiele. Lui Jónás îi ia un timp să se obişnuiască, dar când îşi recapătă vederea, bagă de seamă că falca ei de jos se sprijină pe un ţărm acoperit de iarbă, alcătuind un soi de punte la al cărei capăt se zăresc doi oameni, unul îmbrăcat în veşminte strălucitoare, altul, în negru. Sunt

binefăcătorul lui Jónás, nobilul episcop Brynjólfur Sveinsson, cel care l-a ajutat mereu pe cât i-a stat în puteri, acum îmbrăcat în veşminte de ierarh, cu mitra pe cap şi cârja episcopală aurită în mână, şi fiul lui iubitor, reverendul Pálmi Guömundur Jónasson, preotul din Hjaltastaöur. Jónás o rupe la fugă spre ei cât de repede îl poartă bătrânele sale picioare peste limba alunecoasă a balenei, printre fălcile puternice. Ajuns afară, se aruncă la pământ şi sărută picioarele episcopului, vărsând lacrimi de bucurie. Reverendul Pálmi Guömundur îngenunchează lângă tatăl lui şi-l ajută să se ridice, apoi se îmbrăţişează, cu alte şi alte şiroaie de lacrimi.

Episcopul din Skálholt zâmbeşte fericit înspre tată şi fiu. Ridicându-şi mâna înmănuşată, face semnul crucii asupra leviatanului. Peştele cel mare închide gura şi, împroşcând apa cu coada lui imensă, dispare iarăşi în adânc.

Cuprins

Preludiu.....7

I. (Echinocţiul de toamnă, 1635)..... 13

II. (Solstiţiul de vară, 1636)..... 51

Oxalatul.....89

IV. (Solstiţiul de iarnă, 1637)..... 125

V. (Echinocţiul de primăvară, 1639)..... 171

Coada sau Rămăşiţele 20

în seria ACTUAL

Yan Lianke - *Zile, luni, ani* Carlos Ruiz Zafón - *Labirintul spiritelor* Jeffrey Eugenides - *Marele Experiment* Jesmyn Ward - *Cântec pentru cei neîngropaţi* Michel Bussi - *Nuferi negri* Paolo Cognetti - *Băiatul sălbatic* Olga Tokarczuk - *Rătăcitorii* Azar Nafisi - *Lucruri nespuse* Tom Perrotta - *Doamna Fletcher* Kamel Daoud - *Zabor sau Psalmii* Jón Kalman Stefánsson - *Inima omului* Matthew Weiner - *Heather, cu totul* Yannick Haenel - *Apără-ţi coroana*

Jonathan Franzen - *Libertate* Rabih Alameddine - *Îngerul istoriei* José Eduardo Agualusa - *Teoria generală a uitării* Olga Tokarczuk - *Ultimele povestiri* Irvine Welsh - *Artistul Begbie* Arturo Pérez-Reverte - *Falco* Daniel Rondeau - *Mecanica haosului* Bernhard Schlink - *Olga* Simoné van der Vlugt - *Albastrul din miez de noapte* Négar Djavadi - *Dezorientală* Jonathan Coe - *Numărul 11 sau Mărturii despre nebunie* Nnedi Okorafor - *Cine se teme de moarte* André Aciman - *Strigă-mă pe numele tău*

Ian McEwan - *Maşinării ca mine* Daniel Mendelsohn - *O odisee* Andrew Sean Greer - *Less* Delphine de Vigan - *Legămintele* Tayari Jones - *O căsnicie americană* Elif Shafak - *Cele patruzeci de legi ale iubirii* Rosa Ventrella - *Povestea unei familii perfecte* Graeme Simsion - *Efectul Roşie* Asii Erdogan - *Oraşul în mantie purpurie* Olga Tokarczuk - *Poartă-ţi plugul peste oasele morţilor* Sjón - *Din pântecul balenei* în pregătire: Maria Dueñas - *Fetele Căpitanului*

Redactor: Ada Tanasă Coperta: Carmen Parii

Bun de tipar: septembrie 2019. Apărut: 2019 Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. BOX 266 700506, Iaşi, Tel. & Fax: (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11; (0232) 21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53 Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro
Tiparul executat la GANESHA PUBLISHING HOUSE - Bucureşti tel.: 021 423.20.58, tel./fax: 021 424.98.13, e-mail: contact@ganesa.ro, web: ganesa.ro
Contravaloarea timbrului literar se depune în contul Uniunii Scriitorilor din România Nr. R044RNCB5101000001710001 BCR UNIREA